

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**«Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ».**

ΑΝΤΖΕΛΑ ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΤΟΚΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ , 2013

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΟΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	9
ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ – ΣΥΝΟΨΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ.....	9
1.1. Χαρακτηριστικά Διεθνούς Εμπορίου	9
1.2. Συγκριτικό Πλεονέκτημα και Εξειδίκευση.....	10
1.3. Συγκριτικό Πλεονέκτημα και Κόστος Εργασίας Παραγομένου Προϊόντος.....	13
1.4. Ποσότητα Εργασίας ανά Μονάδα Προϊόντος και Τιμές Προϊόντων.....	14
1.5. Υπόδειγμα Heckscher - Ohlin.....	17
1.6. Υπόδειγμα Stolper και Samuelson (S - S)	18
1.7. Νέες Θεωρίες για το Διεθνές Εμπόριο	18
1.8 Ενδοκλαδικό και Διακλαδικό Εμπόριο	19
1.9 Οφέλη από τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου	19
1.10. Οικονομική Μεγέθυνση και Εξωτερικό Εμπόριο	21
1.11 Εξαγωγές και Οικονομική Ανάπτυξη	22
1.12. Το Ισοζύγιο Πληρωμών	24
1.13 Οι έννοιες της Ονομαστικής και της Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας	25
1.14. Η έννοια της Ανταγωνιστικότητας.....	28
1.15. Μέτρηση της Ανταγωνιστικότητας.....	28
1.16. Δείκτης Συγκριτικού Πλεονεκτήματος Balassa.....	32
1.17. Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Ανταγωνιστικότητας	33
1.18. Οικονομική Πολιτική και Ανταγωνιστικότητα.....	33
1.19. Η έννοια της Παραγωγικότητας	34
1.20. Δείκτες Μέτρησης Εξωτερικού Εμπορίου	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	36
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ.....	36
2.1 Ελληνικό Εμπορικό Ισοζύγιο Περιόδου 1980 - 2012 και Αναπτυξιακές Πολιτικές	36
2.2 Η εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της Ευρωζώνης	38
2.3 Η εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδας	39
2.4. Πορεία των Ελληνικών Εξαγωγών για το χρονικό διάστημα 2000 έως 2012	41
2.5. Οι ελληνικές εξαγωγές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.....	45
2.6. Περίπτωση κλάδου κονσερβοποιίας φρούτων.....	49
2.7. Ανάλυση SWOT.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	53
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ	53
3.1 Διαχρονική Εξέλιξη Εξαγωγικών Επιδόσεων και Ανταγωνιστικότητας Τιμών / Κόστους στην Ευρωζώνη	54
3.2 Εξέλιξη Δείκτη Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας στην Ελλάδα με βάση τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας.....	55
3.3 Ανταγωνιστικότητα και Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελλάδας εντός Ε.Ε.....	57
3.4 Ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών Επιχειρήσεων	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ.....	70

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο κύριος στόχος της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει το ρόλο και τη συμβολή των εξαγωγικών επιχειρήσεων στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Η εργασία περιλαμβάνει παρουσίαση της εξέλιξης των εξαγωγών και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας κατά τη χρονική περίοδο 2000-2012, την ισχυρή εξαγωγική επίδοση των ελληνικών επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια της τελευταίας διετίας. Επίσης διερευνάται το επίτευγμα ορισμένων ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων να αυξήσουν τα μερίδια τους στη διεθνή αγορά κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης.

Η εκτίμηση της ανταγωνιστικότητας τιμών και κόστους στην εγχώρια και στη διεθνή αγορά έγινε με την διαχρονική εξέταση των αλλαγών των σχετικών τιμών και κόστους των ελληνικών προϊόντων έναντι των εμπορικών εταίρων της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη. Τα στοιχεία δείχνουν μείωση της ανταγωνιστικότητας τιμών και κόστους της ελληνικής οικονομίας και σημεία ανάκαμψης, που προέρχεται κυρίως από τη μείωση του κόστους εργασίας και από τις διαρθρωτικές αλλαγές που είναι σε εξέλιξη.

Η μελέτη περιλαμβάνει επιλεγμένη βιβλιογραφία σχετικά με «καθοδηγούμενες από τις εξαγωγές» αναπτυξιακές πολιτικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται κυρίως από αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και από οικονομίες που ανακάμπουν μετά από περίοδο οικονομικής ύφεσης και στοχεύουν στην ανάπτυξη μέσω των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών στα οποία η χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Η τρέχουσα οικονομική κρίση αποκάλυψε το πραγματικό πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, αλλά και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται για τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ανταγωνιστικότητα από παράγοντες πλην τιμών και κόστους παραγωγής (όπως είναι η καινοτομία, διαφοροποίηση και η τεχνολογική αναβάθμιση) επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ανταγωνιστική των ελληνικών επιχειρήσεων και ότι οι ελληνικές εξαγωγές μπορούν να αποτελέσουν μοχλό για τη αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

THE CONTRIBUTION OF THE GREEK EXPORT COMPANIES TO THE COMPETITIVENESS OF THE GREEK ECONOMY

ABSTRACT

The present study is basically aimed to show the role and contribution of the Greek export companies to the competitiveness of the Greek economy.

This paper presents the evolution of the Greek exports and the Greek economy competitiveness, for the period 2000-2012 and the strong performance of Greek exports the last 2 years. We also determine how some Greek export companies managed to maintain or even increase their share of trade in international markets during the economic and financial crisis.

We used data on the changes of the relative price and cost indices, to assess price and cost competitiveness in home and international markets for Greece and four euro area countries relative to their competitor countries in European Union and Euro Area. The data sets show a decline of the Greek competitiveness, both in terms of relative prices and unit labor costs and signs of recovering due to wage costs decline as a result of the ongoing structural reforms.

The study includes a selective bibliography of export led growth strategies used by developing countries or economies recovering from recession, intended to achieve economic growth through exports of goods for which a country has a comparative advantage.

The current economic recession in Greece revealed the real problem of competitiveness of the economy as well as some opportunities for export companies.

The results give evidence that non price competitiveness factors, like innovation and sophistication are very important determinant of the competitiveness of the Greek export companies and that the Greek export companies can be the engine for the improvement of competitiveness of the Greek economy.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εστιάζει στην εξέταση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων και αποσκοπεί στην ανάδειξη της συμβολής τους στη διαδικασία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Η τρέχουσα οικονομική κρίση ανέδειξε τις χρόνιες στρεβλώσεις του ελληνικού οικονομικού συστήματος όπου κυρίαρχη θέση κατέχει το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν κατάφεραν να επωφεληθούν από τις ευνοϊκές συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη και αποδείχθηκαν αδύναμες να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό στην ενιαία αγορά. Η παραγωγικότητα των ελληνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων δεν αναπτύχθηκε στο βαθμό που να τους δίνει δυνατότητα ανοίγματος στην ευρωπαϊκή και τη διεθνή αγορά. Οι περισσότερες επιχειρήσεις περιορίστηκαν μόνο στην κάλυψη της εγχώριας ζήτησης και δεν έδειξαν ενδιαφέρον για επέκτασή τους στο εξωτερικό. Το πρόβλημα του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας, σε συνδυασμό με τη μη πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων δυσχεραίνουν τη θέση της Ελλάδας στο εντεινόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον της ενιαίας αγοράς και της παγκοσμιοποίησης.

Η πολιτική των κρατικών ενισχύσεων για τη στήριξη του αγροτικού τομέα και τη διάσωση προβληματικών ελληνικών επιχειρήσεων επιδείνωσε τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας και ανέστειλε κάθε προσπάθεια βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Η χρηματοδότηση πολλών ελληνικών επιχειρήσεων από επιδοτήσεις και κοινοτικούς πόρους, χαρακτηρίζεται ως μια ιδιαίτερα αδιαφανής διαδικασία τόσο ως προς τους δικαιούχους αυτών όσο και ως προς τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων σχετικά με την αξιοποίηση αυτών των χρημάτων σε επενδυτικές δραστηριότητες οι οποίες θα εγγυούνταν τη βιωσιμότητα και την περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των επιχειρήσεων.

Η υποχώρηση της παραγωγικότητας, ως αποτέλεσμα των παραπάνω εξελίξεων, συνέβαλε στη δυσανάλογη αύξηση των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές, δημιουργώντας έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο. Επίσης η αδυναμία εξορθολογισμού των δημοσίων δαπανών σε σχέση με τα έξοδα οδήγησε σε αύξηση του δημοσίου ελλείμματος, αυξάνοντας παράλληλα τις ανάγκες δανεισμού της χώρας. Οι παραπάνω μακροοικονομικές εξελίξεις συνέβαλαν στη δημιουργία χρόνιων στρεβλώσεων στην οικονομία, οι επιπτώσεις των οποίων γίνονται ιδιαίτερα αισθητές σε περιόδους έντονων οικονομικών διαταραχών.

Η πρόσφατη εμπειρία από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 με κυρίαρχα χαρακτηριστικά την αποδόμηση του χρηματοπιστωτικού τομέα και την ανάδειξη της κρίσης χρέους αρκετών χωρών της ευρωζώνης δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο το περιβάλλον εντός του οποίου αναπτύσσεται η επιχειρηματική δραστηριότητα. Η μείωση του συνολικού εισοδήματος, αύξησε τις ανάγκες δανεισμού της χώρας, με αποτέλεσμα την υπερχρέωσή της. Υπό αυτές τις συνθήκες, η θέση των επιχειρήσεων επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο, λόγω της περιοριστικής πολιτικής χρηματοδότησής τους από το τραπεζικό σύστημα, υπό τις παρούσες συνθήκες.

Η παρούσα εργασία κάνει αναφορά στα προβλήματα που έχει αντιμετωπίσει διαχρονικά ο εξαγωγικός κλάδος, αλλά εστιάζει περισσότερο στις προοπτικές που υπάρχουν, επισημαίνοντας την αξιόλογη προσπάθεια που έχουν καταβάλει οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις κατά την τελευταία τριετία, για αύξηση των μεριδίων τους στη διεθνή αγορά, παρά τη δύσκολη οικονομική συγκυρία. Η αυξητική τάση των ελληνικών εξαγωγών στο πλαίσιο μιας δύσκολης οικονομικής συγκυρίας και ενός διαρκώς εντεινόμενου ανταγωνισμού, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχει προοπτική, αλλά απαιτείται προσπάθεια εκ μέρους των εξαγωγικών επιχειρήσεων για τη διατήρηση και την αύξηση των μεριδίων στις διεθνείς αγορές, με την κατάλληλη στήριξη από την πολιτεία και το τραπεζικό σύστημα. Οι ελληνικές επιχειρήσεις μπορούν να αντιμετωπίσουν τον οξυμένο ευρωπαϊκό και διεθνή ανταγωνισμό μόνο εάν παράγουν προϊόντα ανάλογα με τη διεθνή ζήτηση, επαρκώς διαφοροποιημένα και εάν προχωρήσουν σε ενέργειες που περιλαμβάνουν εσωτερικές αναδιαρθρώσεις, βελτίωση της οργάνωσής τους, έμφαση στο marketing, στην τεχνολογία, στην εκπαίδευση του προσωπικού τους και στην καινοτομία.

Στόχος της εργασίας είναι να διερευνήσει τη θέση των εξαγωγικών επιχειρήσεων στην εγχώρια οικονομία και στις διεθνείς αγορές και τη δυνατότητα των ελληνικών εξαγωγών να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία. Επίσης η έρευνα αποδεικνύει ότι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας οφείλεται περισσότερο σε λανθασμένες επιλογές σε επιχειρηματικό και πολιτικό επίπεδο, οι οποίες αποδυνάμωσαν το παραγωγικό σύστημα και λιγότερο στο κόστος εργασίας ή στο επίπεδο των τιμών. Στην εργασία προβάλλεται η άποψη ότι ο εξαγωγικός τομέας πρέπει να είναι κεντρικός στόχος της οικονομικής πολιτικής, ως βασικός συντελεστής ανάπτυξης της οικονομίας. Σε ότι αφορά τη μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται στην παρούσα μελέτη, αυτή δομείται από τα ακόλουθα στάδια:

Αρχικά γίνεται παρουσίαση των θεωριών του διεθνούς εμπορίου, του εξαγωγικού μοντέλου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας και αναλύονται το εμπορικό ισοζύγιο, η ανταγωνιστικότητα και το συγκριτικό πλεονέκτημα. Επιπροσθέτως, η διαμόρφωση των αναπτυξιακών πολιτικών από την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι σήμερα και η ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του ελληνικού εμπορικού ισοζυγίου κατά τα τελευταία 30 έτη, υποστηρίζονται με στατιστικά στοιχεία και διαγράμματα, τα οποία δείχνουν ότι οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις δεν εκμεταλλεύτηκαν τις ευκαιρίες που τους προσφέρθηκαν με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ενιαία Αγορά. Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση της πορείας των ελληνικών εξαγωγών κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, που αναλύονται με τον ίδιο τρόπο. Για την παρουσίαση της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, καθώς και της εξέλιξης των ελληνικών εξαγωγών σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, γίνεται περιγραφική ανάλυση, με Πίνακες και συγκριτικά διαγράμματα. Στο τελευταίο μέρος της εργασίας συνοψίζονται τα συμπεράσματα της έρευνας και αναδεικνύεται η αναγκαιότητα στήριξης των εξαγωγικών επιχειρήσεων από το τραπεζικό σύστημα και τους αρμόδιους κρατικούς φορείς.

Η εργασία βασίζεται σε στοιχεία που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο, σε άρθρα δημοσιευμένα σε οικονομικές εφημερίδες, σε επιστημονικά άρθρα, στοιχεία της ΕΣΥΕ, της Τράπεζας Ελλάδος, της Eurostat και της ICAP, καθώς και σε πληροφορίες από επικοινωνία με στελέχη εξαγωγικών επιχειρήσεων. Επιπλέον χρησιμοποιήθηκαν επιστημονικά συγγράμματα σχετικά με την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και το διεθνές εμπόριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ – ΣΥΝΟΨΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Σκοπός του κεφαλαίου είναι η αναλυτική παρουσίαση της θεωρίας και των βασικών εννοιών που θα χρησιμοποιηθούν στις ενότητες που αφορούν την ανάπτυξη του υπό εξέταση θέματος. Ειδικότερα, αναλύονται οι έννοιες του συγκριτικού πλεονεκτήματος, της ανταγωνιστικότητας, η σχέση εξαγωγικών επιχειρήσεων και ανταγωνιστικότητας, καθώς και το σύνολο των εννοιών που απασχολούν την παρούσα έρευνα. Αφετηρία όλων αυτών αποτελεί αρχικά η παρουσίαση του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος, αποτυπώνοντας με αναλυτικό τρόπο τα χαρακτηριστικά που διέπουν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις. Μέσα από την κατανόηση αυτών αναδεικνύεται η σημαντικότητα της παρούσας έρευνας η οποία προσαρμόζεται στα ελληνικά δεδομένα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η περιγραφική εμπειρική ανάλυση, για την εξέταση της ανταγωνιστικότητας και της εξαγωγικής επίδοσης 5 ευρωπαϊκών χωρών, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα και Πορτογαλία, ώστε το δείγμα να περιλαμβάνει, δύο μεγάλες οικονομίες και τρεις μικρότερες με περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά. Τα στοιχεία που αντλήθηκαν επιτρέπουν τις μεταξύ τους συγκρίσεις, καθώς και τη σύγκρισή τους με τις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης, καθώς και με τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους διεθνώς.

1.1. Χαρακτηριστικά Διεθνούς Εμπορίου

Η έννοια του διεθνούς εμπορίου συνδέεται με την ανάπτυξη εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των χωρών με στόχο το αμοιβαίο όφελος. Το αμοιβαίο όφελος προκύπτει επειδή παράγονται και εξάγονται τα προϊόντα στα οποία η κάθε χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα (έχει μεγαλύτερη παραγωγικότητα εργασίας) και για το λόγο αυτό διατίθενται σε ανταγωνιστικές τιμές, ενώ αγοράζονται από το εξωτερικό τα προϊόντα στην παραγωγή των οποίων η χώρα μειονεκτεί, εξασφαλίζοντας με διαπραγμάτευση τους πλέον συμφέροντες όρους και παρέχοντας στους καταναλωτές περισσότερες καταναλωτικές δυνατότητες.

Μια χώρα έχει απόλυτο πλεονέκτημα στα προϊόντα που εμφανίζει τη μεγαλύτερη παραγωγικότητα σε σύγκριση με άλλες χώρες, όπως προκύπτει από τη σύγκριση των μονάδων προϊόντων ανά μονάδα εργασίας ανάμεσα στις συγκρινόμενες χώρες και επιλέγει εξειδίκευση στα συγκεκριμένα, αποκομίζοντας οφέλη από τις εμπορικές συναλλαγές με άλλες χώρες. Για τις επιλογές όμως μιας χώρας που αφορούν τις εμπορικές συναλλαγές της με το εξωτερικό λαμβάνεται υπόψη και το κόστος ευκαιρίας παραγωγής του κάθε προϊόντος έναντι του άλλου στην κάθε χώρα (σύγκριση σχετικού κόστους και όχι μόνο του απόλυτου).

Εάν συγκριθούν τα σχετικά κόστη δύο προϊόντων σε δύο συγκρινόμενες χώρες (κόστος προϊόντος Α έναντι προϊόντος Β) προκύπτει ποια χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα σε ποιο προϊόν, ώστε να εξειδικευτεί στην παραγωγή και εξαγωγή του, επιλέγοντας την εισαγωγή του άλλου προϊόντος στο οποίο έχει συγκριτικό μειονέκτημα, ώστε να υπάρχουν αμοιβαία οφέλη και για τις δύο χώρες. Συγκριτικό πλεονέκτημα μιας χώρας στην παραγωγή ενός προϊόντος υπάρχει όταν το κόστος ευκαιρίας της παραγωγής του έναντι άλλου προϊόντος στη συγκεκριμένη χώρα, είναι μικρότερο συγκριτικά με το κόστος παραγωγής του έναντι άλλων προϊόντων σε μια άλλη ή άλλες χώρες. Το συγκριτικό πλεονέκτημα είναι η βάση του Υποδείγματος του David Ricardo που περιλαμβάνει τις παρακάτω υποθέσεις:

- 1) Η εργασία είναι ο μοναδικός Συντελεστής Παραγωγής στις συγκρινόμενες χώρες
- 2) Υπάρχει τέλειος ανταγωνισμός στην αγορά προϊόντων και συντελεστών παραγωγής. Εάν δεν υπάρχει διεθνές εμπόριο, η κάθε χώρα παράγει όλα τα προϊόντα και οι σχετικές τιμές των προϊόντων είναι ίσες με τις σχετικές απαιτούμενες μονάδες εργασίες ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος, που σημαίνει ότι οι τιμές καθορίζονται εγχωρίως και δεν επηρεάζονται από συγκρίσεις με τιμές στις χώρες του εξωτερικού.
- 3) Υπάρχουν σταθερές οικονομίες κλίμακας.

Με βάση το υπόδειγμα Ricardo, η απελευθέρωση του εμπορίου οδηγεί σε πλήρη εξειδίκευση και ωφελεί τις συναλλασσόμενες χώρες.

1.2. Συγκριτικό Πλεονέκτημα και Εξειδίκευση

Μια οικονομία εξειδικεύεται στην παραγωγή ενός προϊόντος εάν η σχετική τιμή του ως προς ένα άλλο υπερβαίνει το κόστος ευκαιρίας του πρώτου προϊόντος έναντι του δεύτερου.¹⁰ Για παράδειγμα, μια χώρα εξειδικεύεται στην παραγωγή ενός προϊόντος ε (π.χ. επιτραπέζιες ελιές) εάν η σχετική τιμή του ως προς το άλλο προϊόν e (π.χ. ηλεκτρονικές συσκευές) υπερβαίνει το κόστος ευκαιρίας του ε ως προς το e. Εάν η εγχώρια οικονομία παράγει τα δύο προϊόντα και χρησιμοποιεί τον παραγωγικό συντελεστή L, που ενσωματώνει και το επίπεδο της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας, τότε η συνολική ποσότητα εργασίας μεταξύ των δύο τομέων παραγωγής της οικονομίας κατανέμεται με βάση την παρακάτω σχέση:

$$a_{Le} * Q_e + a_{Lc} * Q_c = \bar{L} < L$$

a_{Le} = η παραγωγικότητα της εργασίας για την παραγωγή βρώσιμων ελιών (εργατοώρες)

a_{Lc} = η παραγωγικότητα της εργασίας για την παραγωγή ηλεκτρονικών συστημάτων

Q_e = η συνολική παραγωγή βρώσιμων ελιών

Q_c = η συνολική παραγωγή ηλεκτρονικών συστημάτων

L = το σύνολο των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών (συνολική εργασία)

Λόγω του περιορισμού των πόρων η κάθε οικονομία πρέπει να επιλέγει τα προϊόντα που θα παράγει και τις ποσότητες παραγωγής από τα συγκεκριμένα προϊόντα, «θυσιάζοντας» ποσότητες άλλων.

Οι «θυσίες» αυτές απεικονίζονται στην Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων (Production Possibility Frontier) του παρακάτω σχήματος και στη σχέση:

$$a_{Le} * Q_e + a_{L\epsilon} * Q_{\epsilon} \leq L$$

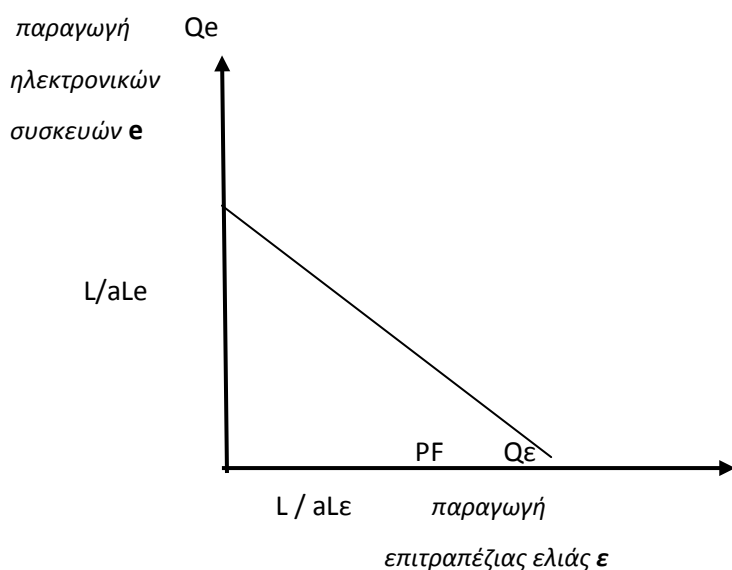
Το κόστος ευκαιρίας του προϊόντος ϵ ως προς το προϊόν e (=η απόλυτη τιμή της κλίσης της καμπύλης)

είναι: $\frac{a_{L\epsilon}}{a_{Le}}$

Ο λόγος αυτός δείχνει την ποσότητα που πρέπει να θυσιαστεί από ένα προϊόν για την παραγωγή μιας επιπλέον μονάδας από το άλλο προϊόν. Το συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή ενός προϊόντος αποτυπώνεται στην χαμηλή σχετική τιμή του. Η διαγραμματική απεικόνιση της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων για την εγχώρια οικονομία (χώρα X) με βάση τις υποθέσεις του υποδείγματος Ricardo είναι:

Διάγραμμα 1.2. α. Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων Εγχώριας Οικονομίας (Χώρα X)

Χώρα X

Η καμπύλη PF απεικονίζει τη μέγιστη δυνατή ποσότητα παραγωγής ηλεκτρονικών συσκευών όταν η επιλογή μιας οικονομίας είναι να παράγει μια συγκεκριμένη ποσότητα επιτραπέζιας ελιάς και αντίστροφα, τη μέγιστη δυνατή ποσότητα επιτραπέζιας ελιάς που μπορεί να παραχθεί, όταν η επιλογή είναι να παραχθεί συγκεκριμένη ποσότητα ηλεκτρονικών συσκευών.

Q_e = παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς

Q_e = παραγωγή ηλεκτρονικών συσκευών

$aLeQ_e$ = η απαιτούμενη ποσότητα εργασίας για την παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς

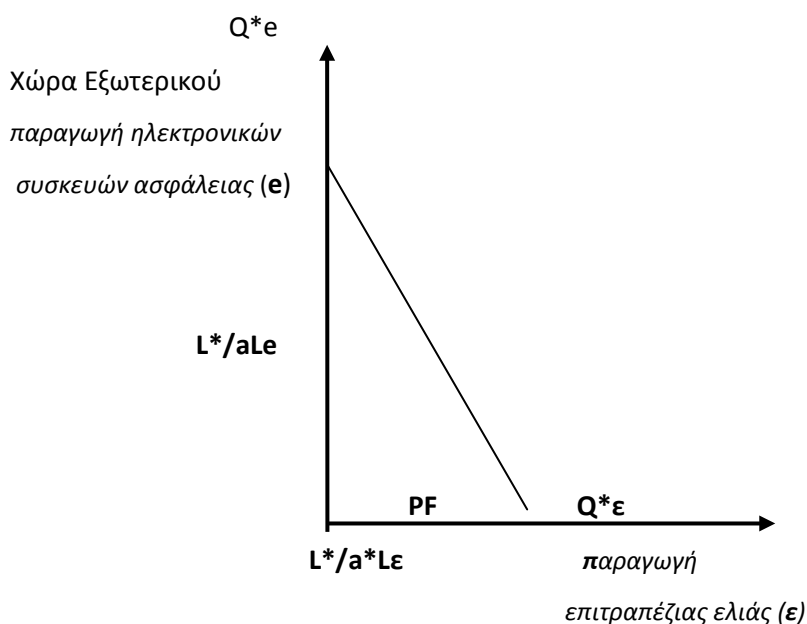
$aLeQ_e$ = η απαιτούμενη ποσότητα εργασίας για την παραγωγή ηλεκτρονικών συσκευών

Η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων απεικονίζει τα όρια παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, όπως προσδιορίζεται από τα όρια των διαθέσιμων πόρων της οικονομίας και είναι ευθεία, επειδή το κόστος ευκαιρίας της επιτραπέζιας ελιάς έναντι των ηλεκτρονικών συσκευών είναι σταθερό.

Υποθέτουμε ότι το κόστος ευκαιρίας παραγωγής της επιτραπέζιας ελιάς έναντι των ηλεκτρονικών συσκευών είναι μικρότερο στη Χώρα Χ συγκριτικά με το αντίστοιχο κόστος παραγωγής στη Χώρα Εξωτερικού ή ότι η σχετική ανά μονάδα προϊόντος απαιτούμενη ποσότητα εργασίας για την παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς στη Χώρα Χ είναι μικρότερη. Αυτό σημαίνει ότι η σχετική παραγωγικότητα στην παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς στη Χώρα Χ είναι υψηλότερη σε σύγκριση με τη Χώρα Εξωτερικού.

Η εργασία που απαιτείται για την παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς στη Χώρα Εξωτερικού είναι περισσότερη (απότομη κλίση της Καμπύλης Παραγωγικών Δυνατοτήτων Χώρας Εξωτερικού) από την απαιτούμενη στη Χώρα Χ (διάγραμμα 2 με τις υποθέσεις του υποδείγματος Ricardo):

Διάγραμμα 1.2.β. Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων Χώρας Εξωτερικού

1.3. Συγκριτικό Πλεονέκτημα και Κόστος Εργασίας Παραγομένου Προϊόντος

Μια οικονομία εξειδικεύεται στην παραγωγή του προϊόντος e , αν η σχετική τιμή του e ως προς το e είναι μεγαλύτερη από το κόστος ευκαιρίας παραγωγής του προϊόντος e ως προς το e . Το κόστος ευκαιρίας του προϊόντος e σε σχέση με το προϊόν e , ισούται με την ποσότητα του προϊόντος e που θα μπορούσε να παράγει η χώρα με τους πόρους που χρησιμοποιεί για την παραγωγή του προϊόντος e στην παραγωγή του οποίου δεν έχει εξειδικευθεί.

Αυτό αποτυπώνεται στη σχέση:

$$P_e/a_{Le} > P_e/a_{Le} > P_e/P_e > a_{Le}/a_{Le}$$

όπου

- P_e/a_{Le} = το ύψος της αμοιβής ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος στο κλάδο παραγωγής επιτραπέζιων ελιών
- P_e/a_{Le} = το ύψος της αμοιβής ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος στον κλάδο παραγωγής ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας.

Δεδομένης της περιορισμένης διαθεσιμότητας πόρων (καμία χώρα δεν είναι αυτάρκης) οι χώρες επιλέγουν να παράγουν τα προϊόντα των οποίων το κόστος ευκαιρίας παραγωγής έναντι άλλων προϊόντων είναι μικρότερο σε σχέση με το κόστος ευκαιρίας παραγωγής τους στις χώρες του εξωτερικού. Όταν το κόστος ευκαιρίας του προϊόντος e σε σχέση με το προϊόν e σε μια χώρα, είναι μικρότερο από το κόστος ευκαιρίας του προϊόντος e σε σχέση με το e στη χώρα του εξωτερικού, τότε η χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή του προϊόντος e έναντι της χώρας του εξωτερικού. Όταν το κόστος ευκαιρίας της επιτραπέζιας ελιάς στη Χώρα Χ (εγχώρια αγορά) σε σχέση με τις ηλεκτρονικές συσκευές είναι μικρότερο από το κόστος ευκαιρίας της επιτραπέζιας ελιάς στη Χώρα Εξωτερικού, η Χώρα Χ έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς.

Το συγκριτικό πλεονέκτημα προκύπτει από τη σχέση:

$$a_{Le}/a_{Le} < a^*_{Le}/a^*_{Le} - a_{Le}/a^*_{Le} < a_{Le}/a^*_{Le}$$

1.4. Ποσότητα Εργασίας ανά Μονάδα Προϊόντος και Τιμές Προϊόντων

Μια χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή ενός προϊόντος έναντι χώρας του εξωτερικού, όταν η ποσότητα εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή του συγκεκριμένου προϊόντος έναντι κάποιου άλλου προϊόντος είναι μικρότερη έναντι της ποσότητας εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή του προϊόντος στη χώρα του εξωτερικού. Το συγκριτικό πλεονέκτημα και το όφελος από τις εμπορικές συναλλαγές προκύπτει από τη σύγκριση της παραγωγικότητας μεταξύ των δύο χωρών στους τομείς παραγωγής των δύο προϊόντων (συγκριτικό μέγεθος και όχι απόλυτο). Η κάθε χώρα ειδικεύεται στην παραγωγή του προϊόντος που απαιτεί τη μικρότερη συγκριτικά ποσότητα εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος σε εργατοώρες, έναντι της ποσότητας εργασίας για την παραγωγή του άλλου προϊόντος, αφού οι εργάτες μπορούν να κερδίζουν μεγαλύτερη αμοιβή από την παραγωγή του συγκεκριμένου προϊόντος.

Η σχετική αμοιβή είναι ανάμεσα στις παραγωγικότητες των δύο χωρών.

Ακολουθεί παράδειγμα με συγκριτικό Πίνακα που δείχνει τις τιμές και τις αμοιβές εργασίας, σε δύο χώρες, που υποθετικά παράγουν δύο προϊόντα, όπως ισχύουν πριν τη διεξαγωγή εξωτερικού εμπορίου και όπως διαμορφώνονται μετά τη διεξαγωγή ελεύθερου εμπορίου.

Πίνακας 1.4.1. Σύγκριση χωρών, Διαμόρφωση Τιμών Προϊόντων και Αμοιβών Εργασίας

Χώρα	Προϊόν Α	Προϊόν Β
Χώρα Χ	$\alpha_A = 1$	$P_B = \alpha_B = 2$
Χώρα Εξωτερικού	$\alpha^* I_A = 6$	$P^*_B = \alpha^* I_B = 3$

α_A = ποσότητα εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος Α στη Χώρα Χ, δηλαδή απαιτούμενη ποσότητα εργασίας για την παραγωγή του προϊόντος Α έστω εργατοώρες (μικρό κόστος εργασίας = μεγάλη παραγωγικότητα)

α_A^* = ποσότητα εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος Α στη Χώρα Εξωτερικού.

α_B = η ποσότητα εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος Β στη Χώρα Χ.

α_B^* = ποσότητα εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος Β στη Χώρα Εξωτερικού.

P_A / P_B είναι η σχετική τιμή προϊόντος, δηλαδή η τιμή του προϊόντος Α έναντι της τιμής του προϊόντος Β (σύγκριση τιμών μεταξύ δύο προϊόντων).

α_A / α_B είναι η σχετική ποσότητα εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος Α έναντι της ποσότητας εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος Β (σύγκριση του εργασιακού κόστους δύο παραγομένων προϊόντων) δηλαδή σύγκριση παραγωγικότητας, που είναι το κόστος ευκαιρίας του προϊόντος Α ως προς το Β.

Η Χώρα Χ θα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή του προϊόντος Α:

$$\alpha_A / \alpha_B < \alpha_A^* / \alpha_B^*$$

Οι σχετικές τιμές πριν τη διεξαγωγή εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών:

Χώρα Χ:

$$P_A / P_B = \alpha_A / \alpha_B = \frac{1}{2}$$

Χώρα Εξωτερικού:

$$P_A^* / P_B^* = \alpha_A / \alpha_B = \frac{6}{3} = 2$$

Η Χώρα Χ θα εξαγάγει το προϊόν Α, στην παραγωγή του οποίου έχει συγκριτικό πλεονέκτημα, όταν:

$$P_A / P_B < TOT < P_A^* / P_B^*$$

Σε συνθήκες ελεύθερου εμπορίου, οι σχετικές τιμές των προϊόντων και οι αμοιβές εξαρτώνται από τους Όρους Εμπορίου (Terms of Trade) και επηρεάζονται από την προσφορά και τη ζήτηση¹².

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, η σχετική τιμή του προϊόντος Α θα ήταν μεταξύ ½ και 2 (από το λόγο 6/3).

Υποθέτουμε $TOT=1$, δηλαδή ότι τα προϊόντα έχουν ίδια τιμή στις δύο χώρες, ώστε οι τιμές να διαμορφωθούν μόνο με βάση την παραγωγικότητα.

Το αμοιβαίο όφελος για τις δύο χώρες, από τη διεξαγωγή του μεταξύ τους εμπορίου, προκύπτει ως εξής:

Χώρα Χ:

Με εξαγωγή 1 μονάδας του προϊόντος Α αναλώνει 1 εργατοώρα και εισάγει 1 μονάδα του προϊόντος Β που ισοδυναμεί με 2 εργατοώρες, επομένως εξοικονομεί 1 εργατοώρα.

Χώρα Εξωτερικού:

Με εξαγωγή 1 μονάδας του προϊόντος Β αναλώνει 3 εργατοώρες και εισάγει 1 μονάδα του προϊόντος Α που ισοδυναμεί με 6 εργατοώρες, επομένως εξοικονομεί 3 εργατοώρες. Έστω ότι οι αμοιβές διαμορφώνονται με βάση τη σχέση της μέσης παραγωγικότητας μεταξύ των δύο χωρών.

Η παραγωγικότητα της Χώρας Χ είναι 3πλάσια. $TOT = 1$.

Στην πραγματικότητα οι σχετικές αμοιβές εργασίας, σε συνθήκες ελεύθερου εμπορίου εξαρτώνται από τους Όρους Εμπορίου και επηρεάζονται από την προσφορά και τη ζήτηση .

Χώρα Χ:

- αμοιβή εργατοώρας $w = 1 \text{ €}$
- απαιτούμενες εργατοώρες: για το προϊόν Α: $\alpha_A = 1$ και για το προϊόν Β : $\alpha_B = 2$

Χώρα Εξωτερικού:

- αμοιβή εργατοώρας $w^* = 1/3 \text{ €}$
- απαιτούμενες εργατοώρες: για το προϊόν Α: $\alpha^*_A = 6$ και για το προϊόν Β : $\alpha^*_B = 3$

Οι τιμές των προϊόντων με το διεθνές εμπόριο θα διαμορφωθούν ως εξής:

Χώρα	Προϊόν Α	Προϊόν Β
Χώρα Χ	$P_A = \alpha I_A \cdot w = 1$ (1 εργατοώρα x € 1)	$P_B = \alpha I_B \cdot w = 2$ (2 εργατοώρες x € 1)
Χώρα Εξωτερικού	$P^*_A = \alpha^* I_A \cdot w^* = 2$ (6 εργατοώρες x € 0,33)	$P^*_B = \alpha^* I_B \cdot w^* = 1$ (3 εργατοώρες x € 0,33)

Οι δύο χώρες έχουν αμοιβαίο όφελος με τις παρακάτω επιλογές:

Χώρα Χ:

- Εξάγει το προϊόν Α που έχει μικρότερο εργατικό κόστος συγκριτικά με το προϊόν Β στην εγχώρια αγορά και επομένως είναι περισσότερο ανταγωνιστικό.
- Εισάγει το προϊόν Β που έχει μεγαλύτερο εργατικό κόστος συγκριτικά με το προϊόν Α στην εγχώρια αγορά και επομένως δεν συμφέρει η παραγωγή και εξαγωγή του.

Χώρα Εξωτερικού:

- Εξάγει το προϊόν Β
- Εισάγει το προϊόν Α.

Όταν οι τιμές των δύο προϊόντων είναι διαφορετικές στις δύο χώρες, το συγκριτικό πλεονέκτημα και η επίδρασή του στις αμοιβές προκύπτει με σύγκριση σχετικών τιμών και σχετικών παραγωγικοτήτων, ώστε να υπάρχει αμοιβαίο όφελος.

Έστω ότι η διεθνής σχετική τιμή των δύο προϊόντων είναι 2/3 (όροι εμπορίου).

Για να συμφέρει τη χώρα Χ να εξειδικευτεί στην παραγωγή του προϊόντος Α, πρέπει το κόστος ευκαιρίας του Α στην Χώρα Χ έναντι του Β να είναι μικρότερο από τη σχετική τιμή του Α έναντι του Β και μικρότερη από το κόστος ευκαιρίας του Α έναντι του Β στη Χώρα Εξωτερικού.

Η Χώρα Χ εξειδικεύεται στην παραγωγή του προϊόντος Α όταν :

κόστος ευκαιρίας του Α στη Χώρα Χ < σχετική τιμή του Α < κόστος ευκαιρίας του Α στη Χώρα Εξωτερικού.

Στην περίπτωση του παραδείγματος:

$$a_A/a_B (1/2) < P_A/P_B (2/3) < (6/3)$$

1.5. Υπόδειγμα Heckscher - Ohlin

Οι Heckscher και Ohlin έδειξαν τη σημασία της σχετικής αφθονίας στη διαφοροποίηση του κόστους ευκαιρίας μεταξύ των χωρών.¹⁰

Στις υποθέσεις του υποδείγματος περιλαμβάνονται σταθερές οικονομίες κλίμακας, τέλει ανταγωνισμός, ίδιες προτιμήσεις καταναλωτών, καθώς και δύο χώρες με δύο προϊόντα (το ένα εντάσεως κεφαλαίου και το άλλο εντάσεως εργασίας) και δύο παραγωγικούς συντελεστές (L=εργασία και T = κεφάλαιο). Εάν η χώρα X έχει σε αφθονία την εργασία και παράγει ένα προϊόν A που είναι εντάσεως εργασίας και η Χώρα Εξωτερικού έχει σε αφθονία τον συντελεστή παραγωγής κεφάλαιο και παράγει ένα προϊόν που είναι εντάσεως κεφαλαίου, έχουμε τη σχέση:

$$a_{L_A}/a_{L_B} > a_{T_A}/a_{T_B}$$

ή

$$a_{L_A}/a_{T_A} > a_{L_B}/a_{T_B}$$

a_{L_A} = ποσότητα εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος A.

a_{L_B} = ποσότητα εργασίας που απαιτείται για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος B.

a_{T_A} = ποσότητα κεφαλαίου που απαιτείται για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος A.

a_{T_B} = ποσότητα κεφαλαίου που απαιτείται για παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος B.

Η Χώρα X έχει σχετική αφθονία εργασίας και η Χώρα Εξωτερικού έχει σχετική αφθονία κεφαλαίου ή, με άλλη διατύπωση, η Χώρα X έχει υψηλότερο λόγο εργασίας έναντι κεφαλαίου από τη Χώρα Εξωτερικού, επομένως η χώρα X παράγει πιο αποτελεσματικά το προϊόν A. Με βάση το υπόδειγμα Heckscher - Ohlin, η Χώρα X θα εξειδικευτεί στην παραγωγή του προϊόντος A που είναι εντάσεως εργασίας, αφού έχει σε αφθονία τον παραγωγικό συντελεστή εργασία και η Χώρα Εξωτερικού στην παραγωγή του προϊόντος B που είναι εντάσεως κεφαλαίου, λόγω αφθονίας του συντελεστή παραγωγής κεφαλαίου. Η κάθε χώρα θα επιλέγει να προμηθεύεται από την άλλη το προϊόν που σχετίζεται με παραγωγικό συντελεστή που είναι σπανιότερος εγχωρίως. Υποτίθεται ότι οι δύο συναλλασσόμενες χώρες έχουν ίδια καμπύλη ζήτησης και η τεχνολογία. Η Χώρα X, παραγωγός του προϊόντος εντάσεως εργασίας A, με αφθονία εργασίας, θα έχει αρχικά χαμηλή σχετική τιμή του προϊόντος A έναντι του B. Οι εξαγωγές του προϊόντος A από τη Χώρα X προς τη Χώρα Εξωτερικού θα αυξήσουν τη ζήτηση στη Χώρα X και ο λόγος τιμών του προϊόντος A έναντι του B θα είναι μεγαλύτερος, ενώ η σχετική κατανάλωση του προϊόντος A έναντι του B θα είναι μειωμένη. Αντίθετα, η Χώρα Εξωτερικού που δεν έχει αφθονία εργασίας, έχει αρχικά υψηλότερο λόγο τιμών του προϊόντος A έναντι του B. Οι εισαγωγές του προϊόντος A στη Χώρα Εξωτερικού από τη Χώρα X που το παράγει σχετικά φθηνότερα, μειώνουν το λόγο τιμών του προϊόντος A έναντι του B.

Σύμφωνα με το Υπόδειγμα Hecksher-Ohlin οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των δύο χωρών θα έχουν ως αποτέλεσμα τη σύγκλιση των τιμών των προϊόντων μεταξύ των δύο χωρών, με την εξειδίκευση της κάθε χώρας στην παραγωγή και εξαγωγή προϊόντων στα οποία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα με βάση την προηγούμενη ανάλυση.

Επίσης αυξάνονται οι καταναλωτικές δυνατότητες των χωρών και εμμέσως οι παραγωγικές¹¹.

Οι σύγχρονες θεωρίες διεθνούς εμπορίου, αλλά και η δομή του σύγχρονου διεθνούς εμπορίου αναθεωρούν πολλά στοιχεία του υποδείγματος Heckscher - Ohli.

1.6. Υπόδειγμα Stolper και Samuelson (S - S)

Με βάση το υπόδειγμα των Stolper και Samuelson, σε συνέχεια του υποδείγματος Heckscher - Ohlin, το διεθνές εμπόριο συντελεί στην αύξηση της παραγωγής του προϊόντος που είναι εντάσεως του παραγωγικού συντελεστή που μια χώρα έχει σε αφθονία και αυτό οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης αυτού του συντελεστή και της πραγματικής αμοιβής του.

Το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι από τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών προκαλείται αναδιανομή του εισοδήματος και αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εισοδημάτων των ιδιοκτητών συντελεστών παραγωγής σε αφθονία.

1.7. Νέες Θεωρίες για το Διεθνές Εμπόριο

Οι παραδοσιακές θεωρίες περί διεθνούς εμπορίου έχουν αμφισβητηθεί. Η έρευνα του Leontief έδειξε ότι οι Η.Π.Α. μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο (χώρα με αφθονία κεφαλαίου) έκαναν εξαγωγές προϊόντων εντάσεως εργασίας. Οι νέες θεωρίες ερμηνεύουν το πρότυπο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των ανεπτυγμένων οικονομιών με βάση:

- το μονοπωλιακό ανταγωνισμό, στο πλαίσιο του οποίου οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να ορίζουν εν μέρει τις τιμές με παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων σε σχέση με τα παραγόμενα από ανταγωνιστές, εντείνοντας τον ανταγωνισμό.
- τις εξωτερικές οικονομίες, που υπάρχουν όταν το μέσο κόστος δέχεται μεγαλύτερες επιδράσεις από το μέγεθος του κλάδου και όχι από το μέγεθος της επιχείρησης.
- τις δυναμικές αυξανόμενες αποδόσεις, που δημιουργούνται όταν μια επιχείρηση έχει συσσωρευμένο πλεονέκτημα κόστους στην παραγωγή ενός προϊόντος επειδή το παράγει πολλά χρόνια και πλεονεκτεί λόγω εμπειρίας.

Στις νεότερες θεωρίες μπορούμε να συμπεριλάβουμε την άποψη περί προστατευτισμού της εγχώριας βιομηχανίας και κυρίως της αγροτικής παραγωγής, ιδιαίτερα σε μικρές χώρες, με πολιτικές δασμών, περιορισμούς εισαγωγών και επιδοτήσεις) ώστε να καλύπτονται οι απαιτήσεις για εισαγόμενα προϊόντα από την εγχώρια παραγωγή (υποκατάσταση εισαγωγών). Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται διαρκώς η υποστήριξη της θεωρίας της «καθοδηγούμενης από τις εξαγωγές ανάπτυξης» («export – led growth model») στο οποίο γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην παρακάτω παράγραφο «Εξαγωγές και Οικονομική Ανάπτυξη».

1.8 Ενδοκλαδικό και Διακλαδικό Εμπόριο

Με βάση τις παραδοσιακές αλλά και τις νέες θεωρίες περί διεθνούς εμπορίου, το διακλαδικό εμπόριο (διακρατική ανταλλαγή προϊόντων υπαγομένων σε διαφορετικούς κλάδους) αφορά προϊόντα διαφορετικών κλάδων στην παραγωγή των οποίων έχει εξειδικευτεί κάθε χώρα με βάση το συγκριτικό της πλεονέκτημα, δεδομένου ότι εμφανίζουν σημαντικές διαφορές στο λόγο κεφαλαίου προς εργασία. Το ενδοκλαδικό εμπόριο αφορά ανταλλαγή διαφοροποιημένων προϊόντων του ίδιου κλάδου και κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο στις διεθνώς διενεργούμενες εμπορικές συναλλαγές, κυρίως μεταξύ βιομηχανικών χωρών. Οι επιλογές για τα προϊόντα που εισάγονται και τα προϊόντα που εξάγονται δεν γίνονται με κριτήριο το συγκριτικό πλεονέκτημα, αλλά στη βάση της ζήτησης των συγκεκριμένων προϊόντων, μεταξύ χωρών με παρόμοιο λόγο κεφαλαίου προς εργασία. Με το ενδοκλαδικό εμπόριο γίνεται εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας, που σημαίνει ότι όσο αυξάνεται η παραγωγή λόγω εμπορικών ανταλλαγών με άλλες χώρες, τόσο μειώνεται το κατά μονάδα κόστος του παραγομένου προϊόντος.

1.9 Οφέλη από τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου

Τα οφέλη από τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου βασίζονται κυρίως στη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Όταν μια χώρα εξάγει τα προϊόντα στα οποία έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και έχει εξειδικευτεί στην παραγωγή τους και εισάγει τα προϊόντα στα οποία άλλες χώρες έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα, έχει όφελος από ελαχιστοποίηση του κόστους και από οικονομίες κλίμακας. Η παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς στην Αμερική απαιτεί ανάλωση πόρων, που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά για την παραγωγή ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας. Η επιλογή της συγκεκριμένης παραγωγής απαιτεί «θυσία» πόρων που θα είχαν χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρονικών συστημάτων. Εάν υποθέσουμε ότι οι πόροι που απαιτούνται για την παραγωγή 25.000 μετρικών τόνων επιτραπέζιας ελιάς ισοδυναμούν με τους απαιτούμενους για παραγωγή 500.000 ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας, αυτό είναι το κόστος ευκαιρίας της επιτραπέζιας ελιάς έναντι των ηλεκτρονικών συστημάτων. Στην Ελλάδα το κόστος ευκαιρίας παραγωγής της επιτραπέζιας ελιάς θα ήταν 25.000 μετρικοί τόνοι έναντι 150.000 ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας, σαφώς μικρότερο συγκριτικά με το αντίστοιχο κόστος ευκαιρίας στην Αμερική, επειδή η συγκεκριμένη παραγωγή ευνοείται στην Ελλάδα λόγω κλιματολογικών συνθηκών και εμπειρίας των Ελλήνων καλλιεργητών.

Εάν στην Αμερική απελευθερωθούν πόροι από την παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς και κατευθυνθούν στην παραγωγή των ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας και ταυτόχρονα στην Ελλάδα απελευθερωθούν πόροι από την παραγωγή ηλεκτρονικών συστημάτων ασφαλείας για να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς, το αποτέλεσμα θα είναι η αύξηση της παγκόσμιας παραγωγής ελαιόλαδου, όπως φαίνεται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 1.9.1.: Μεταβολή παραγωγής με εξειδίκευση κάθε χώρας στο προϊόν με συγκριτικό πλεονέκτημα

	Βρώσιμες Ελιές Μετρικοί Τόνοι	Ηλεκτρονικά Συστήματα Ασφαλείας Τεμάχια
Αμερική	- 25.000	+ 500.000
Ελλάδα	+ 25.000	- 150.000
		350.000

Η επιλογή του προϊόντος που παράγεται και εξάγεται από την κάθε χώρα λόγω συγκριτικού πλεονεκτήματος, γίνεται με σύγκριση του κόστους ευκαιρίας των προϊόντων που παράγουν οι δύο χώρες, από την οποία προκύπτουν οι μεταξύ τους διαφορές στην παραγωγικότητα και στις τιμές. Η εγχώρια οικονομία έχει συνολικό όφελος από τη διενέργεια εμπορικών συναλλαγών με άλλες χώρες, όπως προκύπτει από την ανάλυση των διαφορετικών επιπτώσεων στους καταναλωτές και στους παραγωγούς. Εάν η τιμή προϊόντος στη διεθνή αγορά p_w είναι μεγαλύτερη από την τιμή p του προϊόντος στην εγχώρια αγορά, δηλαδή $p_w > p$, η χώρα εξάγει το συγκεκριμένο προϊόν, επειδή το κόστος ευκαιρίας του προϊόντος στην εγχώρια αγορά είναι μικρότερο.

Όταν η χώρα εξάγει, η εγχώρια τιμή αυξάνεται για να συγκλίνει με τη διεθνή, με τις παρακάτω συνέπειες για την εγχώρια αγορά:

- μείωση της εγχώριας ζητούμενης ποσότητας $q_1 < q^*$
- αύξηση της εγχώριας προσφερόμενης ποσότητας $q_2 > q^*$

Η διαφορά $q_2 - q_1$ εξάγεται. Η απώλεια των καταναλωτών είναι ότι καταναλώνουν μικρότερη ποσότητα αγαθών σε ακριβότερες τιμές. Το όφελος των παραγωγών είναι οι πωλήσεις σε υψηλότερες τιμές. Η οικονομία της χώρας που εξάγει ωφελείται ως σύνολο, επειδή το κέρδος των παραγωγών της χώρας είναι μεγαλύτερο από την απώλεια των καταναλωτών, επομένως αυξάνεται το συνολικό πλεόνασμα που μεταφράζεται σε κοινωνική ευημερία. Εάν η διεθνής τιμή προϊόντος p_w είναι μικρότερη από την τιμή p του προϊόντος στην εγχώρια αγορά, δηλαδή $p_w < p$, η χώρα εισάγει το συγκεκριμένο προϊόν αφού το κόστος ευκαιρίας του είναι μεγαλύτερο εγχωρίως σε σύγκριση με τις χώρες του εξωτερικού (οι χώρες του εξωτερικού έχουν μικρότερο κόστος ευκαιρίας).

Όταν η χώρα εισάγει, η εγχώρια τιμή μειώνεται για συγκλίνει με τη διεθνή τιμή, με τις παρακάτω συνέπειες για την εγχώρια αγορά:

- αύξηση της εγχώριας ζητούμενης ποσότητας $q_2 > q^*$
- μείωση της εγχώριας προσφερόμενης ποσότητας $q_1 < q^*$

Η διαφορά $q_2 - q_1$ εισάγεται από χώρα του εξωτερικού. Το κέρδος των καταναλωτών είναι ότι καταναλώνουν μεγαλύτερες ποσότητες αγαθών σε μικρότερη τιμή. Η απώλεια των παραγωγών προκύπτει από την πώληση μικρότερης ποσότητας σε μικρότερη τιμή. Η οικονομία της χώρας που εισάγει ωφελείται επειδή το κέρδος των καταναλωτών είναι μεγαλύτερο από την απώλεια των παραγωγών της χώρας, επομένως αυξάνεται το συνολικό πλεόνασμα.

Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι το διεθνές εμπόριο συμβάλλει στην αύξηση της ευημερίας, με τη μείωση του κόστους παραγωγής και την αύξηση του πραγματικού εισοδήματος. Ειδικότερα, οι εξαγωγές προϊόντων προσφέρουν ένα πρόσθετο εισόδημα στους παραγωγούς που καταφέρνουν να διεισδύσουν στις διεθνείς αγορές, δημιουργούν θέσεις εργασίας και αυξάνουν την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Οι εισαγωγές προϊόντων καλύπτουν περισσότερες καταναλωτικές ανάγκες αφού διατίθεται μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων, ενώ χωρίς εισαγωγές οι καταναλωτές περιορίζονται στα εγχώρια προϊόντα και δέχονται αναγκαστικά τις διαθέσιμες εγχώρια ποιότητες και τιμές.

1.10. Οικονομική Μεγέθυνση και Εξωτερικό Εμπόριο

Οικονομική μεγέθυνση είναι η ετήσια μεταβολή στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών μιας οικονομίας και προσδιορίζεται κυρίως από το εισόδημα. Προσεγγίζεται με βάση το επίπεδο και τη διαχρονική εξέλιξη του ΑΕΠ.²⁷

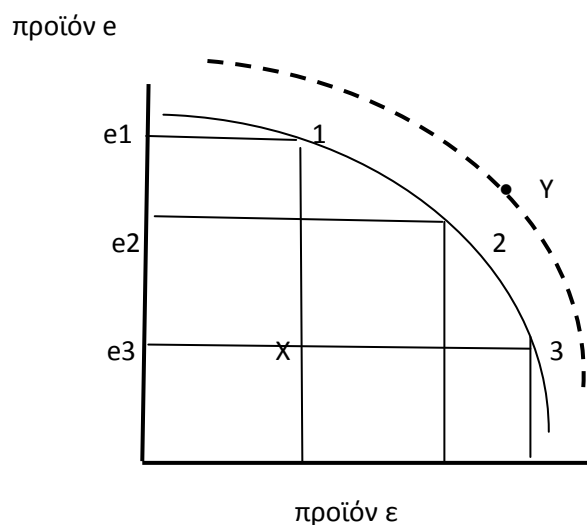
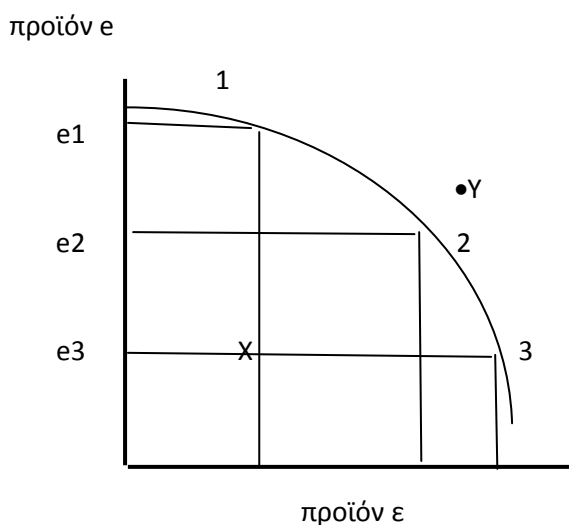
Η ανάλυση συνδέεται στη βιβλιογραφία με το προϊόν που έχει τη δυνατότητα να παράγει μια οικονομία όταν χρησιμοποιεί όλους τους διαθέσιμους συντελεστές παραγωγής.

Η οικονομική μεγέθυνση μπορεί να παρουσιαστεί παραστατικά με την προς τα έξω μετακίνηση της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων.

Διάγραμμα 1.10.α.

Διάγραμμα 1.10.β.

Καμπύλες Παραγωγικών Δυνατοτήτων

Τα σημεία 1, 2, 3 που είναι πάνω στην καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων δείχνουν αποτελεσματική χρήση των πόρων της οικονομίας (διάγραμμα 1.10.α.). Το σημείο X δείχνει μη επαρκή χρήση των πόρων της οικονομίας, ενώ το σημείο Y είναι ένας μη εφικτός στόχος με τις δεδομένες συνθήκες.

Για την παραγωγή μεγαλύτερης ποσότητας του προϊόντος e , πρέπει να μειωθεί χρήση των συντελεστών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή του προϊόντος e (σημείο 1). Εάν αποφασιστεί η παραγωγή μεγαλύτερης ποσότητας από το προϊόν e (όπως φαίνεται στα σημεία 2 και 3) θα πρέπει να αποσπαστούν συντελεστές από την παραγωγή του προϊόντος e , με αποτέλεσμα να παράγεται λιγότερο προϊόν e σε σύγκριση με την ποσότητα που παραγόταν στο σημείο 1. Από το διάγραμμα προκύπτει ότι όταν γίνεται μετακίνηση από το σημείο 1 στο 2 απαιτείται μικρή μείωση της παραγωγής του προϊόντος e σε σχέση με την παραγωγή του προϊόντος e . Όταν όμως γίνεται μετακίνηση από το σημείο 2 στο 3, απαιτείται σημαντική μείωση της παραγωγής του προϊόντος e σε σχέση με την αύξηση στο προϊόν e .

Το σημείο X δείχνει μη επαρκή χρήση των πόρων της οικονομίας, ενώ το σημείο Y είναι ένας μη εφικτός στόχος με τις παρούσες συνθήκες. Η καμπύλη των παραγωγικών δυνατοτήτων θα μετακινηθεί προς τα έξω και θα είναι εφικτός στόχος το σημείο Y μόνο με αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας (διάγραμμα 1.10.β).

Οι παραγωγικές δυνατότητες μπορούν να αυξηθούν:

- με ανάπτυξη της τεχνολογίας
- με εξειδίκευση
- με αύξηση του παραγωγικού δυναμικού (αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της ανεργίας)
- με εκμετάλλευση νέων πλουτοπαραγωγικών πηγών.

Οι συνδυασμοί που επιτυγχάνουν το σύνορο των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας της κάθε χώρας είναι επιλογές οικονομικής πολιτικής. Όταν οι χώρες επιλέγουν να παράγουν και να εξάγουν προϊόντα με αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής που έχουν σε αφθονία, γίνεται καλύτερη κατανομή των πόρων, αυξάνεται το πραγματικό προϊόν, το πραγματικό εισόδημα, η κατανάλωση και οι επενδύσεις και όλα αυτά σημαίνουν οικονομική μεγέθυνση.

1.11 Εξαγωγές και Οικονομική Ανάπτυξη

Η οικονομική ανάπτυξη μέσω των εξαγωγών έχει απασχολήσει πολλούς οικονομολόγους και πολιτικούς και για το λόγο αυτό υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία για το ονομαζόμενο μοντέλο καθοδηγούμενης από τις εξαγωγές ανάπτυξης. Οι βασικότερες αναφορές γίνονται από Krueger 1985¹⁶, και Balassa 1989¹⁷. Σύμφωνα με τη νεοκλασική άποψη τα επιτεύγματα των νέων βιομηχανικών Ασιατικών χωρών μπορούν να εκληφθούν ως επιβεβαίωση του συγκεκριμένου μοντέλου ανάπτυξης.

Το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό του ανοίγματος προς τα έξω της οικονομίας της Κίνας, που εξέπληξε με την ταχύτητα των ρυθμών ανάπτυξης.

Το μοντέλο της Κίνας έχει πολλούς υποστηρικτές, αλλά παράλληλα υπάρχουν απόψεις σύμφωνα με τις οποίες η συγκεκριμένη χώρα αποτελεί μεμονωμένη περίπτωση, ενώ η επιλογή του κατάλληλου μοντέλου γίνεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά καθώς και το μέγεθος της κάθε χώρας.¹⁸

Τα θετικά σημεία που στηρίζουν το εξαγωγικό μοντέλο ανάπτυξης στηρίζονται στα εξής:

Η αύξηση του όγκου των εξαγωγών οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης για τα εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα και κατά συνέπεια αυξάνεται η παραγωγή. Επίσης, ανάλογα με τη ζήτηση από το εξωτερικό και το συγκριτικό πλεονέκτημα της κάθε χώρας, εντοπίζονται τα προϊόντα τα οποία η χώρα πρέπει να παράγει κατά προτεραιότητα, λόγω εξειδίκευσης, τροποποιώντας ανάλογα τη στρατηγική της σε τομείς και γεωγραφικές περιοχές που διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους. Η αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του προϊόντος, της παραγωγικότητας, σε οικονομίες κλίμακας, σε ανακατανομή των πόρων και σε νέες τεχνολογίες (Krugman, 1987)¹⁹.

Μια άλλη θετική επισήμανση υπέρ του εξαγωγικού μοντέλου ανάπτυξης είναι και η αύξηση των επενδύσεων. Επιπλέον της καλύτερης κατανομής των πόρων, ως επακόλουθο της εξαγωγικής ανάπτυξης μπορεί να θεωρηθεί και η αύξηση της ποσότητάς τους μέσω της συσσώρευσης κεφαλαίου.

Το διεθνές εμπόριο συμβάλλει στην αύξηση του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος και στην ανάπτυξη με τις συνδεδεμένες εισροές κεφαλαίων και τεχνολογίας. Η πολιτική της ανάπτυξης μέσω των εξαγωγών ονομάζεται και "outward oriented trade policy ένας όρος που έχει στα ελληνικά με τον όρο «πολιτική εξωστρέφειας». Όπως αναφέρεται στη μελέτη των Judith A. Giles and Cara L. Williams του Πανεπιστημίου της Victoria, υπάρχει μεγάλος αριθμός εργασιών που στηρίζουν το εξωστρεφές μοντέλο ανάπτυξης, που έχουν κοινό χαρακτηριστικό τη συσχέτιση της εξαγωγικής επίδοσης με το παραγόμενο προϊόν (Maizel, Balassa, Heller and Porter. Η καθοδηγούμενη από τις εξαγωγές ανάπτυξη μπορεί να υιοθετηθεί ως πολιτική για τη δημιουργία θετικού κλίματος, ιδιαίτερα σε χώρες που είναι σε φάση ύφεσης και αναζητούν τρόπους για βελτίωση του οικονομικού κλίματος και αναζωπύρωση της οικονομίας. Για την τεκμηρίωση της πολιτικής της «καθοδηγούμενης από τις εξαγωγές ανάπτυξης» έχουν χρησιμοποιηθεί διάφορες μέθοδοι.²⁰ Ο κλασικός τρόπος είναι η συσχέτιση της πορείας των εξαγωγών με την οικονομική ανάπτυξη, αλλά υπάρχει μεγάλη ποικιλία στις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται και στους αντίστοιχους ορισμούς που δίνονται από τον κάθε αναλυτή. Για παράδειγμα για τις εξαγωγές μπορεί να χρησιμοποιηθούν οι όγκοι τους ή το ετήσιο ποσοστό μεταβολής τους ή εξέλιξή τους με βάση κάποιο έτος αναφοράς, συνήθως 2005=100. Για το συντελεστή που σχετίζεται με την ανάπτυξη, έχουν χρησιμοποιηθεί οι μεταβολές του πραγματικού ΑΕΠ (Real GDP) σε σχέση με κάποιο έτος αναφοράς το κατά κεφαλή ΑΕΠ ή το ποσοστό μεταβολής του ΑΕΠ ή το ετήσιο ποσοστό μεταβολής του. Σε ορισμένες περιπτώσεις έχει χρησιμοποιηθεί και το ποσοστό συμμετοχής των εξαγωγών στο ΑΕΠ.

Το θέμα που απασχολεί τους αναλυτές είναι εάν οι εξαγωγές καθοδηγούν την ανάπτυξη ή εάν η ανάπτυξη κινητοποιεί και τις εξαγωγές. Εάν στο χρησιμοποιούμενο μοντέλο γίνεται γραμμική παλινδρόμηση της μεταβλητής της ανάπτυξης στη μεταβλητή των εξαγωγών και υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση, το πόρισμα είναι θετικό για τη χρήση του εξαγωγικού μοντέλου ανάπτυξης.

Σύμφωνα με άλλες εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στη σχετική βιβλιογραφία, η σημασία των εξαγωγών για την εθνική οικονομία προκύπτει από το λόγο τους προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

Χαμηλοί λόγοι εξαγωγών προς ΑΕΠ μπορεί να υπονοούν περιοριστικές πολιτικές.

Παράμετροι : μέσος ετήσιος ρυθμός επένδυσης

Y = μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ (μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εθνικής παραγωγής)

X M = μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης των εξαγωγών.

1.12. Το Ισοζύγιο Πληρωμών

Το Ισοζύγιο Πληρωμών περιλαμβάνει τις οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας με χώρες του εξωτερικού. Η κατάρτιση του Ισοζυγίου Πληρωμών από την Τράπεζα της Ελλάδος γίνεται με βάση τους ορισμούς και τις οδηγίες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Οι κατηγορίες των συναλλαγών που περιλαμβάνονται είναι εμπορευμάτων, υπηρεσιών, εισοδημάτων, τρεχουσών μεταβιβάσεων, μεταβιβάσεων κεφαλαίου, χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών περιλαμβάνει τις τέσσερις πρώτες κατηγορίες. Οι συναλλαγές που συνιστούν εισροή χρημάτων για λογαριασμό ενός κατοίκου της χώρας είναι πίστωση, ενώ οι εκροές προς μη κατοίκους είναι χρέωση. Η σημασία του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών έγκειται στο ότι δείχνει τη διεθνή οικονομική θέση της χώρας. Όταν είναι ελλειμματικό δείχνει ότι είναι πλεονασματική η αξία των εισαγωγών, η απόδοση των επενδύσεων κατοίκων εξωτερικού στη χώρα και των τρεχουσών μεταβιβάσεων από τη χώρα προς το εξωτερικό. Όταν είναι πλεονασματικό δείχνει ότι είναι πλεονασματική η αξία των εξαγωγών, η απόδοση των επενδύσεων των κατοίκων στο εξωτερικό και των τρεχουσών μεταβιβάσεων από το εξωτερικό προς τη χώρα. Το Εμπορικό Ισοζύγιο περιλαμβάνει τις εμπορικές συναλλαγές που διενεργούν οι κάτοικοι της χώρας με κατοίκους άλλων χωρών. Από 1-1-1993, με την υλοποίηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης, οι εμπορικές συναλλαγές με το εξωτερικό διακρίνονται σε συναλλαγές εξωτερικού εμπορίου και σε συναλλαγές ενδοκοινοτικού εμπορίου.

Οι συναλλαγές εξωτερικού εμπορίου περιλαμβάνουν:

- Εισαγωγές εμπορευμάτων από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης που τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία ή κατανάλωση κατά την εισαγωγή τους ή κατά την έξοδό τους από αποθηκευτικούς χώρους και οι εισαγωγές για ενεργητική τελειοποίηση ή μετά από παθητική τελειοποίηση.⁵

- Εξαγωγές εμπορευμάτων ελληνικής προέλευσης σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης ή εμπορευμάτων που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία, καθώς και οι εξαγωγές προϊόντων μετά από ενεργητική τελειοποίηση ή για παθητική τελειοποίηση.

Οι συναλλαγές ενδοκοινοτικού εμπορίου περιλαμβάνουν:

- Αφίξεις στην Ελλάδα εμπορευμάτων από άλλες χώρες - μέλη της Ε.Ε., τα οποία τίθενται σε ελεύθερη κυκλοφορία ή κατανάλωση και οι αφίξεις προϊόντων για ενεργητική τελειοποίηση ή μετά από παθητική τελειοποίηση.
- Αποστολές εγχωρίως παραγομένων εμπορευμάτων σε άλλες χώρες – μέλη της Ε.Ε. ή εμπορευμάτων που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία και αποστολές εμπορευμάτων μετά από ενεργητική τελειοποίηση ή για παθητική τελειοποίηση.

Ενεργητική τελειοποίηση είναι το τελωνειακό καθεστώς που αφορά εισαγωγή εμπορευμάτων τρίτων χωρών που εισάγονται στο τελωνειακό έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για επανεξαγωγή μετά από μεταποίηση. Παθητική τελειοποίηση είναι το τελωνειακό καθεστώς που αφορά κοινοτικά εμπορεύματα που εξάγονται σε τρίτες χώρες (εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης) με σκοπό την επανεισαγωγή μετά από μεταποίηση.

Ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Εσωτερική Αγορά είναι η ενοποιημένη αγορά των κρατών – μελών της, που επιτεύχθηκε το 1993 με την κατάργηση των τεχνικών, νομικών και γραφειοκρατικών εμποδίων που εμπόδιζαν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων ανάμεσα στις χώρες - μέλη. Η Ενιαία Αγορά συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της επέκτασης των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων σε μια μεγαλύτερη αγορά με μεγαλύτερο ανταγωνισμό που ωφελεί ταυτόχρονα και τους πολίτες αφού συμβάλλει στη μείωση των τιμών, στην αύξηση των καταναλωτικών επιλογών τους και στην αύξηση των θέσεων απασχόλησης. Μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ανταγωνιστικότητα που εξαρτάται από την ανάπτυξη της παραγωγικότητας.⁶

1.13 Οι έννοιες της Ονομαστικής και της Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας

Ονομαστική Συναλλαγματική Ισοτιμία (Nominal Exchange Rate) είναι η σχετική τιμή των νομισμάτων δύο χωρών σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, που δείχνει πόσο ακριβό ή φτηνό είναι ένα νόμισμα συγκριτικά με ένα άλλο. Η σχέση ανταλλαγής των νομισμάτων διαφορετικών χωρών προκύπτει από την προσφορά και τη ζήτηση του κάθε νομίσματος. Με την ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία του ξένου νομίσματος έναντι του εγχωρίου (από την πλευρά δηλαδή των αλλοδαπών καταναλωτών) υπολογίζεται η ποσότητα του εγχωρίου νομίσματος που μπορεί να αγοραστεί με 1 μονάδα του ξένου νομίσματος της ανταγωνίστριας χώρας σε δεδομένη χρονική στιγμή.

Η συναλλαγματική ισοτιμία σε δεδομένο χρόνο δίνεται με τη σχέση

$$S_t = \frac{P^*}{P}$$

όπου

S_t = η σχετική τιμή δύο νομισμάτων (ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία)

P^* = τιμή του ξένου νομίσματος

P = τιμή του εγχωρίου νομίσματος

Υποτίμηση Νομίσματος (Devaluation) είναι αύξηση της τιμής του ξένου νομίσματος έναντι του εγχωρίου ή μείωση της τιμής του εγχωρίου νομίσματος έναντι της τιμής του ξένου νομίσματος, με αποτέλεσμα με το ξένο νόμισμα να αγοράζεται πλέον μεγαλύτερη ποσότητα εγχωρίου νομίσματος, ενώ με το εγχώριο νόμισμα αγοράζεται πλέον μικρότερη ποσότητα ξένου νομίσματος. Η υποτίμηση επηρεάζει τις συναλλαγές εξωτερικού εμπορίου, αφού τα εισαγόμενα προϊόντα γίνονται ακριβότερα για τους εγχώριους καταναλωτές, ενώ αντίθετα τα εξαγόμενα προϊόντα γίνονται φτηνότερα, επομένως περισσότερο ανταγωνιστικά για τους ξένους καταναλωτές.

Ανατίμηση Νομίσματος (Revaluation) είναι η μείωση της τιμής του ξένου νομίσματος έναντι της τιμής του εγχωρίου νομίσματος, με αποτέλεσμα το ξένο νόμισμα να αγοράζει πλέον μικρότερη ποσότητα του εγχωρίου νομίσματος, ενώ το εγχώριο νόμισμα έχει πλέον τη δυνατότητα αγοράς μεγαλύτερης ποσότητας ξένου νομίσματος. Η ανατίμηση επηρεάζει τις συναλλαγές εξωτερικού εμπορίου, επειδή οι εγχώριοι καταναλωτές μπορούν να αγοράζουν περισσότερα εισαγόμενα προϊόντα λόγω μείωσης της τιμής τους, ενώ αντίθετα τα εξαγόμενα γίνονται ακριβότερα, επομένως λιγότερο ανταγωνιστικά, για τους ξένους καταναλωτές.

Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία (Real Effective Exchange Rate) είναι ο δείκτης που δείχνει τη σχέση του επιπέδου τιμών και του κόστους παραγωγής σε μια χώρα έναντι του επιπέδου τιμών και του κόστους παραγωγής ανταγωνιστριών χωρών, σε όρους κοινού νομίσματος, με βάση τις ονομαστικές συναλλαγματικές τους ισοτιμίες. Με άλλα λόγια, είναι ο λόγος του επιπέδου τιμών ή του κόστους παραγωγής μιας χώρας προς το επίπεδο τιμών ή κόστους παραγωγής μιας άλλης συγκρινόμενης χώρας, που δείχνει τη σχέση ανταλλαγής των εμπορευμάτων δύο χωρών, σε όρους κοινού νομίσματος.

Όταν η Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία συνδέεται με τη σχέση του επιπέδου τιμών στις συναλλασσόμενες χώρες, αποτυπώνεται ως εξής:

Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία Q (με βάση το δείκτη HICP = Harmonised Index Consumer Price ή Producer Price Index) =

$$= \frac{\text{Γενικό Επίπεδο Τιμών Ανταγωνίστριας Χώρας}}{\text{Γενικό Επίπεδο Τιμών Εγχώριας Οικονομίας}}$$

$$\text{ή } Q = \frac{SP^*}{P}$$

όπου

Q = πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία

S = ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία

P* = επίπεδο τιμών στην ανταγωνίστρια χώρα

P = επίπεδο τιμών στην εγχώρια οικονομία

Η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία δείχνει πόσο ακριβά ή φτηνά είναι τα εμπορεύματα σε μια χώρα συγκριτικά με εμπορεύματα άλλης χώρας ή άλλων χωρών και χρησιμοποιείται ως μονάδα μέτρησης της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας ως προς τις τιμές.

Η διακύμανση στις τιμές των νομισμάτων μιας χώρας, έχει επίπτωση στις εμπορικές συναλλαγές της και στις επενδύσεις, επομένως στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της.

Όταν μεταβάλλεται η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία (σχέση ανταλλαγής νομισμάτων) ή / και το επίπεδο τιμών, μεταβάλλεται και η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία (σχέση ανταλλαγής εμπορευμάτων). Για παράδειγμα, σε περίπτωση πραγματικής ανατίμησης του ευρώ έναντι ξένου νομίσματος, αυξάνεται η αγοραστική δύναμη του ευρώ για τα προϊόντα της ξένης χώρας, αλλά τα ευρωπαϊκά προϊόντα γίνονται ακριβότερα για τους αλλοδαπούς καταναλωτές, με αποτέλεσμα την πτώση των εξαγωγών προς τη συγκεκριμένη χώρα. Εάν αντιθέτως έχουμε πραγματική υποτίμηση του ευρώ έναντι ξένου νομίσματος, μειώνεται η αγοραστική δύναμη του ευρώ για τα προϊόντα της ξένης χώρας, αλλά τα ευρωπαϊκά προϊόντα γίνονται πιο προσιτά στους αλλοδαπούς καταναλωτές, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι εξαγωγές προς τη συγκεκριμένη χώρα. Όταν η Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία σχετίζεται με το μοναδιαίο κόστος εργασίας αποτυπώνεται ως εξής:

Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία Q (με βάση ULC= Unit Labour Cost Manufacturing)

$$= \frac{\text{Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας Ανταγωνίστριας Χώρας}}{\text{Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας Εγχώριας Οικονομίας}}$$

Σύμφωνα με τη θεωρία της Ισοδυναμίας Αγοραστικής Δύναμης (Purchasing Power Parity) που βασίζεται στο Νόμο της μιας Τιμής (Law of One Price) οι τιμές όμοιων αγαθών σε διαφορετικές χώρες, σε δεδομένη χρονική στιγμή, για το καλάθι των προϊόντων που διαμορφώνουν το δείκτη τιμών της κάθε χώρας (αντιπροσωπευτικά του μέσου καταναλωτή) θα έπρεπε να είναι ίσες μετά τη μετατροπή τους σε κοινό νόμισμα με βάση τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

1.14. Η έννοια της Ανταγωνιστικότητας

Ανταγωνιστικότητα οικονομίας είναι η δυνατότητα μιας οικονομίας να πετυχαίνει υψηλά επίπεδα ανάπτυξης και παραγωγικότητας, ώστε να βελτιώνει το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών. Η ανταγωνιστικότητα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά μιας χώρας να παράγει προϊόντα ανταγωνιστικά ως προς το κόστος τους και τις τιμές τους σε σχέση με τα παραγόμενα σε άλλες χώρες και τα οποία ικανοποιούν τη ζήτηση στην εγχώρια και διεθνή αγορά. Η πορεία της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας παρακολουθείται συνήθως μέσα από την εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας των τιμών και του κόστους. Ο βασικός δείκτης ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας είναι η Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία που μπορεί να διατυπωθεί και ως η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία σταθμισμένη με το σχετικό επίπεδο τιμών¹⁴.

Ανταγωνιστικότητα επιχείρησης είναι η δυνατότητα μιας επιχείρησης να επιτυγχάνει υψηλά επίπεδα ανάπτυξης και να κερδίζει μερίδιο αγοράς στον κλάδο που δραστηριοποιείται.

Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας επιχείρησης είναι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της επιχειρηματικής της δραστηριότητας που τη διαφοροποιεί από άλλες επιχειρήσεις ή ο τομέας στον οποίο είναι ανώτερη και αποφέρει μεγαλύτερες επιδόσεις. Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και η διαφοροποίηση μπορεί να προέρχονται από την παραγωγή ή την εμπορία. Οι εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις πρέπει να αναζητούν, να εντοπίζουν και να εκμεταλλεύονται τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για να κερδίζουν ολοένα μεγαλύτερα μερίδια αγοράς μέσα στο διαρκώς εντεινόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα καθορίζονται από τη χρονική συγκυρία και από το είδος της αγοράς στην οποία δραστηριοποιείται μια εταιρία ⁶. Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας (Unit Labour Cost) είναι το μέσο εργατικό κόστος ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος, η αύξηση του οποίου σε βαθμό μεγαλύτερο από την αύξηση της παραγωγικότητας μειώνει την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας.

1.15. Μέτρηση της Ανταγωνιστικότητας

Οι συγκρίσεις της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας χώρας έναντι των κυριότερων εμπορικών της εταίρων γίνεται με χρήση εξειδικευμένων δεικτών.

1. Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (Real Effective Exchange Rate- REER) είναι ο δείκτης που προκύπτει από το σταθμικό μέσο όρο των δεικτών τιμών ή κόστους των ανταγωνιστριών χωρών (εμπορικών εταίρων) έναντι του δείκτη τιμών ή κόστους των εγχωρίως παραγομένων προϊόντων, λαμβάνοντας υπόψη και την ονομαστική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία, ώστε οι τιμές να είναι σε όρους κοινού νομίσματος.

Συνοπτικά μπορούμε να πούμε ότι πρόκειται για σχετικές τιμές ή κόστη παραγωγής εγχωρίων προϊόντων έναντι αντίστοιχων ξένων προϊόντων, που δίνονται σε κοινό νόμισμα για διευκόλυνση των συγκρίσεων.

Ονομαστική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (Nominal Effective Exchange Rate - NEER) είναι ο δείκτης που προκύπτει από το σταθμικό μέσο όρο των συναλλαγματικών ισοτιμιών που δείχνουν την σχέση της αξίας του εγχωρίου νομίσματος έναντι των νομισμάτων των κυριότερων εμπορικών εταίρων της χώρας που περιλαμβάνει η ανάλυση.

Ονομαστική Σταθμισμένη Ισοτιμία =

$$\frac{\text{αξία εγχώριου νομίσματος τη χώρας}}{\text{αξία νομισμάτων των εμπορικών εταίρων}}$$

Αύξηση της Ονομαστικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας NEER από την πλευρά του ευρώ δείχνει υποτίμηση του νομίσματος. Η Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία ΠΣΣΙ (REER) υπολογίζεται με βάση το σταθμικό μέσο όρο των δεικτών σχετικών τιμών καταναλωτή ή σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος, μεταξύ συγκρινόμενων χωρών, μετά από μετατροπή σε κοινό νόμισμα (έχουν γίνει οι ανάλογες μετατροπές με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες). Οι τιμές του δείκτη REER επηρεάζονται από τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που ισχύουν μεταξύ των συγκρινόμενων χωρών (τιμές ανταλλαγής νομισμάτων) και από το επίπεδο τιμών και κόστους παραγωγής που ισχύει σε κάθε χώρα. Ο δείκτης κατασκευάζεται με «αποπληθωρισμό» του δείκτη της Ονομαστικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας με βάση ένα δείκτη σχετικών τιμών ή μοναδιαίου κόστους εργασίας για την παραγωγή προϊόντων στη χώρα έναντι τιμών και κόστους εργασίας για την παραγωγή προϊόντων στις ανταγωνίστριες χώρες .15

$$\text{ΠΣΣΙ} = \prod_{i=1}^n \left(\frac{E_i P_i^*}{P} \right)^{w_i}$$

P = το επίπεδο τιμών στην εγχώρια αγορά

E = η συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει με συγκεκριμένη συγκρινόμενη χώρα

P_i^* = το επίπεδο τιμών της κάθε ανταγωνίστριας χώρας που συμμετέχει στην ομάδα των εξεταζόμενων χωρών

n = ο αριθμός των εξεταζόμενων ανταγωνιστριών χωρών

w_i = η στάθμιση με βάση συνολικό εμπόριο της κάθε εξεταζόμενης χώρας.

Επομένως, ο δείκτης αποτυπώνει τις διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες με την κάθε συγκρινόμενη χώρα και τις σχέσεις τιμών και κόστους της κάθε χώρας έναντι της άλλης.

Η στάθμιση γίνεται με βάση το μερίδιο της κάθε ανταγωνίστριας χώρας στο εξωτερικό εμπόριο της χώρας που εξετάζεται, για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.

Οι δείκτης αποτυπώνει διαχρονικά τη θέση κάθε ανταγωνίστριας χώρας έναντι των υπολοίπων (μέτρηση σχετικής ανταγωνιστικότητας μεταξύ συγκρινόμενων χωρών και δεν αποτελεί από μόνος του ένδειξη του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της κάθε μεμονωμένης χώρας σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Διαχρονική αύξηση της τιμής του δείκτη σημαίνει απώλεια ανταγωνιστικότητας, ενώ η διαχρονική μείωσή τους σημαίνει κέρδος ανταγωνιστικότητας.

2. Όροι Εμπορίου (Terms of Trade)

Οι Όροι Εμπορίου (TOT) είναι μονάδα μέτρησης της σχετικής ανταγωνιστικότητας οικονομιών και προκύπτει από τις σχετικές τιμές εξαγωγών των ανταγωνιστριών χωρών έναντι των τιμών των εξαγωγών της χώρας ή αντίστροφα.

Η ΕΚΤ χρησιμοποιεί τον παρακάτω δείκτη για τις σχετικές τιμές εξαγωγών:

$$\text{Όροι Εμπορίου ή Σχετικές Τιμές Εξαγωγών} = \frac{\text{τιμές εξαγωγών ανταγωνιστριών χωρών}}{\text{τιμές εξαγωγών της χώρας}}$$

Όταν παρατηρείται διαχρονικά αύξηση της τιμής του δείκτη (μεγαλύτερη του 1 ή του 100 ανάλογα με τη μονάδα μέτρησης) η εγχώρια οικονομία κερδίζει σε ανταγωνιστικότητα έναντι των εμπορικών της εταίρων, βελτιώνονται οι Όροι Εμπορίου και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Όταν παρατηρείται διαχρονικά μείωση της τιμής του δείκτη (μικρότερη του 1 ή του 100 ανάλογα με τη μονάδα μέτρησης) η εγχώρια οικονομία έχει απώλεια ανταγωνιστικότητας έναντι των εμπορικών της εταίρων, επιδεινώνονται οι Όροι Εμπορίου και Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Με βάση τον τύπο για τις σχετικές τιμές εξαγωγών που χρησιμοποιεί η ΕΚΤ, αύξηση του δείκτη σημαίνει κέρδος ανταγωνιστικότητας, που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του μεριδίου αγοράς της χώρας στις διεθνείς αγορές, με βάση την παραδοσιακή θεωρία του εμπορίου.

Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη OECD χρησιμοποιεί τον παρακάτω δείκτη για τις σχετικές τιμές εξαγωγών:

$$\text{Όροι Εμπορίου ή Σχετικές Τιμές Εξαγωγών} = \frac{\text{τιμές εξαγωγών της χώρας}}{\text{τιμές εξαγωγών ανταγωνιστριών χωρών}}$$

Οι τιμές εξαγωγών ανταγωνιστριών χωρών (εμπορικών εταίρων) είναι ο σταθμικός μέσος όρος των τιμών τους στην κάθε αγορά εξαγωγών p_i , με βάρη ανάλογα με τη διάρθρωση των εξαγωγών της χώρας i (ποσοστό των εξαγωγών της χώρας i προς κάθε εμπορικό εταίρο στο σύνολο του εξαγωγών της χώρας).

Με βάση τον τύπο για τις σχετικές τιμές εξαγωγών που χρησιμοποιεί ο OECD, αύξηση του δείκτη σημαίνει απώλεια ανταγωνιστικότητας.

Σε κάθε μεμονωμένη αγορά εξαγωγών p , οι τιμές εξαγωγών των ανταγωνιστριών χωρών (εμπορικών εταιριών) είναι ο σταθμικός μέσος όρος των τιμών του συνόλου των ανταγωνιστριών χωρών, με βάρη ανάλογα με τη διάρθρωση εισαγωγών της συγκεκριμένης χώρας p (ποσοστό των εισαγωγών της χώρας p από κάθε εμπορικό εταίρο στο σύνολο των εισαγωγών της χώρας).

Επειδή οι τιμές των εμπορικών εταιριών είναι τιμές εισαγωγών για την εγχώρια οικονομία, το κλάσμα που δείχνει τους Όρους Εμπορίου ή τις σχετικές τιμές εξαγωγών μιας χώρας μπορεί να γραφτεί και ως εξής :

$$\text{Όροι Εμπορίου} = \frac{\text{τιμές εξαγομένων προϊόντων}}{\text{τιμές εισαγομένων προϊόντων}}$$

Ο OECD μετρά την ανταγωνιστικότητα τιμών και κόστους με τρεις κύριους δείκτες:

- Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία με βάση τον Πραγματικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή / Ετήσιες Μεταβολές Επιπέδου Τιμών (RPX).
- Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία με βάση το Κόστος Εργασίας ανά Μονάδα Παραγομένου Προϊόντος στον Τομέα της Μεταποίησης (ULCMDR).
- Σχετικές Τιμές Εξαγωγών (RPX)

Οι δείκτες ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας ακολουθούν διαφορετική μεθοδολογία και συχνά καταλήγουν σε διαφορετικά συμπεράσματα ως προς την σειρά κατάταξης μιας χώρας στο διεθνή χάρτη.

Στη Μελέτη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου «Ανταγωνιστικότητα στη Νότια Ευρωζώνη: Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία», η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως η επιτυχία μιας οικονομίας να εκμεταλλεύεται τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου²³.

Για να πετύχει βελτίωση ένα επίπεδο ανταγωνιστικότητας μια χώρα μπορεί να βασιστεί στην εγχώρια παραγωγή της ή να ανταλλάξει ένα μέρος από τα εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα με προϊόντα παραγόμενα από άλλες χώρες

Έτσι το άνοιγμα στο διεθνές εμπόριο, μπορεί να λειτουργήσει ως επέκταση των τεχνολογικών δυνατοτήτων μιας χώρας.

Οι αγορές του εξωτερικού μπορούν να θεωρηθούν ως ένα πρόσθετο «τεχνολογικό μέσον» για τη μετατροπή των εξαγωγών σε εισαγωγές, με ισοτιμία που προκύπτει από τις τιμές των εξαγωγών έναντι των τιμών των εισαγωγών (το λόγο που καλείται «Όροι Εμπορίου»).

Με αυτή την έννοια, πληρέστερος δείκτης ανταγωνιστικότητας είναι η παραγωγικότητα προσαρμοσμένη στους «Όρους Εμπορίου».

1.16. Δείκτης Συγκριτικού Πλεονεκτήματος Balassa

Για τον εντοπισμό του συγκριτικού πλεονεκτήματος μιας χώρας χρησιμοποιείται ο δείκτης Συγκριτικού Πλεονεκτήματος Balassa που ονομάζεται και δείκτης «Αποκαλυπτόμενου Συγκριτικού Πλεονεκτήματος» ή «Φαινομενικού Συγκριτικού Πλεονεκτήματος» (Balassa 1965).

Ο δείκτης Balassa προκύπτει από τη σχέση:

$$RCA_{ij} \text{ ή } Bij = \frac{\frac{X_{ij}}{X_{wj}}}{\frac{X_i}{X_w}}$$

$$X_{wj} = \sum_{i=1}^n X_{ij} , \quad X_i = \sum_{j=1}^k X_{ij}$$

X_{ij} εξαγωγές του προϊόντος ή κλάδου j από τη χώρα i .

X_i σύνολο εξαγωγών της χώρας i .

X_{wj} εξαγωγές του προϊόντος ή του κλάδου j σε παγκόσμιο επίπεδο ή από την ομάδα χωρών αναφοράς

X_w σύνολο των εξαγωγών σε παγκόσμιο επίπεδο ή από την ομάδα χωρών αναφοράς

Εάν η τιμή του δείκτη $RCA > 1$ η χώρα i έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στο προϊόν ή τον κλάδο j , αφού το μερίδιο εξαγωγών του προϊόντος ή του κλάδου στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μερίδιο των χωρών αναφοράς (benchmark).

1.17. Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Ανταγωνιστικότητας

Η ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας προσδιορίζεται από το ρυθμό αύξησης των μισθών έναντι του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας και από τη συναλλαγματική ισοτιμία.

Μια χώρα μπορεί να ανεβάσει το επίπεδο ανταγωνιστικότητάς της με περικοπές του μισθολογικού κόστους ή με αύξηση του ρυθμού της παραγωγικότητας, ενώ για τη διατήρηση της ανταγωνιστικής θέσης πρέπει να παρακολουθεί το επίπεδο του μισθολογικού κόστους. Ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος που συνδέεται με τις τιμές είναι δείκτης για την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας. Οι αναλύσεις για την ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας έναντι κάποιας άλλης ως προς τις τιμές, λαμβάνουν υπόψη τη διαχρονική εξέλιξη της μεταξύ τους πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Η Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία, όπως προαναφέρθηκε, δείχνει στην ουσία το κόστος αγοράς ίδιων προϊόντων σε διαφορετικές χώρες και επηρεάζεται από την ονομαστική ισοτιμία, δηλαδή τη σχέση ανταλλαγής των νομισμάτων των δύο χωρών, όπως διαμορφώνεται από την προσφορά και τη ζήτηση των νομισμάτων. Επομένως, είναι δείκτης ανταγωνιστικότητας, αφού με τον υπολογισμό του προκύπτει πόσο ακριβά είναι τα προϊόντα μιας χώρας για τον αγοραστή / καταναλωτή, σε σχέση με τα προϊόντα ανταγωνιστριών χωρών. Στην περίπτωση χωρών με διαφορετικά νομίσματα η ισοτιμία αυτή δείχνει την αγοραστική δύναμη ενός νομίσματος έναντι κάποιου άλλου.

Η υποτίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας που βασίζεται στη μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, αυξάνει τη ζήτηση των εξαγομένων προϊόντων λόγω της αύξησης της ανταγωνιστικότητάς τους και επιφέρει βελτίωση στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.

Οι παράγοντες που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα είναι κυρίως η παραγωγικότητα εργασίας, καθώς και η συμβολή των βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας και των τομέων υπηρεσιών έντασης γνώσης, όπως αναφέρεται στην Ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής "Part III: Towards an Innovative Europe – Contributing to the Innovation Union" και συγκεκριμένα στο Κεφάλαιο 4 "Achieving Economic Competitiveness"¹³.

1.18. Οικονομική Πολιτική και Ανταγωνιστικότητα

Η έκδοση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας «The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness» - Occasional Paper Series No 119 October 2010 περιγράφει με πολύ παραστατικό τρόπο τη συρρίκνωση της ζήτησης σε ολόκληρη της περιοχή της ευρωζώνης που ξεκίνησε από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Η ανάλυση παρατηρεί ότι οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν χάσει μεγαλύτερο μερίδιο στη διεθνή αγορά σε σχέση με τους εμπορικούς εταίρους. Επίσης εντοπίζει προβλήματα ελλείμματος ανταγωνιστικότητας σε ορισμένες χώρες τις ευρωζώνης και λανθασμένες πολιτικές τιμών και κόστους που μεγεθύνουν το τεράστιο έλλειμμα ζήτησης ευρωπαϊκών προϊόντων στη διεθνή αγορά.

Για την αναθέρμανση της ζήτησης στις διεθνείς και τις ευρωπαϊκές αγορές, προτείνεται η λήψη μέτρων για την αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών προϊόντων, την ανάκτηση και αύξηση των χαμένων μεριδίων και τον εξαγωγικό προσανατολισμό σε νέες αγορές.

Οι αναπτυξιακές πολιτικές διαφέρουν σε κάθε χώρα και περιλαμβάνουν μέτρα τόνωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σε πολλούς τομείς, ανάλογα με τις εκάστοτε ισχύουσες συνθήκες.

Οι βασικοί στόχοι ανά τομέα περιλαμβάνουν:

α) Βελτίωση της παραγωγικότητας στην αγορά εργασίας (με ευέλικτες μορφές απασχόλησης, ελαστικότητα στην αγορά εργασίας, δαπάνες για εκπαίδευση και ανάπτυξη της τεχνολογίας)

β) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών

γ) Προσέλκυση επενδύσεων (με επιχορηγήσεις, πολιτική χαμηλών επιτοκίων και φορολογικά και άλλα κίνητρα για ενθάρρυνση των επενδύσεων για την παραγωγή νέων προϊόντων).

δ) δημιουργία κλίματος σταθερότητας και εμπιστοσύνης.

1.19. Η έννοια της Παραγωγικότητας

Παραγωγικότητα είναι η σχέση μεταξύ των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται από ένα παραγωγικό σύστημα (εκροές) και των συντελεστών παραγωγής ή πόρων που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξή των εκροών (εισροές). Στους χρησιμοποιούμενους παραγωγικούς συντελεστές περιλαμβάνονται η εργασία, το κεφάλαιο, η γη, τα υλικά, η ενέργεια, οι πληροφορίες κ.λπ. Ο Δείκτης Ολικής Παραγωγικότητας συσχετίζει το αποτέλεσμα με το σύνολο των παραγωγικών συντελεστών που έχουν χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή του αποτελέσματος. Οι απλοί δείκτες παραγωγικότητας συσχετίζουν το αποτέλεσμα με ένα μόνο παραγωγικό συντελεστή, όπως για παράδειγμα είναι ο δείκτης που μετρά την παραγωγικότητα της εργασίας.

$$\text{Παραγωγικότητα Εργασίας} = \frac{\text{Ποσότητα Παραγομένου Προϊόντος}}{\text{Αριθμός Απασχολούμενων}}$$

Για τη μέτρηση της παραγωγικότητας μιας οικονομίας, χρησιμοποιείται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν που δείχνει το παραγόμενο προϊόν και περιλαμβάνει το σύνολο της αξίας των παραγομένων αγαθών και υπηρεσιών μιας χώρας σε δεδομένη χρονική περίοδο.

1.20. Δείκτες Μέτρησης Εξωτερικού Εμπορίου

Με τον όρο εξαγωγική επίδοση, αποδίδονται τα αποτελέσματα μιας χώρας ως προς τους όγκους των εξαγωγών και για τη μέτρησή της χρησιμοποιείται ο δείκτης «ύψος εξαγωγών ως ποσοστό το ΑΕΠ».

Με τον όρο εισαγωγική επίδοση, αποδίδονται τα αποτελέσματα μιας χώρας ως προς το ύψος των εισαγωγών και για τη μέτρησή της χρησιμοποιείται ο δείκτης «ύψος εισαγωγών ως ποσοστό της εγχώριας ζήτησης».

Με τον όρο άνοιγμα χώρας στο διεθνές εμπόριο αποδίδονται τα συνολικά αποτελέσματα των εισαγωγών και των εξαγωγών μιας χώρας και για τη μέτρησή τους χρησιμοποιείται ο δείκτης που προκύπτει από το «ύψος των εισαγωγών και εξαγωγών μιας χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ».

Η ανταγωνιστικότητα παρουσιάζεται με τους συχνότερα χρησιμοποιούμενους δείκτες, όπως είναι :

- Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία με βάση το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή
- Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία με βάση το Κόστος Εργασίας ανά Μονάδα Παραγόμενου Προϊόντος (Unit Labour Cost) (και εναλλακτικά με βάση το δείκτη τιμών των βιομηχανικών προϊόντων)
- Δείκτης Σχετικών Τιμών Εξαγωγών (Όροι Εμπορίου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη του Ελληνικού Εμπορικού Ισοζυγίου, του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της Ευρωζώνης και η πορεία των ελληνικών εξαγωγών. Για την παρουσίαση της εξέλιξης του Εμπορικού Ισοζυγίου έχουν ληφθεί υπόψη μελέτες και εργασίες που έχουν δημοσιευτεί από την Τράπεζα Ελλάδος, όπως είναι ή έκδοση του Ιουλίου του 2010 «Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής» Γεώργιος Οικονόμου, Ισαάκ Σαμπεθάι, Γεώργιος Σιμιγιάννης) καθώς και η βιβλιογραφία που αναφέρεται στο τέλος της εργασίας. Παρουσιάζονται επίσης τα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου, η διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών και η διαχρονική εξέλιξή του κυρίως για την περίοδο 2000-2012.

2.1 Ελληνικό Εμπορικό Ισοζύγιο Περιόδου 1980 - 2012 και Αναπτυξιακές Πολιτικές

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1979 δημιούργησε προσδοκίες για οικονομική ανάπτυξη. Η πορεία όμως της οικονομίας μετά την ένταξη απέδειξε αδυναμία της χώρας να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό στο νέο περιβάλλον και να εκμεταλλευτεί τις νέες ευκαιρίες¹. Οι πρώτες ευκαιρίες για την Ελλάδα παρουσιάστηκαν, όταν εγκρίθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Οικονομικών Ενισχύσεων, τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (ΜΟΠ) και στη συνέχεια με το πακέτο Delors.²² Από 1996 ξεκίνησαν ουσιαστικά οι προσπάθειες της Ελλάδας για σύγκλιση με τα κριτήρια του Μάαστριχτ, στα οποία περιλαμβάνεται η μείωση του πληθωρισμού, των επιτοκίων, των ελλειμμάτων και του εξωτερικού χρέους. Από το 2000 ξεκίνησε η ενίσχυση της Ελλάδας με πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής, με το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, με στόχο τη δημιουργία προϋποθέσεων μακροπρόθεσμης ανάπτυξης, μέσω επενδύσεων για αναβάθμιση υποδομών και αύξηση της παραγωγικότητας.

Με την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) από 1-1-2002 και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος (ευρώ) οι προσδοκίες για ανάπτυξη αυξήθηκαν. Η αναπτυξιακή στρατηγική επικεντρώθηκε στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2007 – 2012, που συνδυάζει κοινοτικές και εθνικές στρατηγικές, στις οποίες περιλαμβάνονται η επιτάχυνση του ρυθμού μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα ανώτερα του μέσου κοινοτικού όρου, με απώτερο στόχο τη πραγματική σύγκλιση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Το ΕΣΠΑ επικεντρώνει στην ανάπτυξη των περιφερειών, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και στην αύξηση των θέσεων εργασίας σε αυτές, αντικατοπτρίζοντας τη βασική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι η οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των περιφερειών τους.

Το χρηματοδοτικό πλαίσιο του ΕΣΠΑ καλύπτει αναπτυξιακές επενδύσεις, ύψους 39,4 δις ευρώ από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εθνική και ιδιωτική συμμετοχή και περιλαμβάνει 14 επιχειρησιακά προγράμματα με διαρθρωτικές παρεμβάσεις που καλύπτουν όλες τις ελληνικές Περιφέρειες. Μέχρι το Νοέμβριο του 2012 είχαν απορροφηθεί 9,7 δις ευρώ από σύνολο 23,9 δις ευρώ για την περίοδο 2007-2013²⁶, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη δημιουργίας των κατάλληλων συνθηκών για μεγαλύτερη απορροφητικότητα, ώστε να διοχετευθεί ρευστότητα στην αγορά και να χρηματοδοτηθούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δοκιμάζονται από την κρίση και έργα υποδομών.

Στα πρόσφατα αναπτυξιακά μέτρα περιλαμβάνονται νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως είναι το JESSICA (Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για Αειφόρες Επενδύσεις στα Αστικά Κέντρα – Join European Support for Sustainable Investment in City Area) και το JEREMIE (Κοινοί Ευρωπαϊκοί Πόροι για τις Μικρομεσαίες και Μεσαίες Επιχειρήσεις – Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises). Το JEREMIE στοχεύει στη στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων με επιστρεπτές ενισχύσεις, που περιλαμβάνουν δανειακά κεφάλαια, εγγυήσεις και συμμετοχές σε επιχειρηματικά κεφάλαια).

Η ιδιαιτερότητα αυτών των προγραμμάτων έγκειται στο ότι βασίζονται σε κονδύλια από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, αλλά και ιδιωτικά τραπεζικά κεφάλαια. Η πρωτοβουλία υλοποιείται με τη σύσταση Ταμείου JEREMIE HOLDING FUND με διαχειριστή το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, για τη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων, κατά 50% από τραπεζικά κεφάλαια και 50% από κεφάλαια του JEREMIE. Για την έξοδο από την ύφεση και την επαναφορά της ελληνικής οικονομίας σε ρυθμούς ανάπτυξης, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό να αξιοποιηθούν όλα τα παραπάνω χρηματοδοτικά εργαλεία, καθώς και να απορροφηθούν τα αναξιοποίητα κονδύλια του ΕΣΠΑ που δεν έχουν ακόμα απορροφηθεί λόγω διοικητικών ή άλλων εμποδίων. Το θετικό είναι ότι η πλειοψηφία της κοινής γνώμης αντιλαμβάνεται ότι τα οφέλη από την ένταξη στην ΕΕ (οικονομική υποστήριξη, επιδοτήσεις, οικονομική σταθερότητα λόγω του ενιαίου νομίσματος κ.λπ.) είναι πολλαπλάσια σε σχέση με τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν, όπως είναι η μεγάλη αύξηση των τιμών, το μεταναστευτικό και η ανεργία.

Μια από τις μείζονες δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση το άρθρο 3 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι η εξασφάλιση του ανόθευτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Οι ενισχύσεις που χορηγούν κράτη - μέλη σε επιχειρήσεις ή κλάδους που νοθεύουν ή απειλούν τον ανταγωνισμό, θεωρούνται ασυμβίβαστες με την ομαλή λειτουργία της αγοράς (άρθρ. 87 παρ. 1) με εξαίρεση ορισμένες περιπτώσεις συμβατών ενισχύσεων (άρθρ. 87 παρ. 2). Παράλληλα όμως, παρέχεται δυνατότητα παρεκκλίσεων με απόφαση Συμβουλίου Υπουργών μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας για ανάπτυξη, δημιουργία θέσεων εργασίας και τόνωση της ανταγωνιστικότητας κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Για την αντιμετώπιση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, παρασχέθηκαν στα κράτη μέλη πρόσθετες δυνατότητες με ποικιλία εργαλείων στήριξης βιώσιμων εθνικών επενδύσεων. Οι νέες δυνατότητες που παρέχονται στα κράτη μέλη, περιλαμβάνουν περισσότερες επιτρεπόμενες κρατικές ενισχύσεις, αύξηση των ελάχιστων επιτρεπόμενων κρατικών ενισχύσεων, δημόσιες εγγυήσεις του Δημοσίου, δάνεια με ευνοϊκούς όρους (όπως επιδότηση επιτοκίου) πράσινες επενδύσεις και δάνεια επιχειρηματικού κινδύνου (π.χ. για καινοτομίες). Δεδομένου ότι οι ενισχύσεις συγκεκριμένων τομέων της οικονομίας έρχονται σε αντίθεση με την κοινοτική πολιτική, οι ενισχύσεις κατευθύνονται πλέον σε οριζόντιους στόχους κοινοτικού ενδιαφέροντος, όπως είναι η περιφερειακή ανάπτυξη, στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων η απασχόληση, η εκπαίδευση, το περιβάλλον.

2.2 Η Εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της Ευρωζώνης

Το συνολικό Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της ευρωζώνης είναι διαχρονικά σε ισορροπία ή με πλεονασματική θέση, με εξαίρεση περιστασιακά ελλείμματα που προκλήθηκαν από αυξήσεις τιμών πετρελαίου, ενώ τα Ισοζύγια μεταξύ των μεμονωμένων κρατών – μελών δείχνουν διαφορετική θέση της κάθε χώρας στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, λόγω των διαφορών στις εμπορικές τους συναλλαγές που προκύπτουν από τις διαφορές στην ανταγωνιστικότητα.

Οι ανισορροπίες στα Ισοζύγια Τρεχουσών Συναλλαγών των μεμονωμένων χωρών – μελών της ευρωζώνης οφείλονται σε διαφορές στα επίπεδα ανταγωνιστικότητας των χωρών – μελών, καθώς και στους διαφορετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της εγχώριας ζήτησης. Όταν μια χώρα μέλος της ευρωζώνης έχει έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, για παράδειγμα από υπέρμετρη αύξηση της ζήτησης για εξαγόμενα προϊόντα κάποιας άλλης, το εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιήσει για αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας είναι η «εσωτερική υποτίμηση», με μείωση εργατικού κόστους, ως υποκατάστατο της νομισματικής υποτίμησης που δεν υφίσταται πλέον λόγω κοινού νομίσματος.

Επί 10 έτη το ευρώ λειτούργησε σταθεροποιητικά στην παγκόσμια οικονομία και συνέβαλε θετικά στην ανάπτυξη του διασυννοριακού εμπορίου. Στη συνέχεια όμως υπήρξαν αποκλίσεις από τους όρους της νομισματικής πολιτικής για τη διασφάλιση της σταθερότητας μέσα στην οικονομική και νομισματική ένωση (πληθωρισμός κάτω του 2% και δημοσιονομικά ελλείμματα κάτω του 3%) με αποτέλεσμα τη διεύρυνση των ανισορροπιών και των ελλειμμάτων εντός της ευρωζώνης.

Τέλος, η διεθνής οικονομική κρίση, που ξεκίνησε από τη «φούσκα» των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων στις Η.Π.Α., έπληξε τις ευρωπαϊκές Τράπεζες λόγω των χρηματοδοτικών τους ανοιγμάτων στην αμερικάνικη αγορά και ήταν η αρχή για την κρίση χρέους στην ευρωζώνη, σε συνέχεια των συσσωρευμένων προβλημάτων μεμονωμένων χωρών – μελών στο δημοσιονομικό και εξωτερικό τομέα (με αντίστοιχα ελλείμματα στον κρατικό προϋπολογισμό και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών).

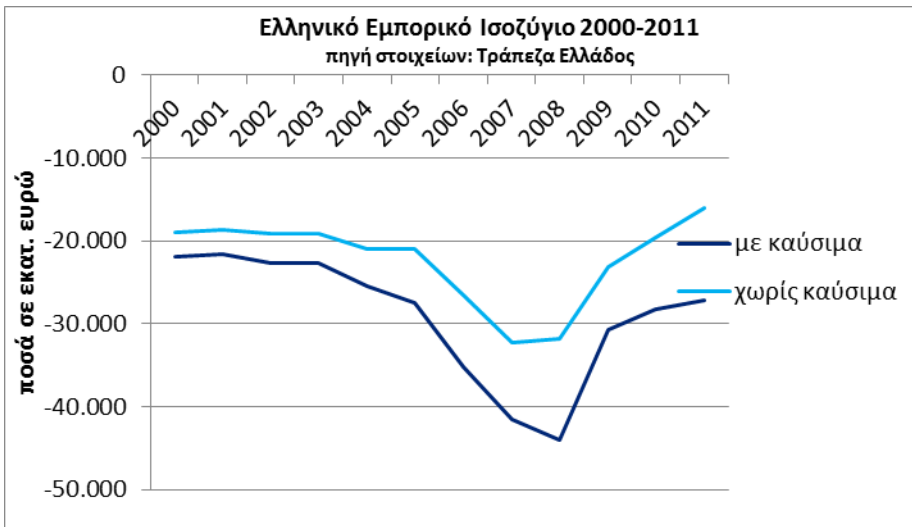
Οι υποβαθμίσεις στην πιστοληπτική ικανότητα των χωρών με τα μεγάλα ελλείμματα, κυρίως Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία, δημιούργησαν γενικευμένη κρίση χρέους στην ευρωζώνη και οδήγησαν σε πολιτικές λιτότητας για μείωση των ελλειμμάτων τους.

2.3 Η εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδας

Η Ελλάδα, μετά την ένταξη στο ευρώ, ακολούθησε λανθασμένες πολιτικές, με αποκλίσεις από τους στόχους της νομισματικής πολιτικής της ευρωζώνης για σταθερότητα τιμών και υγιή δημοσιονομικά. Οι μεγάλες αυξήσεις μισθών και οι κρατικές δαπάνες, δημιούργησαν δημοσιονομικό έλλειμμα και ο δανεισμός και το εξωτερικό χρέος της χώρας την έφεραν στη δίνη της κρίσης χρέους της ευρωζώνης, με μεγάλη απώλεια ανταγωνιστικότητας. Στον εξωτερικό τομέα, η ελλειμματική θέση της Ελλάδας κατά την τελευταία δεκαετία, οφείλεται στην αύξηση του ελλείμματος του Εμπορικού Ισοζυγίου, που προκλήθηκε κυρίως από την υπέρμετρη αύξηση της εγχώριας ζήτησης λόγω της μεγάλης αύξησης των μισθών, που οδήγησε στη μεγάλη αύξηση των εισαγωγών, καθώς και από την έλλειψη των στοιχείων που διαμορφώνουν ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της χώρας.

Στο τέλος της προηγούμενης δεκαετίας το έλλειμμα έφτανε το 4% του ΑΕΠ, ενώ το 2008 έφτασε σε ποσοστό 14% του ΑΕΠ. Επειδή δεν υφίστανται πλέον οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ως εργαλείο αποκατάστασης των ανισορροπιών στις εξωτερικές συναλλαγές που δείχνουν έλλειμμα ανταγωνιστικότητας της χώρας, οι διαρθρωτικές αλλαγές αποτελούν μονόδρομο για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Στο Παράρτημα της εργασίας περιλαμβάνεται Πίνακας με το συνολικό Εμπορικό Ισοζύγιο της Ελλάδας για το χρονικό διάστημα 1999 μέχρι 2012, καθώς και Πίνακας Ισοζυγίου με αναλυτικότερα στοιχεία. Η διαχρονική εξέλιξη του Εμπορικού Ισοζυγίου για το χρονικό διάστημα 2000 έως 2011, καθώς και η διαχρονική εξέλιξη του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου (εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων) για το χρονικό διάστημα 1999-2012 παρουσιάζονται με τα παρακάτω διαγράμματα.

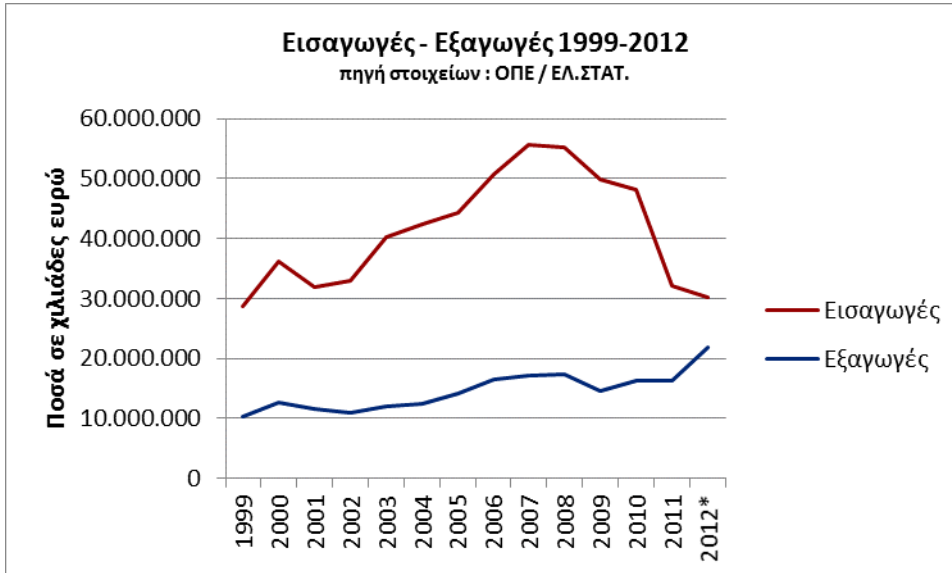
Διάγραμμα 2.3.1. Εξέλιξη Εμπορικού Ισοζυγίου 2000 έως 2011

με βάση τα στοιχεία της Τράπεζας Ελλάδος

Διάγραμμα 2.3.2. Εξέλιξη Ελληνικού Εξωτερικού Εμπορίου (Εισαγωγές – Εξαγωγές Εμπορευμάτων) από 1999-2012

αξίες σε χιλιάδες ευρώ

Διάγραμμα 2.3.3. Ετήσιες Ποσοστιαίες Μεταβολές στο Εμπορικό Ισοζύγιο 2000-2012

* Προσωρινά στοιχεία, χωρίς πετρελαιοειδή, λόγω αναθεώρησης από Απρ.2012/2011 Έως Δεκ. 2012/2011)

2.4. Πορεία των Ελληνικών Εξαγωγών για το χρονικό διάστημα 2000 έως 2012

Οι ελληνικές εξαγωγές παρουσιάζουν ικανοποιητικές επιδόσεις από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην ευρωζώνη, χωρίς όμως να έχουν την αναμενόμενη εξέλιξη. Αυτό δικαιολογείται εν μέρει από τον έντονο ανταγωνισμό που αντιμετωπίζει το σύνολο των χωρών της Ε.Ε. και της ευρωζώνης από τις τρίτες χώρες και ιδιαίτερα από τις εντυπωσιακές επιδόσεις της Κίνας.

Η διεθνής οικονομική κρίση προκάλεσε μεγάλη μείωση των συναλλαγών διεθνούς εμπορίου λόγω της δραματικής μείωσης της ζήτησης παγκοσμίως και επηρέασε ιδιαίτερα το εξωτερικό εμπόριο των χωρών της ευρωζώνης και της Ελλάδας. Η κρίση χρέους εμφανίστηκε στη συνέχεια σε ορισμένες χώρες του ευρώ μεταξύ των οποίων η Ελλάδα, έφερε ανατροπές στο ελληνικό εξωτερικό εμπόριο. Η ακολουθούμενη οικονομική πολιτική με τα μέτρα λιτότητας, οδήγησε σε μεγάλη μείωση της ζήτησης και έπληξε ιδιαίτερα τις εισαγωγές. Αντίθετα οι εξαγωγές έχουν αυξητική τάση, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προσδοκίες ότι μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη των σχεδιαζόμενων πολιτικών για την οικονομική μεγέθυνση.

Η αύξηση του συνολικού όγκου των εξαγωγών κατά την τελευταία διετία οφείλεται στη μείωση του ποσοστού κέρδους των εξαγωγικών επιχειρήσεων για αντιμετώπιση της μειωμένης ζήτησης, στη μείωση του εργατικού κόστους λόγω της ύφεσης και κυρίως στην προσπάθεια των ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων να προωθήσουν στο εξωτερικό τα προϊόντα που δεν απορροφούνται πλέον στην εγχώρια αγορά.

Το 2012 οι εξαγωγές εμπορευμάτων έφτασαν στο ύψος των 27 δις ευρώ και ξεπέρασαν το 12% του ΑΕΠ. Η συμβολή των εξαγωγών στη μεγέθυνση του ΑΕΠ έχει περιοριστεί κυρίως λόγω της μεγάλης μείωσης των εισαγωγών που ήταν αποτέλεσμα της μειωμένης ζήτησης.

Η δυναμική των εξαγωγών αξίζει να συνεχιστεί με την αξιοποίηση τεχνικών marketing από την πλευρά των επιχειρήσεων και έμφαση στην καινοτομία. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις είναι η ρευστότητα, λόγω του περιορισμού των δανείων εκ μέρους των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, αλλά και λόγω των καθυστερήσεων στις εισπράξεις από τους πελάτες, που έχει ως αποτέλεσμα την αντίστοιχη καθυστέρηση εξόφλησης προμηθευτών.

Η Ενδιάμεση Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική της Τράπεζας Ελλάδος (Νοέμβριος 2001) διατυπώνει την παρακάτω άποψη για τα αποτελέσματα που καταγράφει το ελληνικό εξωτερικό εμπόριο: *«Ο δραστικός περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος είναι αποτέλεσμα της ύφεσης δεδομένου ότι η μείωση της εισαγωγικής δαπάνης (η δαπάνη αυτή είναι υπερδιπλάσια των εισπράξεων από εξαγωγές) οφείλεται κυρίως στη περιστολή της καταναλωτικής και επενδυτικής δραστηριότητας, ενώ η άνοδος των εξαγωγών συνδέεται και με την προσπάθεια των εξαγωγέων για πρόσβαση στις αγορές του εξωτερικού εν όψει της μειωμένης ζήτησης στην εσωτερική αγορά».*

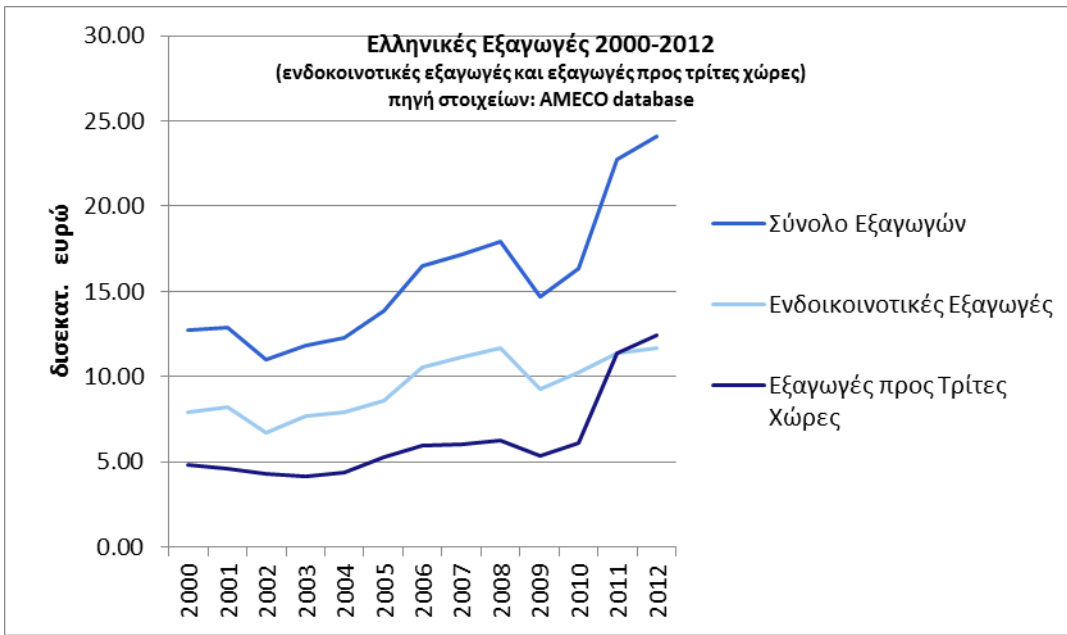
Ως ιδιαίτερη εξαγωγική επίδοση ξεχωρίζει η συμβολή των καυσίμων κατά 40% στο σύνολο της ανόδου των εξαγωγών, καθώς και η μεγάλη αύξηση εξαγωγών των μεταποιημένων πλην καυσίμων προϊόντων.

Η εξαγωγική επίδοση της Ελλάδας, με βάση το δείκτη που μετρά τις εξαγωγές ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι χαμηλή και κυμαίνεται κατά μέσο όρο στο 9,5% (συμμετοχή των εξαγωγών στο ΑΕΠ) με βάση τα στοιχεία των τελευταίων ετών.

Η κάλυψη από τις εξαγωγές μόνο του 32% των εισαγωγών θεωρείται επίσης χαμηλή επίδοση²².

Τα παρακάτω διαγράμματα δείχνουν την πορεία των ελληνικών εξαγωγών από το 2002 μέχρι το 2012, με στοιχεία που έχουν αντληθεί από διάφορες πηγές, καθώς και το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών στο σύνολο των εξαγωγών παγκοσμίως.

Διάγραμμα 2.4.1. : Ελληνικές Εξαγωγές 2000 έως 2012

Πίνακας 2.4.1. Ελληνικές Εξαγωγές 2000 έως 2012

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, AMECO Database, Series: 11.1. DXGE

ποσά σε δισεκατομμύρια ευρώ

Έτος	Ενδοκοινοτικές Πωλήσεις	Εξαγωγές προς Τρίτες Χώρες	Σύνολο Εξαγωγών
2000	7,89	4,84	12,72
2001	8,24	4,61	12,85
2002	6,70	4,31	11,01
2003	7,68	4,15	11,83
2004	7,90	4,40	12,31
2005	8,59	5,30	13,89
2006	10,56	5,97	16,53
2007	11,18	6,02	17,20
2008	11,70	6,23	17,94
2009	9,30	5,37	14,68
2010	10,27	6,11	16,38
2011	11,35	11,41	22,76
2012	11,69	12,44	24,13

Πίνακας 2.4.2. Υπόλοιπα Ισοζυγίου Εμπορικών Συναλλαγών

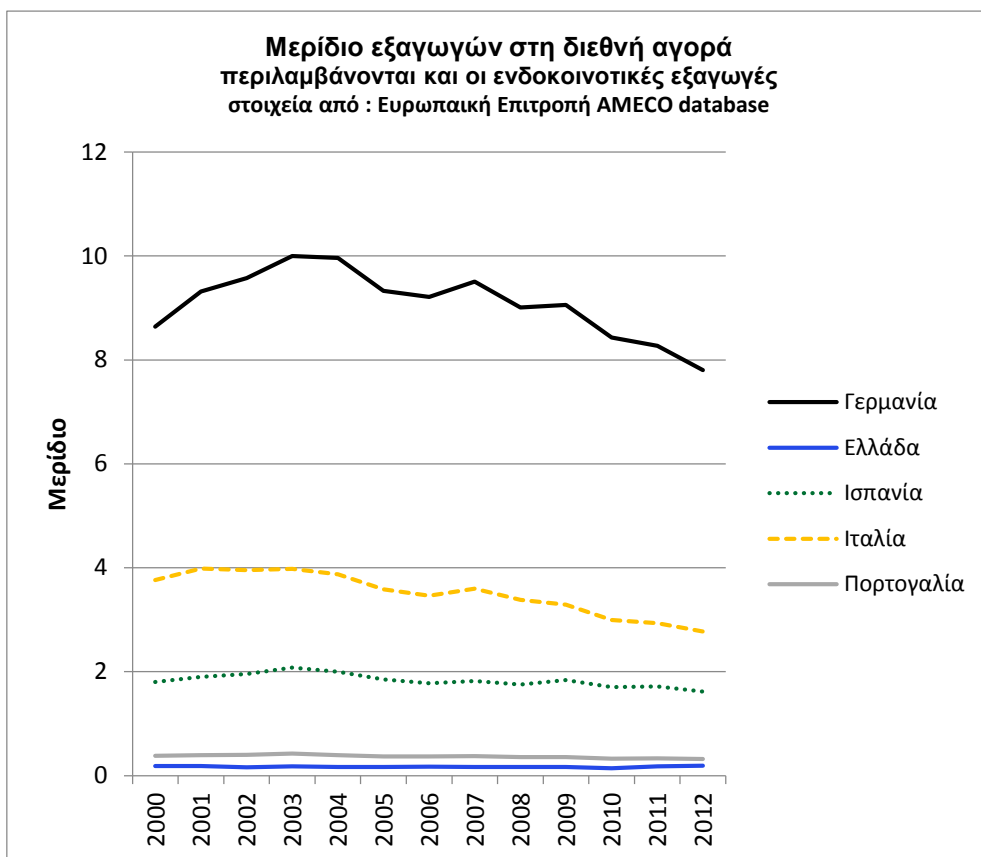
Εξαγωγές Εμπορευμάτων μείον Εισαγωγές

Πηγή: OECD Factbook Statistics

ποσά σε δισεκατομμύρια δολάρια

	Ελλάδα	Γερμανία	Γαλλία	Ισπανία	ΕΕ 27
2004	-37,6	193,6	-20,5	-76,5	..
2005	-37,4	197,3	-41,6	-96,8	-157,8
2006	-42,8	199,7	-50,9	-115,9	-230,1
2007	-52,6	269,5	-71,8	-137,5	-263,5
2008	-63,8	261,9	-100,6	-139,5	-358,4
2009	-47,1	189,4	-76,4	-64,4	-143,5
2010	-41,8	204,3	-87,5	-70,6	-204,7
2011	-29,1	221,9	-119,3

Διάγραμμα 2.4.3. Μερίδιο εξαγωγών στη διεθνή αγορά

Πίνακας 2.4.3. Μερίδιο εξαγωγών στη διεθνή αγορά

	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία
2000	8,637873	0,183939	1,804105	3,764991	0,3813799
2001	9,313964	0,18749	1,900764	3,98353	0,3927998
2002	9,573664	0,161898	1,953926	3,955299	0,4027586
2003	9,997471	0,178014	2,077108	3,981815	0,4224449
2004	9,965157	0,167651	2,000102	3,874649	0,3919436
2005	9,326766	0,165981	1,850574	3,584394	0,3721216
2006	9,211874	0,172492	1,776662	3,465553	0,372018
2007	9,509021	0,169695	1,823027	3,597738	0,3777251
2008	9,009077	0,164347	1,753592	3,381105	0,3559366
2009	9,056648	0,165512	1,838256	3,290271	0,3574865
2010	8,430871	0,145411	1,703806	2,99552	0,3263771
2011	8,268518	0,17773	1,719639	2,935288	0,3347583
2012	7,80193	0,190621	1,620193	2,773676	0,3230191

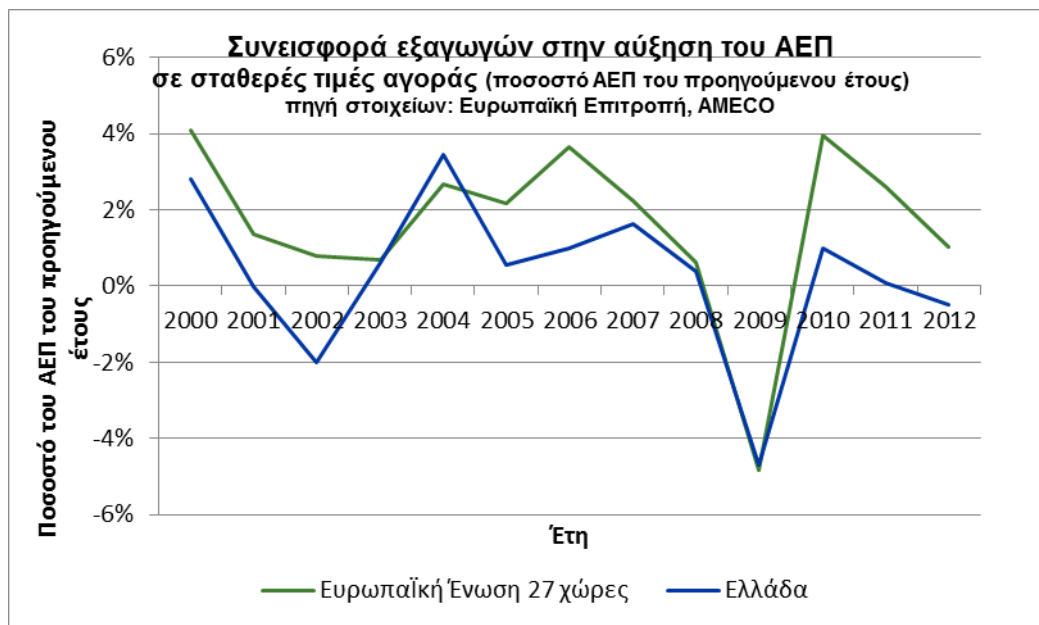
2.5. Οι ελληνικές εξαγωγές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους

Οι ελληνικές εξαγωγές κατά την τελευταία 10ετία έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Τα εξαγόμενα προϊόντα είναι στην πλειοψηφία τους χαμηλής τεχνολογίας, αλλά παρατηρείται σημαντική τεχνολογική αναβάθμιση κυρίως προϊόντων μέσης τεχνολογίας.
- Ο μέσος όρος του δείκτη συγκριτικού πλεονεκτήματος είναι σχετικά υψηλός (>1) στο σύνολο των εξαγωγών, ενώ διαφοροποιείται κατά την ανάλυση μεμονωμένων κλάδων και προϊόντων.
- Η εξειδίκευση είναι υψηλή²¹.
- Οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις κατάφεραν να διεισδύσουν στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, εκμεταλλευόμενες τη γειτνίαση και τις ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν.
- Η ανταγωνιστικότητα τιμών και κόστους των ελληνικών εξαγομένων προϊόντων είναι χαμηλή.
- Το 50% του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας είναι με τις χώρες της ζώνης του ευρώ.

Η πορεία και τα χαρακτηριστικά των ελληνικών εξαγωγών απεικονίζονται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

Διάγραμμα 2.5.1. Συνεισφορά των εξαγωγών στη μεγέθυνση του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές αγοράς (περιλαμβάνεται το ενδοκοινοτικό εμπόριο)

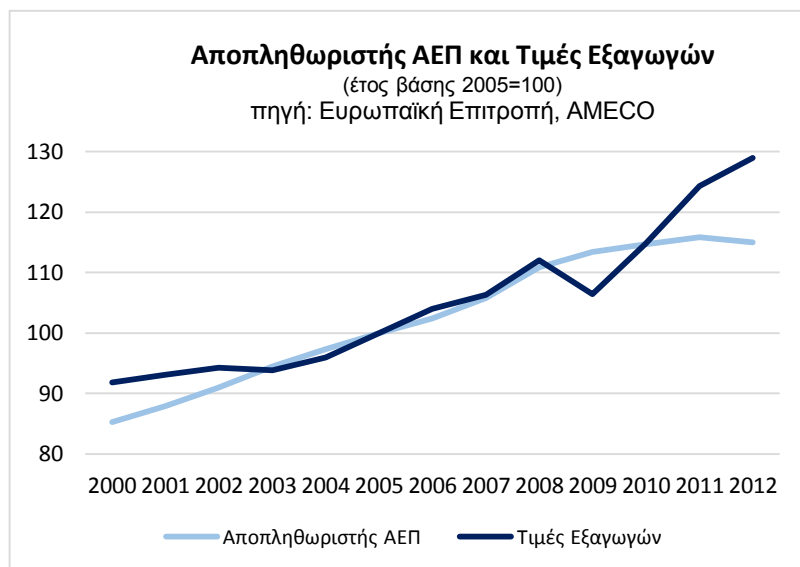

Πίνακας 2.5.1. Συνεισφορά των εξαγωγών στη μεγέθυνση του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές αγοράς (περιλαμβάνεται το ενδοκοινοτικό εμπόριο)

Έτος	Ε .Ε. 27	Ελλάδα
2000	4,08	2,83
2001	1,36	0,00
2002	0,79	-2,02
2003	0,67	0,62
2004	2,68	3,46
2005	2,15	0,56
2006	3,64	1,00
2007	2,24	1,65
2008	0,63	0,40
2009	-4,83	-4,69
2010	3,95	1,00
2011	2,60	0,07
2012	1,02	-0,49

Διάγραμμα 2.5.2. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και Εξαγωγές

Πηγή στοιχείων: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, AMECO Database, PVGD

Πίνακας 2.5.2. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Αποπληθωριστής ΑΕΠ)

	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Πορτογαλία	ΕΕ 27
2000	94,82569	85,26617	81,33341	86,00235	89,10097
2001	95,89293	87,92444	84,74307	89,07598	91,37884
2002	97,26541	90,91487	88,43202	92,40748	93,75616
2003	98,33254	94,48064	92,11311	95,18438	95,92929
2004	99,38559	97,26493	95,83691	97,53747	97,98628
2005	100	100	100	100	100
2006	100,312	102,42244	104,14051	102,78111	102,09831
2007	101,94741	105,81781	107,54351	105,68921	104,68131
2008	102,73631	110,81461	110,09771	107,36111	107,22151
2009	103,94151	113,36351	110,20351	108,35641	108,48791
2010	104,9071	114,65011	110,6441	109,02941	109,79461
2011	105,75521	115,85211	111,70381	109,60041	111,40141
2012	107,13811	114,97451	111,83781	109,44441	112,97791

Πίνακας 2.5.3. Ποσοστό Εξαγωγών ανά Γεωγραφική Περιφέρεια

Πηγή: ΣΕΒΕ Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος

από τη μελέτη «Υφεση και Εξαγωγική Δραστηριότητα ανά Περιφέρεια

Αττική	48%
Κεντρική Μακεδονία	24%
Στερεά Ελλάδα	8%
Θεσσαλία	6%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	4%
Πελοπόννησος	3%
Δυτ. Ελλάδα	3%
Νησιωτική Ελλάδα	3%

Πίνακας 2.5.4.

Συμμετοχή Κλάδων στο Σύνολο των Εξαγωγών

Τρόφιμα - Ποτά - Καπνά	26%
Χημικά - Πλαστικά	18%
Μη Μεταλλικά Ορυκτά	40%
Οχήματα	20%
Μεταλα	18%
Μηχανές και Συσκευές	11%
Κλωστοϋφαντουργία - Ένδυση	10%

2.6. Περίπτωση κλάδου κονσερβοποιίας φρούτων

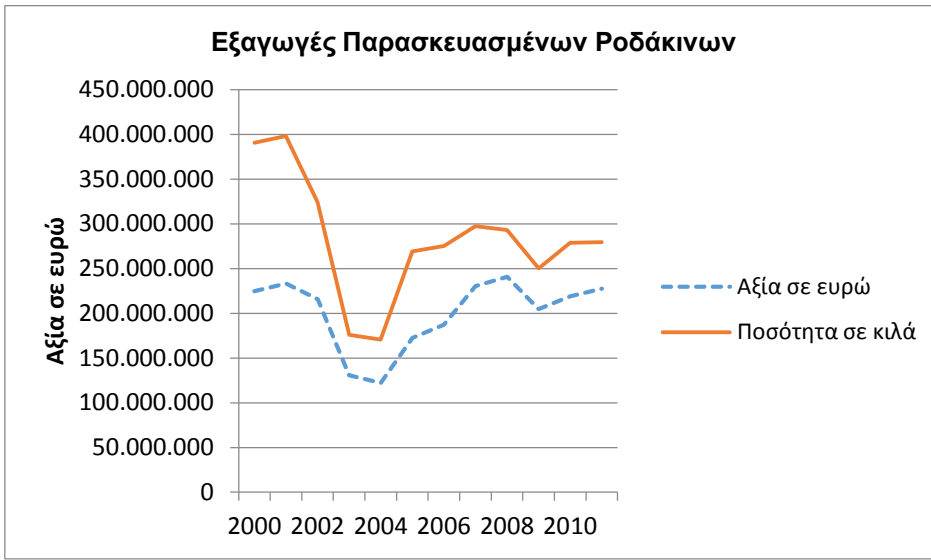
Η περίπτωση των εξαγωγών κονσερβοποιημένων φρούτων αναφέρεται ως χαρακτηριστική περίπτωση κλάδου με μεγάλη συμβολή στη μεταποιητική δραστηριότητα της χώρας, που κατάφερε να έχει κατακτήσει πρωτεύουσα θέση στις αγορές του εξωτερικού, με τη συστηματική και οργανωμένη προσπάθεια των εξαγωγέων και την παράλληλη στήριξη της πολιτείας. Οι βιομηχανίες του κλάδου είναι καλά οργανωμένες και έχουν εκσυγχρονίσει τις εγκαταστάσεις και το μηχανολογικό εξοπλισμό τους, με υπαγωγή των επενδύσεών τους σε αναπτυξιακούς νόμους και αναπτυξιακά προγράμματα.

Στην ανάπτυξη του κλάδου συνέβαλαν επί πολλά έτη οι ενισχύσεις.²⁵ Οι εξαγωγείς του κλάδου έχουν εκμεταλλευτεί πλήρως το φυσικό προϊόν με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, αλλά παράλληλα έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στην ποιότητα της παρασκευής και στη διαφοροποίηση, κυρίως με πρωτότυπα υλικά συσκευασίας, με αποτέλεσμα να κερδίσουν ακόμα και τις πιο δύσκολες αγορές του εξωτερικού. Ο κλάδος των κονσερβοποιημένων φρούτων έχει έντονα εξωστρεφή χαρακτήρα, όπως φαίνεται από τους Πίνακες με τα οικονομικά στοιχεία τους που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα της εργασίας. Ορισμένες βιομηχανίες του κλάδου εξάγουν το σύνολο σχεδόν της παραγωγής τους στο εξωτερικό. Την πρώτη θέση στον κλάδο σε όγκους εξαγωγών κατέχει το ροδάκινο που εξάγεται στις μεγαλύτερες χώρες του κόσμου, όπως Αμερική, Ιαπωνία, Καναδάς κ.λπ. Στον κλάδο δραστηριοποιούνται και Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, από τους οποίους ξεχωρίζουν ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Βέροιας VENUS GROWERS και η Κοινοπραξία, οι πωλήσεις του οποίου είναι από τις υψηλότερες του κλάδου και η Κοινοπραξία Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων ΑΛ.Μ.ΜΕ. που έχει επίσης ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις. Όπως φαίνεται από τα διαγράμματα που ακολουθούν οι εξαγωγές των κονσερβοποιημένων ροδάκινων έχουν σταθερή αύξηση, σε ποσότητες και σε αξία προϊόντων, ενώ οι εξαγωγές νωπών ροδάκινων παρουσιάζουν πτωτικές τάσεις, γεγονός που δείχνει τη σημασία των ποιοτικών χαρακτηριστικών του μεταποιημένου προϊόντος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ ΝΩΠΩΝ

Διάγραμμα 2.6.1. Αξία Εξαγωγών Παρασκευασμένων Ροδάκινων
(κωδικός 20.08.90 ροδάκινα κονσέρβας)

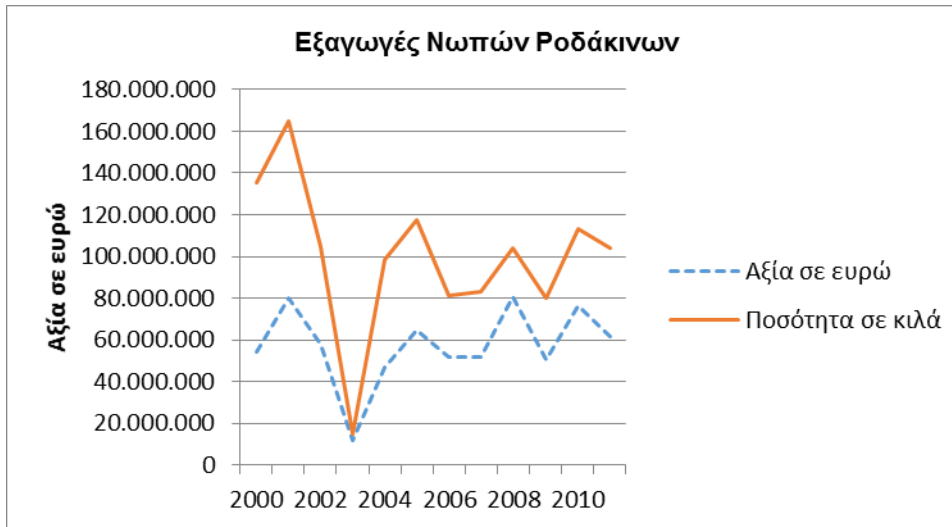
Πηγή στοιχείων: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 2.6.1. Αξία Εξαγωγών Παρασκευασμένων Ροδάκινων

Έτος	Αξία σε ευρώ	Ποσότητα σε κιλά
2000	224.941.854	390.909.964
2001	233.410.882	398.472.062
2002	215.870.267	324.301.851
2003	130.937.662	176.104.592
2004	122.058.559	170.590.388
2005	172.462.110	269.159.954
2006	187.380.739	275.452.625
2007	230.546.101	297.565.065
2008	241.025.391	293.319.338
2009	204.682.827	250.496.090
2010	219.024.628	279.102.882
2011	227.499.532	279.598.658

Διάγραμμα 2.6.2. Αξία Εξαγωγών Νωπών Ροδάκινων

Πίνακας 2.6.2. Αξία Εξαγωγών Νωπών Ροδάκινων

(κωδικός 08.90.30 ροδάκινα νωπά)

Πηγή στοιχείων: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Έτος	Αξία σε ευρώ	Ποσότητα σε κιλά
2000	53.959.965	135.521.369
2001	79.858.585	164.557.018
2002	57.643.979	104.923.150
2003	11.783.280	14.954.174
2004	46.602.591	98.208.599
2005	64.778.872	117.743.883
2006	51.627.645	81.335.773
2007	51.656.381	83.394.343
2008	80.531.759	104.246.047
2009	50.380.195	79.748.950
2010	76.605.098	112.937.484
2011	61.656.620	103.860.360

Συμπέρασμα: Το μεταποιημένο ροδάκινο έχει καλύτερες εξαγωγικές επιδόσεις λόγω της υψηλής ποιότητας παραγωγής και λόγω της διαφοροποίησης στη συσκευασία.

2.7. Ανάλυση SWOT

Δυνατά σημεία

- Η ποιότητα του φυσικού προϊόντος
- Η εμπειρία των επιχειρηματιών

Αδύνατα σημεία

- Απώλεια ανταγωνιστικότητας τιμών, λόγω επιβάρυνσης από τη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ, λαμβανομένου υπόψη ότι μεγάλοι όγκοι του προϊόντος προορίζονται για τις τρίτες χώρες (εκτός ΕΕ) όπως Η.Π.Α. , Αυστραλία, Καναδάς. .

Ευκαιρίες

- Συνέχιση της προσπάθειας διαφοροποίησης
- Αναπροσαντολισμός των εξαγωγών για κατάκτηση νέων αγορών

Απειλές

- Μείωση της ζήτησης από το εξωτερικό, κυρίως λόγω οικονομικών προβλημάτων στις χώρες προορισμού των προϊόντων.
- Είσοδος νέων ανταγωνιστών, με πρώτο μεγάλο ανταγωνιστή την Κίνα και σε μικρότερο βαθμό τις Η.Π.Α. (εξαγωγές από Καλιφόρνια).
- Ο κίνδυνος που διατρέχει η παραγωγή των φρούτων από φυσικές καταστροφές ή δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται συγκριτική περιγραφική ανάλυση της εξαγωγικής επίδοσης και της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας και 4 χωρών της ευρωζώνης, με βάση χρονολογικές σειρές που καλύπτουν τη χρονική περίοδο από το 2000 έως το 2012. Η εξαγωγική επίδοση και η ανταγωνιστικότητα γίνεται στη βάση σύγκρισης με το μέσο όρο ευρύτερης ομάδας εμπορικών εταίρων, π.χ. 17 ή 27 χώρες της ευρωζώνης, για να διερευνηθεί η επίδραση της ανταγωνιστικότητας τιμών και κόστους στην εξαγωγική επίδοση. Για την ανάλυση έχουν ληφθεί υπόψη εργασίες και μελέτες που έχουν δημοσιευτεί από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (όπως «Filippo de Mauro, Katrin Forster, Ana Lima. Occasional Paper No 30, Ιούνιος 2005 και Occasional Paper Series No 119 «The Global Downturn and its Impact of Euro Area Exports and Competitiveness») από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο IMF (όπως Tamim Bayoumi, Richard Harmsen, Jarko Turuner «Euro Area Export Performance and Competitiveness» και Herman Bennett, Julio Escolano, Stefania Fabrizio, Eva Gutiérrez, Iryna Ivaschenko, Bogdan Lissovlik, Marialuz Moreno-Badia, Werner Schule, Stephen Tokarick, Yuan Xiao, and Ziga Zarnic «Competitiveness in the Southern Euro Area: France, Greece, Italy, Portugal, and Spain») και από τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη OECD (όπως Stephanie Guichard, Calista Cheung and Jerome Brezillon, «The role of International Competitiveness and other Factors in Explaining Export Performance», Conference on Italy's External Competitiveness 2009) και Τράπεζα Ελλάδος (όπως Panayiotis Athanasoglou, Constantina Beckinezos, Evangelia Georgioy Working Paper 114, «Export Performance, Competitiveness and Commodity Composition», 2010) . Επίσης, γίνεται αναφορά στη μελέτη των Α. Μανασάκη, Χρ. Κατηφόρη και Μ. Βασαρδάνη με τίτλο «Η διεθνής ανταγωνιστικότητα και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδας» που αναδεικνύει τη σημασία της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας, ως συνιστώσας της ευρύτερης έννοιας της ανταγωνιστικότητας από άλλους παράγοντες πλην τιμών («non price competitiveness» που υπάρχει στη βιβλιογραφία. Τα στοιχεία είναι σε ετήσια βάση και καλύπτουν την περίοδο 2000 έως 2012.

Η περιγραφική ανάλυση γίνεται με χρήση των συχνότερα χρησιμοποιούμενων δεικτών που είναι η Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (ΠΣΣΙ) στα αγγλικά Real Effective Exchange Rate (REER) βασισμένη στο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, η ΠΣΣΙ που είναι βασισμένη στο Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας και οι Δείκτες Σχετικών Τιμών ή Όροι Εμπορίου, με τους ορισμούς που έχουν δοθεί στο σχετικό κεφάλαιο. Τα περισσότερα στοιχεία έχουν αντληθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συγκεκριμένα από τη βάση δεδομένων AMECO. Ειδικότερα, τα στοιχεία για τη διαχρονική εξέλιξη των εξαγωγών, βασίζονται στα στοιχεία που δημοσιεύει η Τράπεζα Ελλάδος (Εθνικοί Λογαριασμοί). Όσον αφορά το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας έχουν αντληθεί στοιχεία από εκθέσεις που έχει δημοσιεύσει ο ΣΕΒΕ με χρήση του δείκτη Balassa, για εντοπισμό του συγκριτικού πλεονεκτήματος της Ελλάδας σε συγκεκριμένους κλάδους και προϊόντα ²¹

3.1 Διαχρονική Εξέλιξη Εξαγωγικών Επιδόσεων και Ανταγωνιστικότητας Τιμών / Κόστους στην Ευρωζώνη

Η ανταγωνιστικότητα εντός ευρωζώνης εκτιμάται με βάση το μοναδιαίο κόστος εργασίας (μείωση του μισθολογικού κόστους για αύξηση της ανταγωνιστικότητας) ενώ η ανταγωνιστικότητα των χωρών – μελών της ευρωζώνης έναντι των υπολοίπων χωρών εξαρτάται από τη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ έναντι των ξένων νομισμάτων. Η νομισματική σταθερότητα και η ανταγωνιστικότητα στην ευρωζώνη διασφαλίζεται με τη δέσμευση των κρατών μελών για ρυθμό πληθωρισμού της τάξης του 2% και πολιτικές συγκράτηση στο ίδιο επίπεδο του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, ώστε να μη μειώνεται η ανταγωνιστικότητα των χωρών μελών έναντι των υπολοίπων χωρών του κόσμου με τις οποίες διενεργούν εμπορικές συναλλαγές. Ο ρυθμός δηλαδή αύξησης των τιμών (ενιαίος δείκτης πληθωρισμού εντός της ευρωζώνης ή πληθωρισμός αναφοράς της ευρωζώνης στο πλαίσιο του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή) που είναι ο στόχος της νομισματικής πολιτικής χρησιμοποιείται και ως μέτρο και για το ρυθμό αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Η ανάλυση της ανταγωνιστικότητας για τις χώρες που μετέχουν στο ευρώ γίνεται από τη σκοπιά της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας των τιμών και του κόστους των παραγομένων προϊόντων, αλλά πρέπει επιπλέον να λαμβάνει υπόψη τη νομισματική πολιτική της ευρωζώνης και την αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση των οικονομιών των χωρών της Νομισματικής Ένωσης⁸.

Η ΕΚΤ μετρά την ανταγωνιστικότητα με βάση το λόγο του κόστους εργασίας ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος και με βάση τις τιμές των εξαγομένων προϊόντων. Ο λόγος του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος της κάθε χώρας της ζώνης του ευρώ προς το αντίστοιχο μέσο μέγεθος των χωρών της ευρωζώνης αντιπροσωπεύει την πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία για το μεταξύ τους εμπόριο αλλά και για το εμπόριο με τις τρίτες χώρες για το οποίο έχουν ανταγωνισμό και αποτελεί δείκτη ανταγωνιστικότητας.

Το εξωτερικό εμπόριο στην ευρωζώνη κατά την τελευταία 10ετία έχει επηρεαστεί από την παγκοσμιοποίηση, στο πλαίσιο της οποίας οι χώρες της ευρωζώνης αντιμετώπισαν οξύτατο ανταγωνισμό από την Κίνα και τις αναδυόμενες οικονομίες, επιπρόσθετα στον ανταγωνισμό από τις ανταγωνίστριες ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες. Παρόλα αυτά, οι χώρες της ζώνης του ευρώ κατάφεραν να προμηθεύονται φτηνά προϊόντα από τις χώρες χαμηλού κόστους και παράλληλα να αυξήσουν τα μερίδιά τους στις διεθνείς αγορές. Η διεθνής οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα στο παγκόσμιο εμπόριο, λόγω της πρωτοφανούς μείωσης της ζήτησης παγκοσμίως, που έπληξε ιδιαίτερα τις εμπορικές συναλλαγές των χωρών της ευρωζώνης με τις τρίτες χώρες (χώρες εκτός ευρωζώνης). Μέσα στη διετία 2008-2009 οι όγκοι των διεθνών εμπορικών συναλλαγών μειώθηκαν κατά 16%, ενώ η ονομαστική αξία των εμπορικών συναλλαγών παρουσίασε πτώση περίπου 23%.²⁰

Ο λόγος του διεθνούς εμπορίου έναντι του παγκόσμιου ΑΕΠ, επειδή ήταν μεγαλύτερη η μείωση της αξίας των εμπορικών συναλλαγών από τη μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ. Η μεγάλη μείωση της παγκόσμιας ζήτησης για προϊόντα χωρών της ευρωζώνης σε συνδυασμό με τη μεγάλη ανατίμηση του ευρώ κατά την κορύφωση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, είχε αρνητική επίπτωση στην ανταγωνιστικότητα τιμών των χωρών της ευρωζώνης έναντι εμπορικών τους εταίρων. Η πτώση των εξαγωγών και η απώλεια ανταγωνιστικότητας στην ευρωζώνη ήταν μεγαλύτερη συγκριτικά με τη μείωση των εξαγωγών άλλων ανεπτυγμένων βιομηχανικών κρατών εκτός ευρωζώνης, ορισμένες εκ των οποίων παρουσίασαν και αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Από την ανάλυση της ανταγωνιστικότητας με την ευρεία έννοιά της που περιλαμβάνει και την παραγωγικότητα, προκύπτει ότι κατά την κρίσιμη αυτή διετία μειώθηκε και ο δείκτης παραγωγικότητας στις χώρες της ευρωζώνης, στο πλαίσιο της μείωσης της ζήτησης και της παραγωγής. Ο δείκτης Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας που βασίζεται στο Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας (Unit Labour Cost) παρουσίασε αύξηση σε πολλές χώρες πάνω από το μέσο όρο τις ευρωζώνης. Οι μισθοί αυξήθηκαν σε όλες τις χώρες πλην της Γερμανίας και της Αυστρίας σε επίπεδα πάνω από την παραγωγικότητα. Στη φάση της ανάκαμψης μετά τη διεθνή οικονομική κρίση, οι χώρες της ευρωζώνης αντιμετωπίζουν το συνεχιζόμενο έντονο ανταγωνισμό από τις αναδυόμενες που θα πρέπει να αναπροσανατολίσουν το εξαγωγικό τους εμπόριο, που είναι παραδοσιακά επικεντρωμένο στις εμπορικές συναλλαγές με ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες, στις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών του ευρώ και στο ενδοκοινοτικό εμπόριο (εμπόριο μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

3.2 Εξέλιξη Δείκτη Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας στην Ελλάδα με βάση τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας

Η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζει την Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (Real Effective Exchange Rate) με βάση το κλάσμα που έχει ως αριθμητή το μέτρο αξίας ενός νομίσματος έναντι σταθμισμένου μέσου όρου επιλεγμένων ξένων νομισμάτων και παρονομαστή τον αποπληθωριστή ή τον δείκτη κόστους. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3.2.1., η Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία με βάση τις τιμές έναντι των εμπορικών εταίρων σε κοινό νόμισμα και με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιεί η Παγκόσμια Τράπεζα, παρουσιάζει ανατίμηση κατά το χρονικό διάστημα 2002 έως 2012.

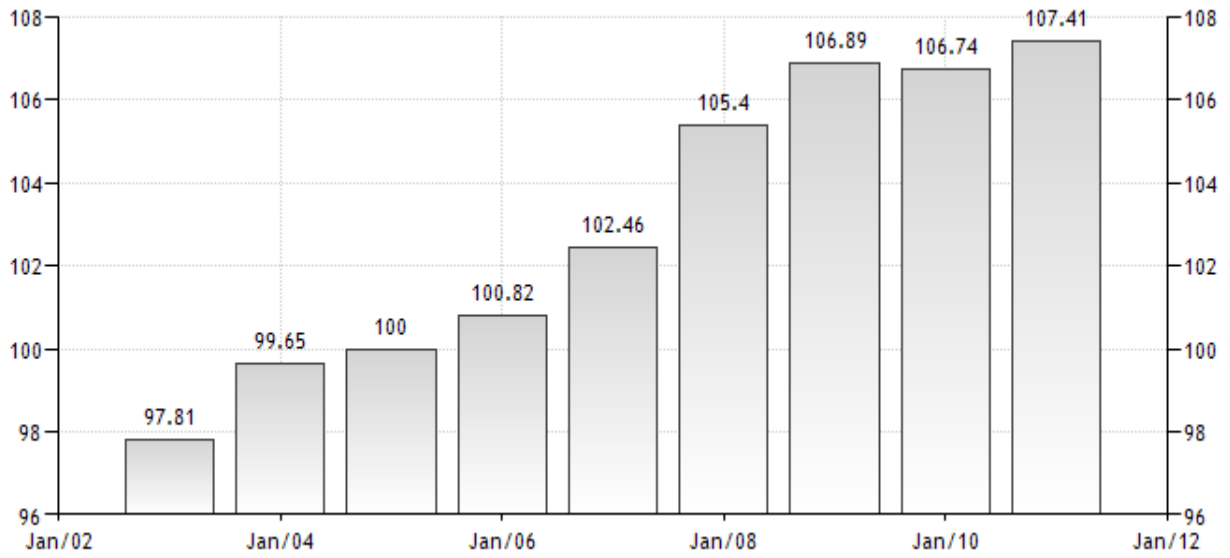
Η ανατίμηση του Δείκτη ΠΣΣΙ ισοδυναμεί με απώλεια ανταγωνιστικότητας για την Ελλάδα.

Συγκεκριμένα, ο Δείκτης ΠΣΣΙ για την Ελλάδα κατά το έτος 2011 ήταν 107,41 με βάση την τελευταία δημοσίευση στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας το 2012 (με έτος βάσης 2000=100).

Διάγραμμα 3.2.1. της World Bank

Δημοσίευση στοιχείων 2012

Greece

3.3 Ανταγωνιστικότητα και Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελλάδας εντός Ε.Ε.

Η μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, μετά την ένταξη στην ευρωζώνη και η διόγκωση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Εξωτερικών Συναλλαγών (μείωση της εγχώριας παραγωγής και υποκατάστασή της από εισαγόμενα προϊόντα) οφείλεται στην αύξηση των μισθών δυσανάλογα με την αύξηση της παραγωγικότητας, καθώς και στη μεγάλη αύξηση των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων και των κρατικών δαπανών. Ιδιαίτερη επιβαρυντική ήταν η αύξηση των εισοδημάτων που οδήγησε σε μεγάλη αύξηση της ζήτησης και επενδύσεις σε μη εμπορεύσιμα αγαθά. Η μείωση της ανταγωνιστικότητας με την αύξηση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών και η διαρκής αύξηση του εξωτερικού χρέους λόγω προσφυγής της χώρας στο δανεισμό, οδήγησαν την ελληνική οικονομία σε συρρίκνωση και τις αγορές προϊόντων και εργασίας με υπερβάλλουσα προσφορά. Ο πληθωρισμός το 2011 έκλεισε στο 3,3% και οι τιμές των εξαγομένων προϊόντων στο 5% το 2010, με σχεδόν διπλάσιο ποσοστό το 2011⁸. Τα δεδομένα αυτά δημιουργούν πρόβλημα στα δημοσιονομικά αφού είναι αντικειμενικά αδύνατη η είσπραξη φόρων από μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού, ενώ παράλληλα μειώνεται η είσπραξη των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Τα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα έγιναν ακριβά λόγω των αυξήσεων των μισθών και του πληθωρισμού, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η δυνατότητά τους να κερδίσουν μεγαλύτερο μερίδιο στις διεθνείς αγορές, αφού δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τα αντίστοιχα εξαγόμενα προϊόντα άλλων χωρών, σε όρους τιμών και κόστους εργασίας. Με βάση στοιχεία της ΕΚΤ για την 8ετία 2000 έως 2008, ο λόγος του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος για την Ελλάδα προς το αντίστοιχο μέσο μέγεθος των χωρών της ευρωζώνης, αυξήθηκε κατά 21,4%. Παράλληλα, οι τιμές των εξαγομένων ελληνικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 20,5% σε σύγκριση με τις τιμές των εξαγομένων προϊόντων των υπολοίπων χωρών της ευρωζώνης, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη εντός ευρωζώνης απώλεια ανταγωνιστικότητας.

Εάν όμως ληφθούν υπόψη οι κλαδικοί δείκτες τιμών και κόστους εργασίας για σύγκριση με τους αντίστοιχους τομείς των άλλων χωρών, η εικόνα εμφανίζεται διαφορετική. Με βάση σχετική μελέτη της Eurobank, η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας υπολογιζόμενη με αυτό τον τρόπο αποδεικνύεται κατά 10% μικρότερη από την υπολογιζόμενη συγκεντρωτικά⁹.

Οι τομείς που υπέστησαν το μεγαλύτερο πλήγμα από άποψη ανταγωνιστικότητας ήταν ο βιομηχανικός (10% σε όρους κόστους εργασίας και 32% σε όρους τιμών) και ο αγροτικός τομέας (39% σε όρους κόστους εργασίας και 32% σε όρους τιμών).

Επισημαίνεται ιδιαίτερα το ότι η αύξηση των τιμών των βιομηχανικών προϊόντων μέχρι το 2009 ήταν σχεδόν τριπλάσια της αύξησης του κόστους εργασίας (32% έναντι 10%).

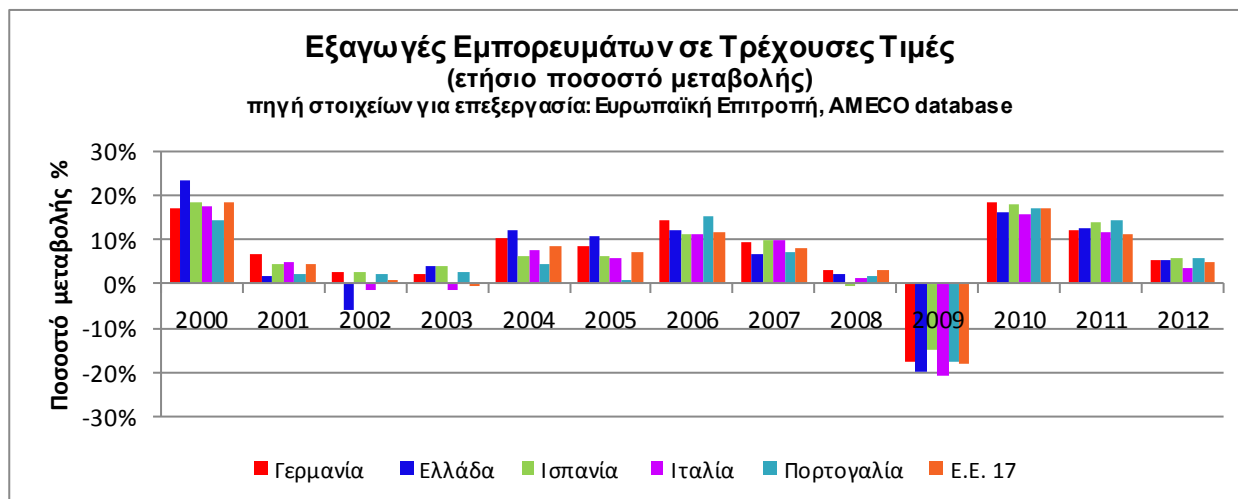
Οι κλάδοι που συμβάλλουν περισσότερο στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας με βάση τα ποσοστά συμμετοχής τους στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας, είναι ο κλάδος των υπηρεσιών που περιλαμβάνει τον τουρισμό και τη ναυτιλία, με ποσοστό 65%, η βιομηχανία με ποσοστό 26% και η γεωργία με ποσοστό 9%. Οι προσπάθειες της χώρας για ανάκτηση της χαμένης ανταγωνιστικότητας, έχουν επικεντρωθεί στην μείωση των τιμών και του μισθολογικού κόστους, επειδή υιοθετούνται οι γενικότερες πολιτικές που εφαρμόζονται στις χώρες της ευρωζώνης καθώς και οι όροι των δανειστών, δεδομένου ότι δεν υπάρχει πλέον το εργαλείο της νομισματικής υποτίμησης που υπήρχε προ της ένταξης στο ευρώ, για «τεχνητή» αύξηση των εξαγωγών.

Όπως φαίνεται όμως από τις σχετικές αναλύσεις, τα μέτρα δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αφού οι τιμές δεν μειώνονται στο απαιτούμενο επίπεδο, ενώ σε πολλές περιπτώσεις οι μειώσεις των μισθών απορροφώνται από το περιθώριο κέρδους των επιχειρήσεων. Από δημοσιευμένες εμπειρικές μελέτες προκύπτει ότι η αύξηση των μεριδίων εξαγωγών μιας χώρας, που δείχνει αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, επηρεάζεται από την τεχνολογική και ποιοτική αναβάθμιση. Ο ρόλος της «πλην τιμών ανταγωνιστικότητας» («non price competitiveness») είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού μπορεί να αντισταθμίσει τις απώλειες ανταγωνιστικότητας που προκύπτουν από την αύξηση των τιμών και του κόστους παραγωγής. Η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί παραπέμπει στην αναγκαιότητα λήψης διαρθρωτικών μέτρων, για την τόνωση της λεγόμενης «διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας»²⁴. Η οικονομική πολιτική πρέπει να εστιάσει σε μεταρρυθμίσεις για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας στην αγορά προϊόντων - υπηρεσιών αλλά και στην αγορά εργασίας.

Παράγοντες που θεωρείται ότι θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας είναι η μείωση του δημόσιου τομέα, οι παραγωγικές δημόσιες επενδύσεις προς τόνωση της ζήτησης και της παραγωγικής δραστηριότητας, η στροφή προς την τόνωση της παραγωγής και της ζήτησης εμπορεύσιμων αγαθών μέσα από μεταρρυθμίσεις, όπως είναι το άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, τα μέτρα για τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της τεχνολογίας, της επιχειρηματικότητας, των ιδιωτικών επενδύσεων και των εξαγωγών. Ειδικότερα για τον αγροτικό τομέα, η οικονομική πολιτική πρέπει να περιλαμβάνει απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και αναδιάρθρωση της πολιτικής των επιχορηγήσεων⁹.

Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει την εξέλιξη των εξαγωγών κατά το χρονικό διάστημα 2000 έως 2012 στις 5 συγκρινόμενες χώρες και στην ομάδα 17 χωρών - μελών της ευρωζώνης που περιλαμβάνει τις χώρες Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία. Τα στοιχεία για την αξία των εξαγωγών αφορούν μόνο εξαγωγές προϊόντων (δεν περιλαμβάνουν υπηρεσίες).

Διάγραμμα 3.3.α. Ετήσιο Ποσοστό Μεταβολής Εξαγωγών Εμπορευμάτων σε τρέχουσες τιμές

Το διάγραμμα έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία του Πίνακα 3.3.α.

Πηγή των στοιχείων είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συγκεκριμένα η βάση δεδομένων της AMECO, ενότητα 9.3., κωδικός UXGN.

Πίνακας 3.3.α.

Εξαγωγές Εμπορευμάτων σε Τρέχουσες Τιμές (ετήσιο ποσοστό μεταβολής)

	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία	Ε.Ε. 17
2000	16,96%	23,22%	18,55%	17,60%	14,28%	18,20%
2001	6,89%	1,81%	4,52%	4,95%	2,23%	4,32%
2002	2,44%	-5,72%	2,74%	-1,61%	2,19%	0,92%
2003	2,05%	3,79%	3,77%	-1,25%	2,71%	-0,01%
2004	10,50%	11,96%	6,45%	7,46%	4,49%	8,61%
2005	8,26%	10,80%	6,07%	5,66%	1,04%	7,19%
2006	14,37%	11,99%	11,39%	11,18%	15,02%	11,78%
2007	9,20%	6,88%	9,65%	9,85%	7,09%	8,17%
2008	3,25%	2,20%	-0,37%	1,17%	1,63%	2,88%
2009	-17,77%	-19,77%	-15,04%	-20,92%	-17,76%	-18,05%
2010	18,34%	16,08%	18,12%	15,63%	16,92%	17,02%
2011	12,12%	12,60%	14,06%	11,64%	14,51%	11,27%
2012	5,25%	5,26%	5,68%	3,71%	5,91%	5,04%

Στη συνέχεια γίνεται παρουσίαση Πινάκων και Διαγραμμάτων για σύγκριση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των 5 ευρωπαϊκών Χωρών (Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία).

Οι εναλλακτικά χρησιμοποιούμενοι δείκτες είναι :

- Σχετικών Τιμών Καταναλωτή
- Σχετικού Μοναδιαίου Κόστους Εργασίας
- Σχετικών Τιμών Εξαγωγών (Όροι Εμπορίου)

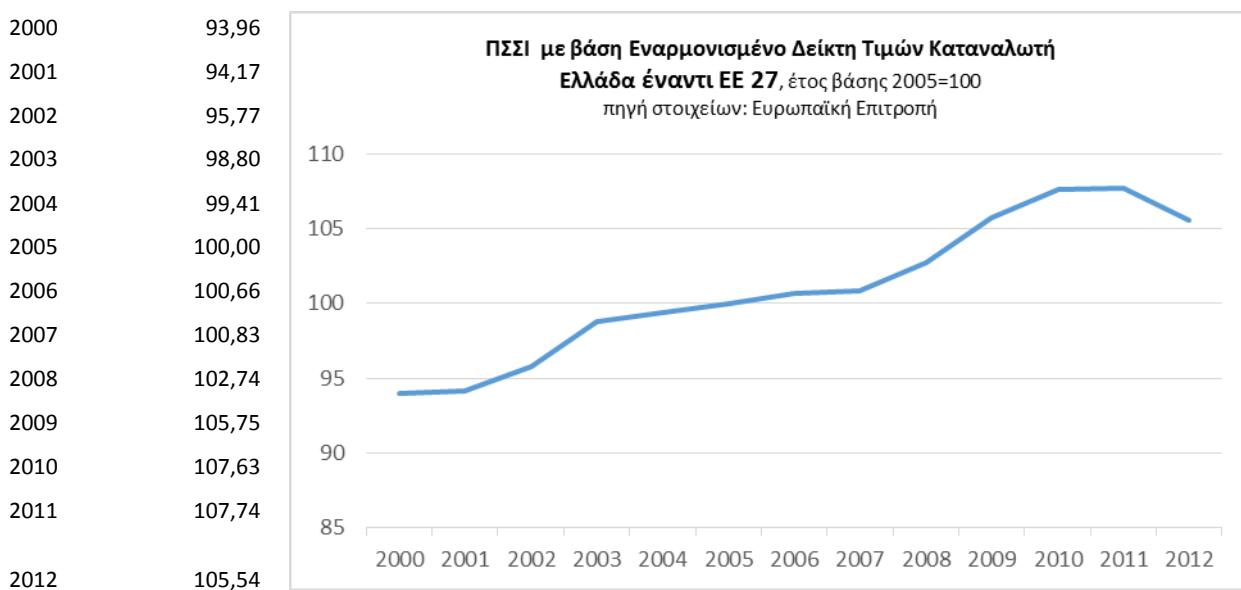
Στους Πίνακες και τα αντίστοιχα Διαγράμματα, παρουσιάζεται η εξέλιξη των τιμών και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Όσον αφορά τους χρησιμοποιούμενους δείκτες, πρέπει να επισημανθεί ότι έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα και η επιλογή τους πρέπει να γίνεται με κριτήριο τις απαιτήσεις της ανάλυσης. Για παράδειγμα ο δείκτης τιμών βιομηχανικών προϊόντων δεν περιλαμβάνει υπηρεσίες, σε αντίθεση με το δείκτη τιμών καταναλωτή. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή περιλαμβάνει και τους έμμεσους φόρους με αποτέλεσμα την αλλοίωση της εικόνας της ανταγωνιστικότητας των εξαγομένων προϊόντων και υπηρεσιών.

Αύξηση του δείκτη Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας σημαίνει απώλεια ανταγωνιστικότητας. Αντίθετα, αύξηση του δείκτη Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας σημαίνει ανάκτηση ανταγωνιστικότητας.

Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από την παρουσίαση των στοιχείων είναι ότι η ανταγωνιστικότητα τιμών και κόστους της ελληνικής οικονομίας είναι χαμηλή, όπως προκύπτει από τη διαχρονική αύξηση τιμών και κόστους κατά το μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου.

3.3. 1. Δείκτης ΠΣΣΙ με βάση Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή

Διάγραμμα 3.3.1.α. Ελλάδα έναντι ΕΕ27, έτος βάσης 2005=100

Σημείωση: Αύξηση του δείκτη Πραγματικής Συναλλαγματικής Ισοτιμίας ισοδυναμεί με μείωση ανταγωνιστικότητας, ενώ μείωση του δείκτη ισοδυναμεί με αύξηση ανταγωνιστικότητας.

3.3.1.α. Δείκτης ΠΣΣΙ με βάση Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή

Πίνακας 3.2.2.α. ΠΣΣΙ με βάση Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (5 χώρες)

	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία
2000	101,59	93,96	93,38	96,91	93,65
2001	101,27	94,17	94,09	97,20	95,96
2002	100,26	95,77	95,51	97,76	97,43
2003	101,29	98,80	98,09	100,42	100,09
2004	100,72	99,41	98,84	100,40	100,21
2005	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
2006	99,30	100,66	101,26	99,79	100,54
2007	98,95	100,83	101,82	99,23	100,58
2008	99,61	102,74	104,35	100,70	101,08
2009	102,33	105,75	105,73	103,41	101,41
2010	100,02	107,63	105,11	102,08	100,23
2011	99,47	107,74	105,30	102,10	100,88
2012	98,17	105,54	104,43	102,32	100,55

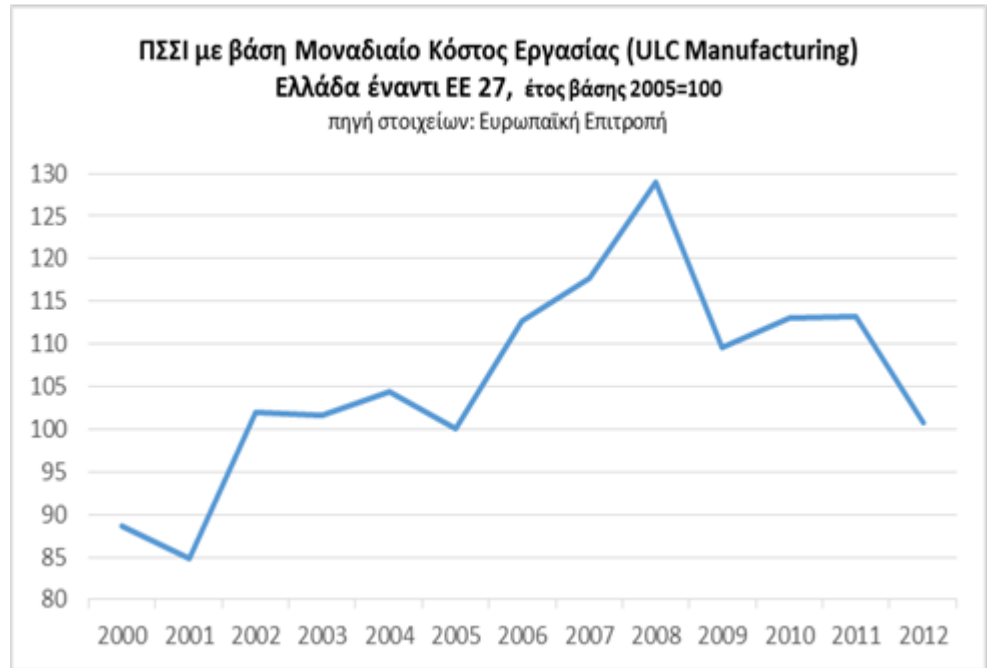
Μετά το 2002 παρατηρείται διαχρονικά αύξηση της ΠΣΣΙ με βάση το δείκτη τιμών καταναλωτή (ανατίμηση πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας) λόγω μεγαλύτερης αύξησης τιμών συγκριτικά με τη μέση αύξηση στις άλλες χώρες της ευρωζώνης, που σημαίνει διαχρονική μείωση ανταγωνιστικότητας τιμών.

3.3.2. Δείκτης ΠΣΣΙ με βάση Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας

Διάγραμμα 3.3.2.α.

Ελλάδα έναντι ΕΕ 27, έτος βάσης 2005=100

2000	88,57
2001	84,85
2002	101,96
2003	101,70
2004	104,36
2005	100,00
2006	112,62
2007	117,72
2008	128,98
2009	109,64
2010	113,00
2011	113,14
2012	100,84

Ο δείκτης ΠΣΣΙ με βάση το μοναδιαίο κόστος εργασίας, δηλαδή ο λόγος του μοναδιαίου κόστους εργασίας προς το αντίστοιχο μέσο μέγεθος των εμπορικών εταίρων σε κοινό νόμισμα, στη συγκεκριμένη περίπτωση για την Ελλάδα έναντι 27 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ27) κινήθηκε σταθερά ανοδικά από το 2002 μέχρι το 2009. Η ΠΣΣΙ με βάση το κόστος εργασίας ανά μονάδα παραγωγής, παρουσιάζει ανατίμηση στην Ελλάδα, δηλαδή αύξηση του κόστους εργασίας σε ανώτερα επίπεδα σε σύγκριση με το μέσο αντίστοιχο μέγεθος στις συγκεκριμένες χώρες, που σημαίνει απώλεια ανταγωνιστικότητας. Στη συνέχεια, για τη χρονική περίοδο από το 2000 μέχρι το 2010, η ανταγωνιστικότητα με βάση το συγκεκριμένο δείκτη παρουσίασε μείωση κατά 10% περίπου. Μετά το 2010 παρατηρείται ανάκτηση της απώλειας ανταγωνιστικότητας με μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας.

Πίνακας 3.3.2.β. Δείκτης ΠΣΣΙ με βάση Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας

5 χώρες έναντι ΕΕ27

έτος βάσης 2005=100

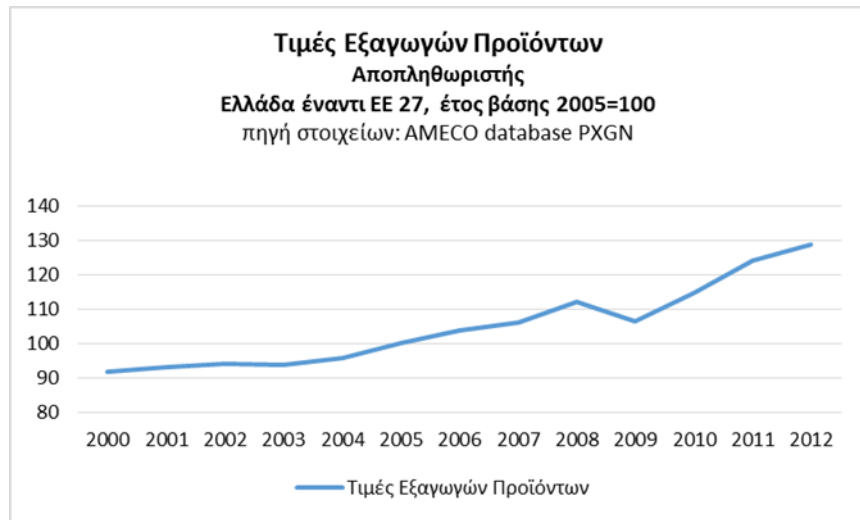
	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία
2000	109,02	93,21	93,05	92,13	92,79
2001	106,25	89,38	93,86	92,70	94,32
2002	104,38	96,99	94,59	94,23	95,30
2003	105,17	97,79	96,82	98,42	98,41
2004	103,28	98,99	98,21	99,53	98,10
2005	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
2006	95,96	97,60	102,12	100,94	99,35
2007	92,58	97,65	104,65	100,34	98,33
2008	92,07	99,56	108,44	102,48	99,07
2009	96,75	103,60	107,74	105,45	100,15
2010	94,66	102,85	105,15	104,52	98,71
2011	94,96	99,50	102,47	104,29	97,85
2012	95,09	89,07	96,80	103,74	92,64

3.3.3. Δείκτης ΠΣΣΙ με βάση τις Τιμές Εξαγωγών

Διάγραμμα 3.3.3. α.

Ελλάδα έναντι ΕΕ27, έτος βάσης 2005=100

2000	91,82
2001	93,10
2002	94,20
2003	93,77
2004	95,93
2005	100,00
2006	103,93
2007	106,27
2008	112,00
2009	106,43
2010	114,81
2011	124,27
2012	128,96

Κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, δηλαδή από το 2000 μέχρι το 2012 ο δείκτης ΠΣΣΙ με βάση τις πραγματικές τιμές των εξαγωγών της Ελλάδας σε σχέση με τις τιμές των εξαγωγών των εμπορικών εταιριών στις άλλες χώρες της ευρωζώνης, κινήθηκε σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, σημειώνοντας μεγάλη αύξηση, που σημαίνει αντίστοιχη απώλεια ανταγωνιστικότητας των εξαγομένων προϊόντων.

3.3.3. β. Πίνακας Δείκτης ΠΣΣΙ με βάση τις Τιμές Εξαγωγών

5 χώρες έναντι ΕΕ 27

έτος βάσης 2005=100

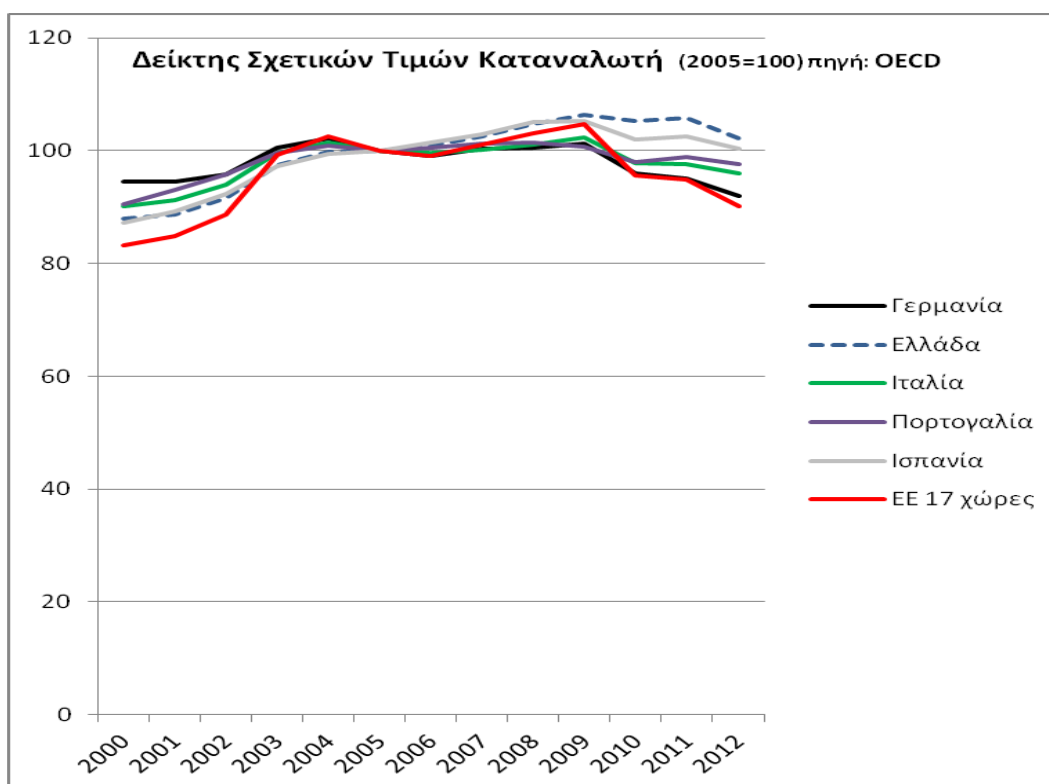
	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία	ΕΕ 27
2000	101,1235	91,82043	95,73455	94,8056	99,6680959	99,07186
2001	101,5843	93,10149	96,22719	96,90609	100,369294	99,7362
2002	100,6529	94,1986	95,36106	97,98102	99,6660419	98,51519
2003	99,61118	93,77261	94,10172	97,38009	97,1168774	97,44936
2004	99,35585	95,93467	95,27912	98,03782	98,309702	98,07481
2005	100	100	100	100	100	100
2006	101,3927	103,9341	104,4635	102,494	104,797485	102,3716
2007	102,0804	106,2729	106,5671	105,1049	106,255322	103,6036
2008	103,0122	111,9991	108,6347	108,0017	108,643243	106,7628
2009	100,4905	106,431	103,0535	104,7055	102,030441	103,7081
2010	103,0274	114,8095	105,75	107,7458	107,248182	107,1958
2011	106,2614	124,2731	111,1834	112,4659	114,356373	111,6319
2012	107,4882	128,956	113,4647	114,4074	116,008108	113,52

3.3.4. Δείκτες Ανταγωνιστικότητας με βάση στοιχεία από άλλες πηγές

3.3.4.1. Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει την πορεία των σχετικών τιμών καταναλωτή σε 5 χώρες για υπολογισμό της ανταγωνιστικής θέσης της κάθε χώρας.

- Οι σχετικές τιμές καταναλωτή του παρακάτω διαγράμματος είναι σταθμισμένες για την ανταγωνιστικότητα και σε όρους δολαρίου, με βάση τη μεθοδολογία και τον ορισμό του OECD.
- Τα βάρη για την ανταγωνιστικότητα λαμβάνουν υπόψη τον ανταγωνισμό τόσο στις αγορές εξαγωγών και στις αγορές εισαγωγών 49 χωρών (αύξηση του δείκτη δείχνει πραγματική ανατίμηση και αντίστοιχη επιδείνωση της ανταγωνιστικής θέσης της χώρας).

Διάγραμμα 3.3.4.1.α. Δείκτης Σχετικών Τιμών Καταναλωτή

εξαγωγή στοιχείων 20-5-2013 από OECD.Stat

Πίνακας 3.3.4.1.α. Σχετικές Τιμές Καταναλωτή (5 χώρες)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Γερμανία	94,5	94,5	95,8	100,6	102,1	100	99,1	100,4	100,6	101,3	95,9	95	91,9
Ελλάδα	88	88,6	91,6	97,4	99,8	100	100,8	102,5	104,7	106,4	105,3	105,9	102,1
Ιταλία	90,2	91,3	93,9	99,6	101,4	100	99,7	100,2	101,1	102,4	97,8	97,7	95,9
Πορτογαλία	90,5	93	95,7	99,7	100,8	100	100,5	101,3	101,4	100,7	98	98,8	97,7
Ισπανία	87,3	89,3	92,4	97,2	99,5	100	101,4	102,9	105,1	105,2	101,9	102,5	100,3
ΕΕ 17 χώρες	83,3	84,8	88,7	99,2	102,5	100	99,1	101	103,1	104,7	95,6	94,9	90,2

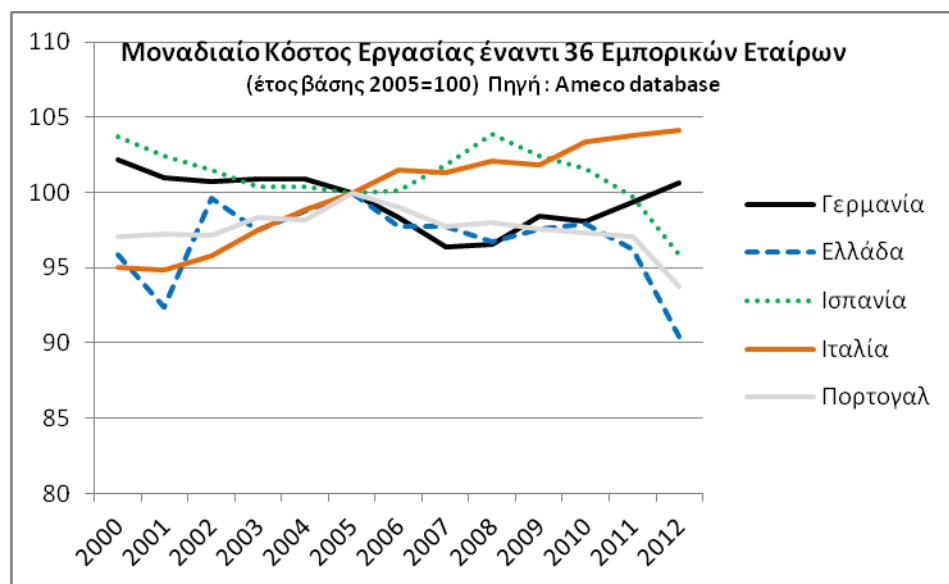
3.3.4.2. Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας

Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει την Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία βασισμένη στο Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας για το σύνολο της οικονομίας, προς σύγκριση ανταγωνιστικότητας 36 ανταγωνιστριών χωρών.

Ο δείκτης «Real Effective Exchange Rate based on Unit Labour Cost» με κωδικό QLCDQ περιλαμβάνει διπλές σταθμίσεις εξαγωγών, με βάση τα μερίδια αγοράς της κάθε χώρας με την εξεταζόμενη, υπολογίζοντας και τις ενδοκοινοτικές εξαγωγές (μεθοδολογία, επεξεργασία από AMECO database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Διάγραμμα 3.3.4.2. α.

Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας : απόδοση 5 χωρών έναντι ομάδας 36 βιομηχανικών χωρών
(Ε.Ε. – 27 χώρες, EU-27, TR CH NR US CA JP AU MX NZ

Πηγή στοιχείων : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ameco database.

Το διάγραμμα έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία της AMECO

Πίνακας 3.3.4.2.α. Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας (5 χώρες)

	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία
2000	102,1721	95,863939	103,734153	95,02247	97,0763
2001	100,9859	92,3770634	102,464636	94,82485	97,24276
2002	100,7161	99,5948917	101,453055	95,75359	97,14042
2003	100,861	97,4682181	100,416854	97,48294	98,30092
2004	100,9113	98,7415428	100,351767	98,8328	98,21487
2005	100	100	100	100	100
2006	98,38062	97,7593646	100,149418	101,4954	99,04724
2007	96,38464	97,7096023	101,807809	101,3086	97,76398
2008	96,52813	96,736658	103,91395	102,1284	97,99998
2009	98,42948	97,5880632	102,426667	101,855	97,60234
2010	98,11592	97,9297045	101,598163	103,3439	97,36154
2011	99,38941	96,2539816	99,7256324	103,7894	97,04074
2012	100,6311	90,4110453	95,9127252	104,1652	93,7455

3.4 Ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών Επιχειρήσεων

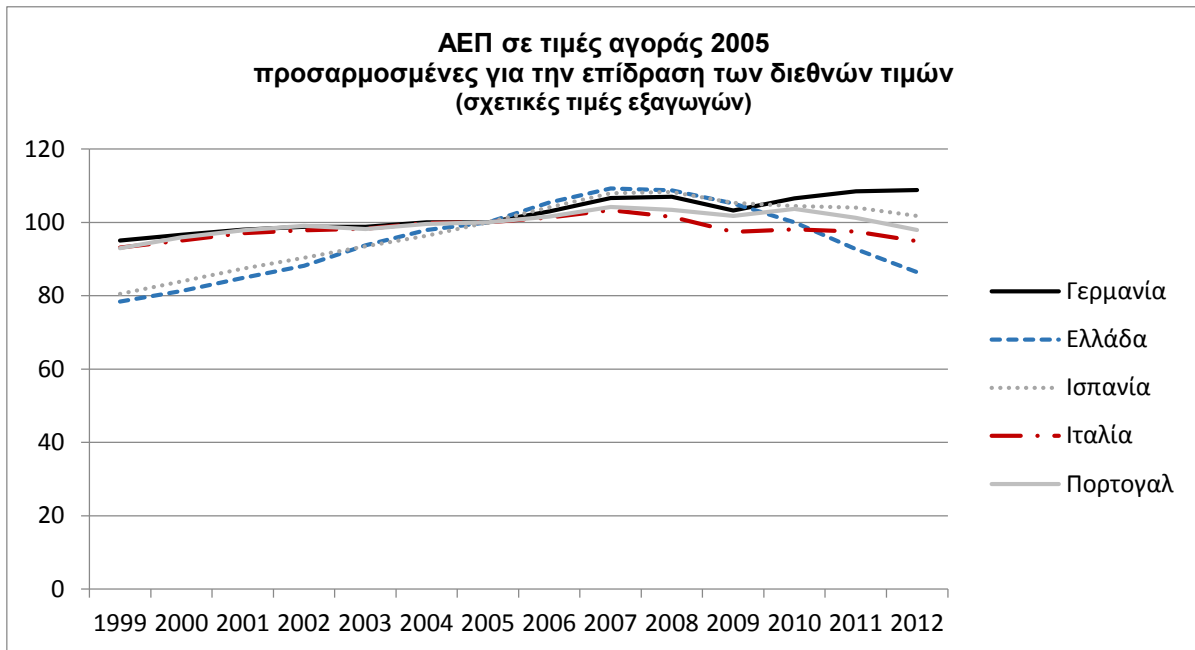
Η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων που παράγει μια επιχείρηση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την τιμή των προϊόντων και από το κόστος τους. Σύμφωνα με έρευνα του IOBE, στις βασικές αιτίες της μειωμένης ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων περιλαμβάνονται η αυξημένη φορολογία, οι εργοδοτικές εισφορές, η γραφειοκρατία, η πολυνομία, η ανεπάρκεια κρατικών υποδομών και η ελλιπής εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα των εξαγόμενων ελληνικών προϊόντων, με βάση τα στοιχεία και τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται από τους διεθνείς οργανισμούς που τα δημοσιεύουν, θέτει τα παρακάτω θέματα:

1. Τα ελληνικά προϊόντα κατευθύνονται σε παραδοσιακές αγορές των χωρών της ευρωζώνης, όπως είναι η Γερμανία και σε αγορές που έχουν κερδηθεί τα τελευταία 20 χρόνια (χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, περιοχές της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής κ.λπ.) χωρίς να γίνεται η απαιτούμενη προσπάθεια για κατάκτηση πιο δύσκολων αγορών, με μεμονωμένες εξαιρέσεις όπως είναι η διεξόδυση του ελληνικού ελαιόλαδου στην Κίνα και η κατάκτηση της αμερικανικής αγοράς με την τεράστια προβολή του ελληνικού γιαουρτιού.
2. Τα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα, πλην ορισμένων εξαιρέσεων, δεν είναι αρκούντως διαφοροποιημένα, ώστε να είναι ελκυστικά και να έχουν σταθερή θέση στις αγορές του εξωτερικού. Ο δείκτης ενδοκλαδικού εμπορίου δείχνει μη επαρκή διαφοροποίηση (κάτω του μέσου όρου της ΕΕ).
3. Η πλειοψηφία των εξαγομένων ελληνικών κατατάσσονται στις κατηγορίες μεσαίας και χαμηλής τεχνολογίας.

Διάγραμμα 3.4.1.

Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει την επίδραση στο ΑΕΠ των «Όρων Εμπορίου» (σχετικών τιμών εξαγωγών) που δείχνει τη σημασία της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγών.

Πίνακας 3.4.1. ΑΕΠ σε τιμές αγοράς 2005, προσαρμογή για την επίδραση των διεθνών τιμών (σχετικές τιμές εξαγωγών)

έτος 2005=0

	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία
2000	96,63	81,28	83,89	95,07	95,91
2001	98,06	84,90	87,40	97,04	97,88
2002	98,81	88,17	90,40	97,89	99,04
2003	98,79	93,78	93,49	98,29	98,23
2004	100,06	97,93	96,39	99,84	99,59
2005	100	100	100	100	100
2006	103,04	105,47	104,15	101,33	101,60
2007	106,62	109,24	107,92	103,31	104,23
2008	106,99	108,71	108,35	101,52	103,42
2009	103,27	105,21	105,38	97,39	101,81
2010	106,55	100,07	104,50	98,10	103,67
2011	108,52	92,70	104,01	97,55	101,25
2012	108,81	86,45	101,78	94,85	97,97

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

Οι δείκτες ανταγωνιστικότητας μετρούν σε σύνολο οικονομίας, ενώ η εικόνα είναι διαφορετική εάν μετρηθεί ειδικά η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων ή συγκεκριμένων κλάδων. Για το λόγο αυτό, έγινε επιλογή στατιστικών στοιχείων εξαγωγών εμπορευμάτων, αντί για στοιχεία που περιλαμβάνουν εξαγωγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών. Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα έχει ιδιαίτερες επιδόσεις στην εξαγωγή υπηρεσιών λόγω του τουρισμού και της ναυτιλίας, μεγάλη ανάπτυξη στον τομέα των μη εμπορεύσιμων αγαθών, όπως είναι ο κλάδος οικοδομών (κατασκευή ιδιωτικών κατοικιών) και μεγάλη δραστηριότητα του δημοσίου. Οι δείκτες ανταγωνιστικότητας εξαγομένων προϊόντων ή συγκεκριμένων κλάδων παραγωγής έχουν ιδιαίτερη σημασία, επειδή βοηθούν στον εντοπισμό των προϊόντων και των κλάδων που έχουν πρόβλημα ανταγωνιστικότητας, ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα. Επίσης εντοπίζονται τα προϊόντα και οι κλάδοι με συγκριτικό πλεονέκτημα ώστε να στηριχθούν ανάλογα από το κράτος και από το τραπεζικό σύστημα για να αυξήσουν τις επιδόσεις τους συμβάλλοντας στην ανάπτυξη. Από τους Πίνακες είναι εμφανής η αύξηση του εργατικού κόστους στην Ελλάδα κατά την εξεταζόμενη περίοδο, με αποκορύφωμα το διάστημα λίγο πριν το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, που επιδείνωσε την ανταγωνιστική θέση της Ελλάδας (στοιχεία σύγκρισης με 36 χώρες).

Το ίδιο ισχύει και για τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως του νότου.

Το βασικά συμπεράσματα της εργασίας, όπως προκύπτουν από τα στοιχεία που αντλούνται από τη βιβλιογραφία, αλλά και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται, είναι εξής:

1. Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας δεν αποδεικνύεται ότι επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις τιμές, αφού οι εξαγωγικές επιχειρήσεις έχουν καταφέρει να διατηρήσουν και να αυξήσουν τα εξαγωγικά τους μερίδια ακόμα και στις περιπτώσεις που οι τιμές παρέμειναν υψηλές. Επιπλέον επισημαίνεται ότι η Ελλάδα δεν έχει δυνατότητα να επηρεάζει τις διεθνείς τιμές, επειδή είναι μια μικρή χώρα.
2. Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας δεν αποδεικνύεται ότι επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το εργατικό κόστος, αφού η σημαντική μείωση μισθών κατά την τελευταία 3ετία, στο πλαίσιο της πολιτικής λιτότητας, δεν έχει επιφέρει ανάλογη αναβάθμιση στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας, σε αντίθεση με ανταγωνίστριες χώρες στο χώρο της ευρωζώνης και ιδιαίτερα βόρειες ευρωπαϊκές χώρες που διατηρούν υψηλές αμοιβές και ταυτόχρονα καλύτερη ανταγωνιστική επίδοση σε παγκόσμιο επίπεδο.
3. Η ανταγωνιστικότητα και οι εξαγωγικές επιδόσεις επηρεάζονται περισσότερο από τη λεγόμενη «διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα» δηλαδή από παράγοντες που δεν έχουν σχέση με τις τιμές και το κόστος παραγωγής, αλλά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προϊόντων και τη διαφοροποίηση. Επομένως, έχει αναδειχθεί υπέρμετρα το πρόβλημα ανταγωνιστικότητας τιμών και κόστους για την Ελλάδα, ενώ τίθεται «θέμα ανταγωνιστικότητας πλην τιμών», που έχει σχέση με την ποιοτική και τεχνολογική αναβάθμιση.

4. Οι δημοσιευμένες εμπειρικές αναλύσεις έχουν δείξει ότι το επίπεδο της εξαγωγικής επίδοσης επηρεάζεται κατά κύριο λόγο από το επίπεδο της ζήτησης στις χώρες προορισμού των εξαγομένων προϊόντων. Η παλινδρόμηση που έγινε, με εξαρτημένη μεταβλητή την εξαγωγική επίδοση στην Ελλάδα και ανεξάρτητη μεταβλητή το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, με βάση τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από τη βάση δεδομένων της AMECO, δείχνει αύξηση των εξαγωγών από μείωση του κόστους ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος έχει $R^2=0,389$ (το μοντέλο εξηγεί το 38,9% της μεταβλητότητας των εξαγωγών) και αφήνει περιθώρια για την ανάδειξη της επίδρασης της «διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας» στην αύξηση των εξαγωγών. Από την πορεία των ελληνικών εξαγωγών προκύπτει ότι οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις κατάφεραν να διατηρήσουν τα μερίδιά τους, ακόμα και με αυξημένο κόστος εργασίας, συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ε.Ε., με μείωση του περιθωρίου κέρδους.
5. Η καλή πορεία συγκεκριμένων εξαγωγικών κλάδων ακόμα και κατά τη διάρκεια της μεγάλης οικονομικής κρίσης δείχνει ότι υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω αύξησης των μεριδίων στις διεθνείς αγορές, όταν οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις της διεθνούς ζήτησης, για προϊόντα αναβαθμισμένης ποιότητας και υψηλής τεχνολογίας.
6. Οι εξαγωγές μπορούν να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας για την έξοδο από την κρίση, εάν γίνει σωστή εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που εντοπίζονται σε προϊόντα και σε κλάδους που έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν την παραγωγή και να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας και θέσεις εργασίας.
Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο που αναλύεται η πολιτική της «καθοδηγούμενης από τις εξαγωγές ανάπτυξης», στα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα περιλαμβάνεται η τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρήσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό, η δημιουργία εισοδήματος και η αναθέρμανση της κατανάλωσης.

Βιβλιογραφία - Αναφορές

1. Κωνσταντίνος Στεφάνου - Εισαγωγική εισήγηση στο 3ο Συνέδριο 50 Χρόνια Ευρωπαϊκής Πορείας της Ελλάδας της Ελληνικής Πανεπιστημιακής Ένωσης Ευρωπαϊκών Σπουδών.
«Ελλάδα – Ευρωπαϊκή Ένωση: Η Ατελής Συσσωμάτωση»
 2. Άγγελος Κότιος, «Η Ελλάδα, η ΟΝΕ και η Κρίση», 2011.
 3. World Bank, World Development Report 1997, Table 15 & World Development Indicators 2010, Table 6.2.
 4. Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών – Στατιστικά Στοιχεία / Σύνολο Εξαγωγών Ελλάδος / Εμπορικό Ισοζύγιο ανά έτος (site www.hepo.gr/portal/site/ope)
 5. Γ.Γ. ΕΣΥΕ –Υπουργείο Εξωτερικών
 6. Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης europa.eu:
http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/competitiveness_el.htm
 7. Clayton M. Christensen, MIT Sloan Management Review «The Past and Future of Competitive Advantage».
- Τράπεζα Ελλάδος Ετήσια Στοιχεία Εμπορικού Ισοζυγίου (από 2000 έως 2011)
8. Γεώργιος Οικονόμου «Η Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας και η Εξάρτησή της από την Ακολουθούμενη Πολιτική και τις Εξελίξεις των Οικονομιών των Χωρών στη Νομισματική Ένωση» - 9/7/2012
 9. www.eurobank.gr/research «Η Απώλεια της Ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας»
 10. Χρήστος Παπάζογλου – «Διεθνές Εμπόριο» - Παρουσίαση.
 11. «Εισαγωγή στο Διεθνές Εμπόριο» Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σχέσεις».
site: <http://eis.pspa.uoa.gr/>
 - 12.«Smith and Ricardo Model» Jan J Michalek
 - 13.«Achieving Economic Competitiveness» European Commission Analysis 2011
http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/competitiveness-report/2011/chapters/part_iii_chapter_4.pdf
 14. Ειρήνη Βλαχάκη, Σαράντης Καλυβίτης «Διεθνής Νομισματική και Μακροοικονομική Ανοικτής Οικονομίας»
 - 15.Α. Μανουσσάκη, Χρ. Κατηφόρης και Μ. Βασαρδάνη «Η διεθνής ανταγωνιστικότητα και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος» (στο πλαίσιο ευρύτερης μελέτης που δημοσιεύτηκε από την Τράπεζα Ελλάδος «Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής» - Ιούλιος 2010.
 16. Balassa “Export Policies Choices and Economic Growth in Developing Countries” και Balassa “Outward Orientation”, 1989

17. Krueger “Trade Policies and Developing Nations” 1985
18. Krueger “The experience and lessons of Asia superexporters”.
19. Judith A. Giles and Cara L. Williams, University of Victoria, 1999 “Export Led Growth: A Survey of the Empirical Litterature.
20. Filippo di Mauro, Katrin Forster, Ana Lima The global downturn and its impact on euro area exports and competitiveness» - Occasional Paper Series No 119 October 2010
21. IMF Working Paper “Competitiveness in the Southern Euro Area: France, Greece, Italy, Portugal, Spain.
22. Παναγιώτης Αθανάσογλου, Ευαγγελία Γεωργίου, Κωνσταντίνα Μπακινέζου «Η εξαγωγική επίδοση της ελληνικής οικονομίας: η επίδραση της ανταγωνιστικότητας και της εμπορευματικής σύνθεσης».
23. Τράπεζα Ελλάδος, «Ενδιάμεση Έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική» (2011).
24. Α. Μανασάκη, Χρ. Κατηφόρη και Μ. Βασαρδάνη με τίτλο «Η διεθνής ανταγωνιστικότητα και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδας»
25. ICAP - Κλαδική μελέτη «Κονσερβοποιημένα Φρούτα», Φεβρουάριος 2009.
26. Συνέντευξη τύπου του Υπουργού Ανάπτυξης και Υποδομών Κ. Χατζηδάκη για την πορεία του ΕΣΠΑ 11-12—2012, δημοσίευση στο www.espa.gr.
27. Γ. Καλαϊτζιδάκης – Σ. Καλυβίτης « Εισαγωγή στην Οικονομική Μεγέθυνση»

Πηγές Στοιχείων

Ετήσια Στοιχεία Εμπορικού Ισοζυγίου - Τράπεζα Ελλάδος

<http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Statistics/externalsector/balance/commercial.aspx>

Εξέλιξη Εμπορικού Ισοζυγίου σε 10 Κατηγορίες Προϊόντων ανά έτος - ΟΠΕ / ΕΛ.ΣΤΑΤ.

<http://www.hepo.gr/deployedFiles/StaticFiles/Pages/TRADE%20BALANCE%20OF%20GREECE%20FOR%2010%20BASIC%20KATEGORIES%20JAN-DEC.2012.pdf>

Συνολικό Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδος από 1999 έως 2011 - Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών ΟΠΕ

<http://www.hepo.gr/deployedFiles/StaticFiles/Pages/TRADE%20BALANCE%20OF%20GREECE-1999-2012>

Δείκτες Ανταγωνιστικότητας Ελληνικής Οικονομίας - Παγκόσμια Τράπεζα

<http://www.tradingeconomics.com/greece/real-effective-exchange-rate-index-2000--100-wb-data.html>

Στοιχεία για Συμμετοχή στις Εξαγωγές ανά Περιφέρεια, ΣΕΒΕ Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος «Υφεση και Εξαγωγική Δραστηριότητα ανά Περιφέρεια»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΞΑΓΩΓΕΣ - ΤΑ 50 ΠΡΩΤΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ

πηγή: Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2012		Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2011		μεταβολή % 2012-2011
	αξία σε €	ποσοστό %	αξία σε €	ποσοστό %	
1 ΑΡΓΙΛΙΟ.	1.043.440.969	6,1	1.088.303.645	6,7	-4,1
2 ΦΑΡΜΑΚΑ (ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ & ΤΑ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ	921.475.675	5,4	844.263.224	5,2	9,1
3 ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ, ΝΩΠΑ Η ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΑ	718.155.607	4,2	631.816.022	3,9	13,7
4 ΨΑΡΙΑ ΝΩΠΑ Η ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΑ	518.759.252	3,1	500.923.221	3,1	3,6
5 ΒΑΜΒΑΚΙ	443.277.198	2,6	251.509.463	1,6	76,2
6 ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑ Η ΔΙΑΤΗΡΗΜΕΝΑ	437.348.916	2,6	411.984.700	2,5	6,2
7 ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	434.250.492	2,6	530.050.004	3,3	-18,1
8 ΧΑΛΚΟΣ	433.148.624	2,5	479.014.320	3	-9,6
9 ΦΡΟΥΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑ Η ΔΙΑΤΗΡΗΜΕΝΑ	416.358.081	2,4	348.205.265	2,2	19,6
10 ΡΑΒΔΟΙ & ΕΙΔΗ ΚΑΘΟΡ.ΜΟΡΦΗΣ ΑΠΟ ΣΙΔ. Η ΧΑΛ	410.149.238	2,4	570.116.238	3,5	-28,1
11 ΕΛΑΙΑ & ΛΙΠΗ ΦΥΤΙΚΑ,ΣΤΑΘΕΡΑ, ΜΑΛΑΚΑ, ΑΚΑΤ	345.302.429	2	265.644.000	1,6	30
12 ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, Μ.Α.Κ.	316.554.379	1,9	276.607.667	1,7	14,4
13 ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ, Μ.Α.Κ.	316.184.469	1,9	279.899.325	1,7	13
14 ΑΣΒΕΣΤΗΣ,ΤΣΙΜΕΝΤΟ-ΕΤΟΙΜΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	283.045.486	1,7	199.449.899	1,2	41,9
15 ΤΥΡΙ ΚΑΙ ΠΗΓΜΕΝΟ ΓΑΛΑ ΓΙΑ ΤΥΡΙ	272.080.763	1,6	237.871.686	1,5	14,4
16 ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΟΥΜΙΝΑ	259.939.570	1,5	90.580.407	0,6	187
17 ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ.	249.569.229	1,5	133.335.180	0,8	87,2
18 ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΕΝΔΥΣΕΩΣ ΚΛΠ.	245.234.695	1,4	214.446.061	1,3	14,4

Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

19	ΠΛΑΚΕΣ,ΦΥΛΛΑ,ΤΑΙΝΙΕΣ ΚΛΠ. ΑΠΟ ΠΛΑΣΤΙΚ.ΥΛΕΣ	237.323.716	1,4	242.544.147	1,5	-2,2
20	ΚΑΠΝΟΣ ΜΗ ΒΙΟΜΗΧ/ΝΟΣ.ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	224.349.182	1,3	188.768.745	1,2	18,8
21	ΣΩΛΗΝΕΣ-ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΣΩΛΗΝ.ΑΠΟ ΣΙΔΗΡΟ Η ΧΑΛ	204.960.985	1,2	280.908.122	1,7	-27
22	ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ Η ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΑΠΟ ΠΛΕΚ	202.746.065	1,2	214.322.591	1,3	-5,4
23	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	200.121.363	1,2	182.202.663	1,1	9,8
24	ΛΟΙΠΑ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ.	199.141.839	1,2	212.623.519	1,3	-6,3
25	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ,Μ.Α.Κ.	193.806.300	1,1	184.141.987	1,1	5,2
26	ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ & ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΩΝ	179.360.288	1,1	135.314.617	0,8	32,6
27	ΑΕΡΟΣΚΑΦΗ & ΣΥΝΑΦΗΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΛΠ.	172.296.480	1	197.416.424	1,2	-12,7
28	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	159.921.322	0,9	159.518.446	1	0,3
29	ΠΟΤΑ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ	157.876.121	0,9	153.932.944	1	2,6
30	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑΣ,ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ-ΚΑΛΛΩΠ.	149.670.268	0,9	141.828.617	0,9	5,5
31	ΛΑΧΑΝΙΚΑ ΝΩΠΑ,ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΑ ΚΛΠ.	145.248.045	0,9	117.519.696	0,7	23,6
32	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ,Μ.Α.Κ.	141.086.192	0,8	108.242.771	0,7	30,3
33	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	137.550.177	0,8	131.751.194	0,8	4,4
34	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ.& ΜΕΡΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, Μ.Α.Κ.,ΑΠΟΣΙΔΗΡΟ ΚΛΠ	124.812.175	0,7	183.438.886	1,1	-32
35	ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΣΕΩΣ ΑΠΟ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ,ΠΛΕΚΤΑ	119.847.387	0,7	149.519.061	0,9	-19,8
36	ΠΑΙΔΙΚΑ ΑΜΑΞΑΚΙΑ,ΠΑΙΧΝ.ΠΑΙΓΝΙΑ-ΑΘΛΗΤ.ΕΙΔΗ	118.683.003	0,7	107.129.813	0,7	10,8
37	ΠΕΤΡΕΣ,ΑΜΜΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΙΚΙΑ.	118.172.369	0,7	99.326.172	0,6	19
38	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΟΣ ΜΕ ΚΙΝΗΣ.	116.729.283	0,7	87.915.787	0,5	32,8
39	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ & ΨΥΞΕΩΣ	113.273.040	0,7	129.878.688	0,8	-12,8

Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

40	ΣΑΠΟΥΝΙΑ, ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ & ΣΤΙΛΒΩΣΕΩΣ	111.820.281	0,7	134.595.060	0,8	-16,9
41	ΛΟΙΠΕΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΜΗΧΑΝΕΣ & ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΜΑΚ.	110.925.235	0,7	115.462.103	0,7	-3,9
42	ΠΛΟΙΑ,ΠΛΟΙΑΡΙΑ ΚΑΙ ΠΛΩΤΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	109.800.542	0,6	66.701.238	0,4	64,6
43	ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ,ΚΑΤΑΝΟΜΗ, ΚΛΠ.	109.273.611	0,6	92.032.841	0,6	18,7
44	ΒΑΦΕΣ,ΧΡΩΜΑΤΑ,ΒΕΡΝΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΥΛΕΣ	108.661.419	0,6	89.076.683	0,6	22
45	ΠΟΛΥΜΕΡΗ ΣΤΥΡΕΝΙΟΥ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ	108.186.320	0,6	94.403.731	0,6	14,6
46	ΟΙΚΙΑΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ Η ΜΗ,Μ.Α.Κ.	105.746.960	0,6	98.551.580	0,6	7,3
47	ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛ. ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΜΗ ΤΑΞΙΝΟΜ.	103.746.609	0,6	127.382.840	0,8	-18,6
48	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ	102.719.641	0,6	122.827.868	0,8	-16,4
49	ΔΙΑΦΟΡΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΣΑ,Μ.Α.Κ.	101.773.933	0,6	108.327.304	0,7	-6
50	ΕΙΔΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ,ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ	99.802.353	0,6	94.675.338	0,6	5,4

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΕΞΑΓΩΓΕΣ 50 ΠΡΩΤΕΣ ΧΩΡΕΣ - ΠΕΛΑΤΕΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012-2011

πηγή: Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών

α/α	Χώρα	Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2012		Ιανουάριος - Δεκέμβριος 2011		μεταβολή % 2012- 2011
		αξία σε ευρώ	ποσοστό %	αξία σε ευρώ	ποσοστό %	
1	ΙΤΑΛΙΑ	1.855.487.315	10,9	1.963.348.667	12,1	-5,5
2	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1.719.978.000	10,1	1.754.201.507	10,8	-2
3	ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1.123.675.484	6,6	1.111.491.419	6,9	1,1
4	ΚΥΠΡΟΣ	990.513.236	5,8	1.050.375.162	6,5	-5,7
5	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	819.566.880	4,8	790.129.679	4,9	3,7
6	ΤΟΥΡΚΙΑ	814.501.208	4,8	681.059.947	4,2	19,6
7	Η Π Α	668.713.739	3,9	526.947.778	3,3	26,9
8	ΓΑΛΛΙΑ	618.723.753	3,6	631.010.252	3,9	-1,9
9	ΡΟΥΜΑΝΙΑ	556.443.581	3,3	602.533.686	3,7	-7,6
10	ΡΩΣΙΑ	459.457.633	2,7	386.635.766	2,4	18,8
11	ΚΑΤΩ ΧΩΡΕΣ	419.823.695	2,5	456.098.326	2,8	-8
12	ΙΣΠΑΝΙΑ	415.348.776	2,4	416.104.001	2,6	-0,2
13	ΑΛΒΑΝΙΑ	351.657.200	2,1	348.604.308	2,2	0,9
14	ΒΕΛΓΙΟ	321.611.145	1,9	284.635.489	1,8	13
15	ΚΙΝΑ	290.056.614	1,7	269.916.044	1,7	7,5
16	ΑΛΓΕΡΙΑ	281.138.303	1,7	349.511.317	2,2	-19,6
17	ΠΓΔΜ	279.144.250	1,6	277.457.179	1,7	0,6
18	ΕΝ ΑΡΑΒ ΕΜΙΡΑΤΑ	275.406.735	1,6	173.042.232	1,1	59,2
19	ΠΟΛΩΝΙΑ	271.031.532	1,6	261.270.454	1,6	3,7
ΕΦΟΔΠΛΟΙΩΝ ΜΕ						
20	ΤΡΙΤ ΧΩΡΕΣ	260.278.653	1,5	253.653.329	1,6	2,6
21	ΒΟΣΝΙΑ- ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	244.751.455	1,4	63.541.591	0,4	285,2
22	ΣΕΡΒΙΑ	189.589.369	1,1	169.262.481	1	12
23	ΛΙΒΥΗ	171.227.806	1	44.183.481	0,3	287,5
24	ΑΥΣΤΡΙΑ	164.425.132	1	195.928.592	1,2	-16,1
25	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	147.303.488	0,9	97.207.532	0,6	51,5
26	ΣΟΥΗΔΙΑ	145.780.877	0,9	125.479.387	0,8	16,2
27	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	145.497.212	0,9	156.071.344	1	-6,8
28	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	141.462.097	0,8	116.279.286	0,7	21,7
29	ΕΛΒΕΤΙΑ	130.396.152	0,8	130.059.537	0,8	0,3
30	ΤΣΕΧΙΑ	129.399.549	0,8	114.929.481	0,7	12,6
31	ΙΣΡΑΗΛ	127.675.894	0,8	148.149.544	0,9	-13,8
32	ΔΑΝΙΑ	127.554.061	0,8	123.795.764	0,8	3
33	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	123.201.542	0,7	131.028.915	0,8	-6

Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

34	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	120.756.076	0,7	101.655.470	0,6	18,8
35	ΣΑΟΥΔ ΑΡΑΒΙΑ	109.038.133	0,6	110.866.997	0,7	-1,6
36	ΟΥΚΡΑΝΙΑ	101.193.249	0,6	70.952.425	0,4	42,6
37	ΚΑΝΑΔΑΣ	98.537.023	0,6	171.433.534	1,1	-42,5
38	ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ	96.708.739	0,6	50.368.420	0,3	92
39	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	95.288.936	0,6	105.507.383	0,7	-9,7
40	ΧΟΓΚ-ΚΟΓΚ	92.266.615	0,5	57.816.858	0,4	59,6
41	ΜΕΞΙΚΟ	89.917.820	0,5	71.300.849	0,4	26,1
42	ΝΙΓΗΡΙΑ	67.386.334	0,4	77.321.711	0,5	-12,8
43	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	60.911.094	0,4	58.589.045	0,4	4
44	ΙΝΔΙΑ	59.021.433	0,3	53.516.064	0,3	10,3
45	ΙΑΠΩΝΙΑ	51.766.220	0,3	33.440.224	0,2	54,8
46	ΤΥΝΗΣΙΑ	50.871.552	0,3	112.769.079	0,7	-54,9
47	ΛΙΒΑΝΟΣ	50.072.918	0,3	35.495.027	0,2	41,1
48	ΤΑΙΛΑΝΔΗ	49.356.957	0,3	18.447.793	0,1	167,5
49	ΒΙΕΤΝΑΜ	48.268.072	0,3	4.112.879	0	1073,6
50	ΠΑΚΙΣΤΑΝ	46.410.537	0,3	12.544.117	0,1	270

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Συνολικό Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδος 1999-2012 (ποσότητες και αξίες σε χιλιάδες ευρώ)

Πηγές : ΟΠΕ – Τμήμα Στατιστικής / ΕΛ.ΣΤΑΤ.

* ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΧΩΡΙΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ, ΛΟΓΩ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ (ΑΠΟ ΑΠΡ.2012/2011 ΕΩΣ ΔΕΚ.2012/2011)

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ						ΕΞΑΓΩΓΕΣ			
Έτος	Τόνοι	Χιλιάδες €	Χιλιάδες \$	% Μεταβολή σε €	% Μεταβολή σε \$	Τόνοι	Χιλιάδες €	Χιλιάδες \$	% Μεταβολή σε €
1999	33.931.181	28.659.182	30.544.383			22.259.424	10.391.495	11.075.047	
2000	44.269.132	36.260.833	33.405.655	26,52%	9,37%	24.412.684	12.725.976	11.723.933	22,47%
2001	68.338.647	31.812.854	28.494.773	-12,27%	-14,70%	23.570.787	11.629.194	10.416.269	-8,62%
2002	44.686.218	33.062.360	34.979.977	3,93%	22,76%	17.736.154	10.945.615	11.580.461	-5,88%
2003	50.272.175	40.299.535	45.586.835	21,89%	30,32%	18.209.496	12.007.084	13.582.413	9,70%
2004	50.571.995	42.391.946	52.078.505	5,19%	14,24%	18.420.552	12.343.674	15.164.204	2,80%
2005	50.619.809	44.236.046	55.006.399	4,35%	5,62%	20.963.276	14.117.900	17.554.714	14,37%
2006	52.518.723	50.728.926	63.695.239	14,68%	15,80%	21.464.735	16.559.435	20.792.026	17,29%
2007	51.607.338	55.689.675	81.863.822	9,78%	28,52%	21.329.993	17.137.115	25.191.559	3,49%
2008	40.316.888	55.259.724	80.374.070	-0,77%	-1,82%	24.487.735	17.319.404	25.213.135	1,06%
2009	47.426.103	49.790.769	69.557.704	-9,90%	-13,46%	22.551.993	14.675.269	20.501.351	-15,27%
2010	47.022.818	48.106.582	63.981.754	-3,38%	-8,02%	20.528.713	16.391.808	21.801.105	11,70%
2011	17.261.547	32.144.074	41.305.135	-33,18%	-35,44%	16.037.903	16.182.837	20.822.352	-1,14%
2012*	14.986.311	30.201.217	38.929.369	-6,04%	-5,75%	18.171.561	21.918.577	17.004.326	5,08%

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1999-2012			
Μεταβολή %			
Έτος	Τόνοι	Σύνολο χιλιάδες €	Χιλιάδες \$
1999	-11.671.758	-18.267.687	-19.469.336
2000	-19.856.448	-23.534.857	-21.681.722
2001	-44.767.860	-20.183.659	-18.078.504
2002	-26.950.064	-22.116.745	-23.399.516
2003	-32.062.679	-28.292.452	-32.004.421
2004	-32.151.444	-30.048.272	-36.914.302
2005	-29.656.533	-30.118.146	-37.451.684
2006	-31.053.989	-34.169.491	-42.903.213
2007	-30.277.345	-38.552.560	-56.672.264
2008	-15.829.153	-37.940.320	-55.160.936
2009	-24.874.110	-35.115.499	-49.056.352
2010	-26.494.106	-31.714.774	-42.180.649
2011	-1.223.644	-15.939.909	-20.482.783
2012*	3.185.251	-13.196.891	-17.010.792

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Ετήσιων Στοιχείων Εμπορικού Ισοζυγίου (από 2000 έως 2011)

Πηγή : Τράπεζα Ελλάδος

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
I.A	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (I.A.1 - I.A.2)	-21927,5	-21610,9	-22708,7	-22643,5	-25435,8	-27558,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-2986,7	-2996,6	-3505	-4035,8	-4511,1	-6629,2
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα	-18940,8	-18614,3	-19203,7	-18607,7	-20924,7	-20929,7
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	0	0	434,5	136,3	135,6	-723
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα και πλοία	-18940,8	-18614,3	-19638,2	-18744	-21060,3	-20206,7
I.A.1	Εξαγωγές αγαθών	11098,6	11545,4	10433,6	11113,6	12653,3	14200,9
	εκ των οποίων:						
	Καύσιμα	2421,9	1650	1121,7	1280,7	1544,7	2257,7
	Πλοία (πωλήσεις)	0	0	531	260,5	1291,4	1602,2
	Λοιπά αγαθά	8676,8	9895,4	8780,9	9572,4	9817,2	10341
	Εμπορεύματα	10039,9	10109,3	9412,1	10352,6	11677,8	12941,6
	Τριγωνικές συναλλαγές	245,5	291,2	279,3	201,8	301,2	505,1
	Επεξεργασία αγαθών	40,4	85,6	42,8	25,5	18,2	34,4
	Επισκευές αγαθών	60,4	60,9	88,4	62,6	73,4	85,1
	Προμήθειες εφοδίων	712,4	998,3	610,9	471,1	582,7	634,7
I.A.2	Εισαγωγές αγαθών	33026,1	33156,3	33142,3	33757,1	38089	41759,8
	εκ των οποίων:						
	Καύσιμα	5408,6	4646,6	4626,7	5316,5	6055,8	8886,9
	Πλοία (αγορές)	0	0	96,5	124,2	1155,8	2325,2
	Λοιπά αγαθά	27617,5	28509,7	28419,1	28316,4	30877,4	30547,7
	Εμπορεύματα	32032,5	32362,3	32618,4	33286	37434,1	40738,7
	Τριγωνικές συναλλαγές	204,5	254,7	230,3	186,1	292,8	578,8
	Επεξεργασία αγαθών	24,9	28,1	23,8	30,2	42,3	39
	Επισκευές αγαθών	103,9	71,9	72,1	85,1	84,1	117,7
	Προμήθειες εφοδίων	660,3	439,3	197,5	169,7	235,8	285,6

Μεταπτυχιακό στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

		2006	2007	2008	2009	2010	2011
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (
I.A	I.A.1 - I.A.2)	-35286,3	-41499,2	-44048,8	-30767,3	-28279,6	-27229,1
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-8761,3	-9219,6	-12154,6	-7596,5	-8627,2	-11126,9
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ						
	χωρίς καύσιμα	-26525	-32279,6	-31894,3	-23170,8	-19652,4	-16102,1
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-3390,5	-5520,3	-4705	-3356,9	-3621,3	-3261,2
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ						
	χωρίς καύσιμα και πλοία	-23134,5	-26759,3	-27189,3	-19813,9	-16031,1	-12840,9
I.A.1	Εξαγωγές αγαθών	16154,3	17445,5	19812,9	15318	17081,5	20230,6
	εκ των οποίων:						
	Καύσιμα	2939,8	3037,3	4254,5	3063,2	4950	6187,7
	Πλοία (πωλήσεις)	1631,8	2275,4	1582	771,7	798,6	754,7
	Λοιπά αγαθά	11582,7	12132,8	13976,5	11483,1	11332,9	13288,2
	Εμπορεύματα	14822,6	16143,5	16936,1	13304,7	15352,6	18674,6
	Τριγωνικές συναλλαγές	465,8	442,4	313,7	117,7	119,6	55,3
	Επεξεργασία αγαθών	35	40,5	23,3	16,5	9,5	9,6
	Επισκευές αγαθών	81,1	124	159,1	182,4	153,7	128
	Προμήθειες εφοδίων	749,9	695,1	2380,8	1696,7	1446,1	1363,1
I.A.2	Εισαγωγές αγαθών	51440,6	58944,8	63861,7	46085,3	45361	47459,6
	εκ των οποίων:						
	Καύσιμα	11701,1	12256,9	16409	10659,8	13577,1	17314,6
	Πλοία (αγορές)	5022,3	7795,7	6286,9	4128,6	4419,9	4015,9
	Λοιπά αγαθά	34717,2	38892,2	41165,8	31296,9	27364	26129,2
	Εμπορεύματα	49921	57602,7	62130,2	44934,4	43930,7	45197,1
	Τριγωνικές συναλλαγές	526,5	342,5	193,6	61,9	123	357,8
	Επεξεργασία αγαθών	44,7	47	39,9	33,8	28,4	35,2
	Επισκευές αγαθών	291	218,8	265,5	165,6	125	110,7
	Προμήθειες εφοδίων	657,4	733,8	1232,6	889,5	1154	1758,8

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Μεγαλύτερες Επιχειρήσεις Κλάδου Κονσερβοποιίας Φρούτων

CONEX S.A.						
	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	22.276.862	31.363.101	32.718.487	34.768.390	30.758.220	26.376.652
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	-9.451.227	-3.961.676	1.502.896	3.244.643	3.817.760	3.842.381
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	24.931.494	29.324.734	26.717.709	26.913.711	21.422.262	20.143.541
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	15.791.209	15.357.418	13.234.533	12.839.477	13.306.489	9.878.483
ΠΑΓΙΟ	22.418.461	22.555.550	21.658.162	20.873.020	18.726.360	18.028.247
ΣΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	13.566.192	13.340.520	13.063.855	12.785.923	11.080.014	10.682.840
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	18.777.391	14.492.519	11.911.029	18.808.917	14.837.713	16.227.320
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	-5.454.438	-5.464.572	-1.599.874	-743.955	-22.377	110.928
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	8.038.533	13.821.832	18.786.237	20.966.322	17.852.695	14.849.268
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	31.271.476	40.720.476	41.455.138	42.997.832	38.546.911	33.864.406
ΜΕΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ	2.298.478	-2.100.025	682.726	2.988.786	2.705.174	2.973.556
Ποσοστό εξαγωγών	90%					

DEL MONTE ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	27.879.114	34.895.743	53.572.332	52.721.394	57.630.526	52.533.153
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	10.481.873	10.189.829	10.511.711	10.988.098	10.375.151	9.706.888
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	22.062.283	27.534.996	46.715.629	46.809.980	52.736.984	49.823.255
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	579.448	911.319	1.179.544	1.283.502	2.293.061	2.595.571
ΠΑΓΙΟ	35.929.580	34.601.573	34.263.244	36.966.284	36.643.742	36.604.751
ΣΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	30.685.090	30.861.171	29.428.694	30.606.096	28.869.073	27.012.189
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	16.203.351	19.101.541	22.369.400	31.252.017	33.627.031	25.225.820
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	498.099	77.652	-22.245	976.992	1.060.927	226.869
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	18.460.072	6.039.899	23.191.854	30.115.877	29.935.352	37.638.416
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	33.123.604	38.636.144	58.406.882	59.081.579	65.405.194	62.125.714
ΜΕΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ	2.397.331	4.944.677	1.718.449	2.165.505	3.422.086	4.401.084
Ποσοστό εξαγωγών	95%					

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ ΑΒΕΕ

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	54.829.612	46.289.335	42.674.401	53.834.766	59.482.403	52.785.242
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	26.853.842	25.255.845	23.669.143	22.799.237	20.891.627	19.850.441
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧ/ΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	31.346.551	21.773.791	13.202.317	18.892.291	29.745.150	23.695.277
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚ/ΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	2.215.323	4.848.869	12.062.233	20.120.981	17.337.437	17.640.287
ΠΑΓΙΟ	23.793.629	23.129.792	23.078.236	22.772.644	24.188.251	22.939.993
ΣΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	18.311.430	17.644.525	16.922.849	16.010.065	16.771.603	15.609.316
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	58.229.572	49.706.551	40.637.100	56.192.794	59.098.648	51.800.727
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	3.544.645	2.578.669	2.195.222	2.229.236	2.382.201	2.774.804
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	31.788.958	23.358.663	19.611.846	23.417.362	23.504.672	27.011.155
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	60.415.716	51.878.505	48.933.692	61.812.509	67.974.215	61.186.006
ΜΕΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ	9.934.732	7.240.388	6.390.641	8.384.825	10.030.935	7.978.491
Ποσοστό εξαγωγών	90%					

ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	39.845.516	38.276.212	36.200.495	42.057.027	39.004.241	40.231.837
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	17.866.860	18.314.697	19.250.614	19.046.695	18.795.597	16.010.222
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧ/ΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	29.304.110	26.043.306	17.697.659	30.377.329	24.788.595	25.395.848
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚ/ΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	2.210.172	3.620.093	8.311.526	2.092.207	2.283.575	5.415.777
ΠΑΓΙΟ	22.854.068	22.255.871	21.522.455	21.163.364	18.106.435	18.525.856
ΣΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	14.844.164	14.185.609	13.374.623	12.585.902	11.450.720	12.087.305
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	41.936.785	30.974.649	35.087.786	35.385.056	43.375.410	36.687.391
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	282.593	217.232	525.217	2.020.342	5.019.766	2.719.694
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	25.319.040	24.656.030	21.785.557	29.588.508	20.469.514	21.687.758
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	49.381.143	47.978.097	45.259.799	51.516.231	45.871.407	46.821.846
ΜΕΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ	6.472.808	3.405.973	5.142.522	7.475.108	9.550.694	7.483.017
Ποσοστό εξαγωγών	99%					

COVITA ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΒΕ

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	22.743.832	33.355.358	29.787.250	35.867.969	31.186.695	26.001.111
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	-84.570	7.980.807	7.793.334	4.918.811	4.887.718	4.856.302
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧ/ΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	21.657.573	20.939.246	19.726.849	31.833.517	25.773.724	27.415.415
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚ/ΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	9.060.948	14.131.340	13.274.984	11.778.305	13.091.474	5.170.533
ΠΑΓΙΟ	18.140.855	18.212.724	17.734.611	17.555.015	15.645.991	13.717.778
ΣΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	10.285.735	8.551.689	6.761.697	4.927.352	3.114.771	2.311.638
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	11.667.680	17.559.679	16.385.206	22.488.845	24.501.546	16.826.897
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	-7.786.282	63.683	40.313	58.226	118.458	37.723
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ	14.809.474	16.212.149	14.360.480	13.275.841	9.469.379	11.241.920
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	30.633.953	43.051.394	40.795.165	48.530.633	43.752.916	37.442.250
ΜΕΙΚΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ	-4.626.396	3.335.532	2.957.491	3.033.584	2.930.718	1.426.711
Ποσοστό εξαγωγών	90%					

Πηγή Οικονομικών Στοιχείων : Statbank